

CRUX

2 ■ 1999

pastorit herätysliikkeissä

Sivut 10-12

59 % papeista tunnustaa kuuluvansa johonkin herätysliikkeeseen. Tutkimuksen mukaan herännäisyys on yleisintä. Naispappien enemmistö kannattaa perinteisten herätysliikkeiden sijasta hiljaisuuden ystäviä. Myös Tuomasmessulaisia ja viidesläisyyden eri suuntien kannattajia yhteensä on paljon.

VASTAAVA TOIMITTAJA

Jukka Huttunen
(09) 150 2466. *Sähköposti:*
jukka.huttunen@pappisliitto.inet.fi

TOIMITUSKUNTA

Jukka Huttunen, past. (pj.)
Olli Aalto, kirkkoherra
Leena Huovinen, korkeakoulupastori
Hillevi Hiironniemi, diakonissa
Sirpa Lampinen, kanttori
Reijo Liimatainen, seurakuntapastori
Kati Turtiainen, diakoni
Risto Valtasaari, kanttori
Seppo Wuolio, seurakuntapastori

TOIMITUS

Akavatalo
Rautatieäisenkatu 6, 00520
Helsinki, (09) 150 2453
Fax (09) 148 5875
Sähköposti: tuula.anttonen@pappisliitto.inet.fi
Postisiirtotili
800016-67632

ULKOASU

Timo Saarinen
Sähköposti: timo.saarinen@pelagus.pp.fi

OSOITTEENMUUTOKSET

Diakoniaityöntekijöiden liitto:
Seija Ruotsalainen
(09) 150 2487
Pappisliitto: Heli Meinola
(09) 150 2653. *Sähköposti:*
heli.meinola@pappisliitto.inet.fi
Kanttori-urkuriliitto:
Hely Munck (09) 150 2446
Sähköposti: kanttori-urkuriliitto@kolumbus.fi

ILMOITUSHINNAT

Sivu	2/1	9 900 mk
	1/1	5 500 mk
	1/2	2 900 mk
	1/4	1 600 mk
	1/8	900 mk

ISSN 0783-0122

PAINOPAIKKA

Auranen oy, Forssa

Kirkko ja sen työntekijöiden työ on siksi-kin erikoista, ettei voimakas kansainvälistymiskehitys ole sille mitenkään uutta. Kirkko on ollut alusta pitäen kansainvälinen, kaikkiin maailman ääriin pyrkivä ja ulottuva.

Tämän perustan varassa ei voi kuitenkaan vain lepäillä. Uusi, voimakkaasti kansainvälistyvä aika vaatii kirkon työntekijöiltä asennetta, näkyä ja myös monenlaisia uusia taitoja.

Liittojen eräs tehtävä on ollut edistää kansainvälistymistä, yhteyksiä rajojen yli. Pappisliiton erityinen anti on ollut ulkomaiset opintomatkat, joita edelleenkin tehdään. Ensi vuoden opintomatkoista tehdään jo päätöksiä. Lähetä ideoitasi tänne toimistoon.

Tämä Crux on kansainvälinen. Kati Turtiainen ja Jukka Keskitalo pohdiskelevat artikkeleissaan maahanmuuttajien ja kirkon identiteettiä. Kysymys, joka pysynee ajankohtaisena eri puolilla kirkkoamme Se on myös kysymys, jossa me kirkon työntekijät joudumme pohtimaan oman identiteettiämme. Mauri Vihko antaa vielä pienen välähdyksen siirtolaispapin työstä Yhdysvalloissa.

Kirkkoneuvos Risto Cantell avaa yksityiskohtaisessa kirjoituksessaan kirkkomme ekumeenista tilaa. Kirjoituksessa ilmenee hyvin muuten se vain ikään kuin veteenpiirretty raja, mikä kotoisen ja

kansainvälisen tehtävän välillä kirkossa on. Kirkon lähetysyhteeri Hannu Paa-vola kirjoittaa kirkon lähetystyön ajankohtaisesta muutoshankkeesta, joka korostaa kirkon ja seurakuntien omaa vastuuta kirkon kokonaisessa missiossa. Yllättävän vähän kirkon missiosta keskustellaan. Olisiko esimerkiksi

meidän pappien aktivoituttava?

Paljon muutakin tässä lehdessä on. Mutta, missä luuraa keskustelu? Olemmeko hampaattomia, vai...

Jukka Huttunen

Kapituleille lisää paukkuja

Valtaosa kirkkomme seurakunnista on pieniä, resurkseiltaan vähäisiä ja toiminnaltaan perinteisiä. Tämä tulee kirkollisessa keskustelussa esille paitsi tosiasiana usein myös jonkinlaisena ihanteena tai tavoitetilana. Ajatellaan, että pieni, yksipappinen seurakunta on alkuperäinen malli, josta sittemmin on jouduttu poikkeamaan.

Meillä onkin paljon esimerkkejä hyvin toimivasta pienestä seurakunnasta. Vaikka resursseja on vähän, miltei mitä hyvänsä saadaan aikaan. Kirkkoherra toimii seurakunnan johtajana ja kaiken informaation solmukohtana, muu hengellinen työ saa omat koulutetut ja motivoituneet asiantuntijansa vaikkapa yhdistelmäviroissa, taloutta hoidetaan toimellisesti, luottamushenkilöt panevat itsensä likoon ja käyttävät omia kontaktejaan ja aikaansa seurakunnan hyväksi. Oma seurakunta, kaikessa vaatimattomuudessaan, voi rakentaa yhteisön ja sen asukkaiden identiteettiä siinä murroksessa, joka haja-asutusalueita parhailaankin kohtaa.

Valitettava tosiasia on, että edellä mainituista aineksista voi syntyä myös vertaansa vailla oleva sekamietelösoppa, jossa seurakunnan tarkoitus uhkaa hävitä kokonaan.

Pientä seurakuntaa on voitu siunata kirkkoherralla, joka ei välttämättä ole sopiva juuri siihen tehtävään. Hänen yhteistyönsä taloudenhoitajan kanssa ei suju, vaan käydään kinastelua joutavanpäiväisistä arvovaltaseikoista. Muut työntekijät valitsevat puolensa ja ylläpitävät seurakunnan hajaannusta. Luottamushenkilöt kampeavat kirkkoherraa ulos. Kunnallispolitiikka, sukulaisuus- ja tuttavuus-suhteet, yksityiselämän kyttäys ja pienen paikkakunnan juorut ovat osa seurakunnallista arkipäivää. Valitukset ja kantelut kulkevat tiheään tahtiin seurakunnasta kapituliiin. Pieni työyhteisö, tämä kirkon ihannemalli, tukeutuu

eikä kykene rakentamaan toimintaan.

Tällaisessa tilanteessa tulee helposti voimattomuuden ja toivottomuuden tunne. Keinoja tilanteen lauskaemiseksi ei paljon ole ja niistäkin osa jää käyttämättä, jos osapuolia ei saada yhteisen pöydän ääreen. Periaatteessa on mahdollista edetä kahdella linjalla. Ruotsin kirkko tarjoaa mallin siitä, miten asiaa ei tule hoitaa. Siellähän kirkko-valtio -suhteen muuttuessa piispallinen kirkko uhkaa hävitä paikallisdemokratian alle. Jos uudistus toteutuu suunnitellussa muodossa, kaikki papistoa koskevat päätökset tehdään paikallisesti eli papiston henkilöstöhallinto on seurakunnan demokraattisesti valittujen luottamushenkilöiden käsissä.

Tällä linjalla tuskin saadaan ratkaisua niihin tulehdustilanteisiin, joita seurakunnissa toisinaan tulee. Luottamushenkilöt ovat siinä määrin sopan aineksia ja keittäjiä, että heistä ei yksinkertaisesti ole tilanteen ratkaisijoiksi.

Toinen mahdollisuus on kääntyä tuomiokapitulin puoleen. On myönnettävä, että nykyvaihdoilla tämäkään vaihtoehto ei ole kovin hyvä. Piispalta ja kapitulilta puuttuu paukkuja, joilla tilanteeseen voisi puuttua ja tehdä tarvittavia leikkauksia. Tarkastusinstituutio on miltei ainoa käytettävissä oleva keino ja sekin on täysin riittämätön päivittäisissä ja jatkuvissa tilanteissa. Vaikka näin pitkälti on, ei silti ole syytä kajota kirkon keskeiseen rakenteeseen ja siihen resurssiin, joka meillä piispallisessa järjestyksessä on.

On siis asetettava kysymys, mitä voitaisiin tehdä, että hiippakuntatasolta, päivittäisen sopan yläpuolelta, voitaisiin edesauttaa työyhteisön ja henkilösuhteiden tervehtymistä. Perusedellytys on se, että hiippakunnalla on edes tyydyttävät resurssit kaikkeen siihen, mitä sen pitäisi tehdä. Tämä koskee niin piispallista kuin muutakin työvoimaa. Jatkuvasti käynnissä oleva keskustelu hiippakuntien jakamisesta, samoin kuin hankkeilla oleva hiippakuntahallinnon uudistus, tulisi nähdä ennen muuta tästä resurssoinnin ja hiippakunnan perustehtävän näkökulmasta. Samoin se vaatimaton käytössä oleva väline eli tarkastus eri muodoissaan voitaisiin nähdä prosessina eikä tapahtumana ja siihen tulisi käyttää koko olemassaolevaa kapitulien henkilöstöä. Tämän suuntaista uudistusta on eri hiippakunnissa onneksi jo meneillään.

Järeämmänkin kaluston käyttöä on joissakin tilanteissa pakko harkita. Piispat ovat perinteisesti mieltäneet tehtäväkseen olla rauhanmiehiä ja rakentaa koko seurakuntaa ottamatta jyrkkää kantaa puoleen taikka toiseen. Jos linjaus on heiltä saatu, se on miltei poikkeuksetta suosinut kirkon edustusrakennetta. Luottamushenkilöille ei osoiteta kaapin paikkaa silloinkaan, kun se voisi olla paikallaan.

Valtakirjan saanut kirkkoherra tai muu viranhaltija nauttii tehostettua palvelussuhdeturvaa. Vaikka tämä alkuaan on ollut perusteltua, se johtaa toisinaan myös mahdottomuuksiin. Siksi olisi keskusteltava myös siitä, milloin ja miten kapituli voi siirtää papin toiseen tehtävään tai hiippakunnan käyttöön. Tällainen siirto voi olla sekä papin että seurakunnan etu. Joka tapauksessa kaikissa uudistuksissa tarvitaan näkemystä, joka ulottuu laajemmalle kuin yksittäiseen seurakuntaan ja sen moniin kipukohtiin.

Kanttoritreffit Porin Kirkkopäivien yhteudessa 14.5.1999

Porissa 13.–16. toukokuuta 1999 järjestettävillä Kirkkopäivillä on perjantaina 14.5. runsaasti kanttoreille ja muille kirkkomusiikista kiinnostuneille tarkoitettua ohjelmaa.

Kello 15–17 käydään Keski-Porin kirkossa paneelikeskustelu musiikin arvoista otsikolla »Kirkon musiikki — todellista ekumeniaa!« Keskustelijoina ovat Ilkka Kantola, Osmo Vatanen, Raimo Lintuniemi, Kalevi Kiviniemi, Osmo Honkanen, Eero Annala ja Jaakko Löytty.

Paneelikeskustelun jälkeen kello 17.15–18.30 järjestää Suomen Kanttori-urkuriitto yhdessä Satakunnan kanttori-urkuriyhdistyksen kanssa kanttoritreffit Keski-Porin Kirkkotuvassa (kirkon vieressä). Luvassa on kahvitarjoilun ohella ajankohtaista asiaa mm. diakonaattikomitean mietinnön kirkolliskokouskäsitelystä ja liiton toimistosta.

Yhteisen iltajuhlan jälkeen on kello 20.30 vuorossa Urkumaraton »Pariisin taivaan alla« Keski-Porin kirkossa. Raimo Lintuniemen juontamassa konsertissa soittavat Eero Annala, Kalevi Kiviniemi ja Juhani Romppanen.

Kirkkopäivistä voi tiedustella Porin Kirkkopäivien ja Kirkon Nuorisopäivien toimistosta puh. 02-6238 727 tai 6238 717 sekä Kirkkopalveluista p. 09-4315 1427 tai 4315 1428.

Pohjoismaiset urkupäivät 16.–19.9. 1999 Reykjavíkissa

Foreningen Hallgrímskirkjas Kunstvenner järjestää yhteistyössä Islands Organist Forbundin kanssa Pohjoismaiset urkupäivät 16.–19. syyskuuta 1999. Tapahtumapaikkana on Hallgrímskirkja Reykjavíkin keskustassa ja luvassa on konsertteja, kursseja ja esitelmää teemasta »urut ja liturgia«.

Päivien aikana tutustutaan myös Reykjavíkin uusiin urkuihin ja tavataan islantilaisia urkurakentajia.

Liturgisen urkumusiikin historiallisesta kehityksestä luennoivat mm. Per Fridtjov Bonsaksen Norjasta, Anders Bondeman ja Hans-Ola Ericsson Ruotsista ja Kaj-Erik Gustafsson Suomesta. Osallistujamaksusta järjestäjät tiedottavat myöhemmin.

Papit juoksevat kahdettatoista kertaa

Pappien joukkue on

lähhdössä 12. kerran Suomi juoksee -viestitaphtumaan. Porukassa on tilaa jokaiselle ordinoidulle halun ja kunnan mukaan koko matkalle, puolikkaalle tai vaikka vain yhdelle osuudelle.

Reitti on nyt kolmatta kertaa seuraavanlainen: se kulkee nelostietä Utsjoelta Ouluun ja kääntyy siitä rantatielle reitille Raahe — Kokkola — Uusikaarlepyy — Seinäjoki — Virrat — Orivesi ja tulee Padasjoella taas Lahden tielle. Ajankohta on myöhäisen juhannuksen takia nyt 2.–8.7. Juoksu lähtee Utsjoelta perjantaina klo 22.00 ja saapuu Helsinkiin Eläintarhan urheilukentälle torstaina klo 18. Kyseessä on viestijuoksu, jossa on n. 120 osuutta, 6–20 kilometrin mitaisia, keskimäärin 13 kilometriä. Arvotussa numerojärjestyksessä edetään n. 5,20 kilometrivauhtia. Joka päivä on myös kaksi lyhyttä ja hidasta n. 7 kilometrin osuutta 6,20 kilometrivauhtia.

Käytössämme on kolme matkailuautoa, joista kunkin miehistö on vuorollaan vastuussa toisten ollessa huollos-

sa ja levossa. Sponsoritukea hankkeelle näyttäisi olevan tulossa aiempaan tapaan. Lisäksi tienvarren seurakunnilta on saatu lepotilaa, saunaa ja muonitus-takin mukkeasti. Omat kustannukset jäänevät siten mahdollisten meno- ja paluumatkojen sekä henkilökohtaisten tarpeiden kokoisiksi.

Tällä hetkellä lähtijöitä on tiedossa kymmenkunta, joten mukaan mahtuu ja vahvistusta porukkaan kaivataan. Kun kiinnostuksesi herää, kysy lisää, niin saat juoksukirjeen ja tarkan aikataulun. Eniten tarvetta juoksijoista on yleensä ollut upeimmalle alkumatkalle. Osuuden tai parin juoksijoiden toivotaan itse huolehtivan tuontinsa ja hakunsa. Lisätietoja juoksusta löytyy kotisivuosoitteesta: <http://wnet.suomi.net/kotisivu/juoksevat.papit>.

Vielä on aikaa viimeistellä kuntonsa. Perinteinen raamatullinen rohkaisu siivittääköön askeliamme: »Nuoretkin väsyvät ja nääntyvät, nuorukaiset kompastelevat ja kaatuvat, mutta kaikki, jotka Herraa odottavat, saavat uuden voiman, he kohoavat siivilleen kuin kotkat. He juoksevat eivätkä uuvu, he vaeltavat eivätkä väsy« (Jes 40: 31).

Juoksevien pappien viimevuotinen tunnus.

Merja Simula,
Kirkkotie 5, 88270 Vuolijoki
puh. 08-688 5241,
050-584 4868,
merja.simula@nic.fi

Keijo Karvonen,
Hiomokuja 3 A 7,
00380 Helsinki
puh. 09-3491724,
040-5476936,

keijo.karvonen@kolumbus.fi

Erityisen eläkeiän valinta-aika päättyy

Diakoniatyöntekijöitä muistutetaan siitä, että ilmoitus erityisen eläkeiän (60 vuotta) valinnasta on tehtävä 30.6.1999 mennessä kirkkohallituksen eläkeoimistolle. Katso Crux 1/99. Kirkkohallitus postitti valintaan liittyvän materiaalin viime kesänä niille, joiden se katsoi olevan valintaan oikeutettuja. Materiaalin mukana oli valintailmoituslomake. Valitettavasti kirkkohallituksen ja järjestöjen välillä ei päästy yhteisymmärrykseen siitä, keillä on valinta-oikeus ennen kuin kirkkohallitus postitti em. kirjeet. Tästä johtuu nykyinen tilanne, kielteisistä ennakkopäätöksistä on valitukset tehty Vaikutusoikeuteen. Asian käsittely

vienee oikeudessa vuoden. Valinnan voi tehdä myös vapaamuotoisella kirjeellä, jos/kun kirkkohallitus ei postita pydyettyä painettua valintamateriaalia. Valintailmoituksessa tulee ilmetä valitsijan henkilötiedot.

Erityisen eläkeiän valinta on lopullinen ja merkitsee, etteivät ns. joustavat eläkeuudot ole valitsijan käytettävissä. Työkyvyttömyystapauksissa ns. tuleva aika lasketaan eläkeikäioikeuteen eli 60 vuoteen saakka.

Sen sijaan erityisen eläkeiän valinta ei merkitse, että eläkkeelle on lähdeittävä heti 60 vuoden iässä. Eläkkeelle on pakko siirtyä vasta eroamisiässä eli 67 vuotta täytettäessä.

Suomen Teologit 1999

Teologimatrikkelin käsikirjoitus on tammikuussa saatu valmiiksi ja toimitettu kirjapainoon. Ennakkosuunnitelman mukaisesti käsikirjoitukseen otettiin kaikki vuoden 1998 loppuun mennessä valmistuneet teologit. Viimeinen oikolukuvaihe sekä painatustyö ja teoksen sitominen vaativat aikaa parisen kuukautta, joten teos valmistuu huhtikuun aikana. Ennakkotilaajille teos postitetaan heti sen valmistuttua.

Mikäli et ole vielä tilannut omaa matrikkeliä

tee se nyt seuraavasti:

— puhelimitse 09-1502 653

— sähköpostitse heli.meinola@pappisliitto.inet.fi

Kirjan hinta jäsenille 330 markkaa, yhteisöille 520 markkaa. Hinta sisältää postikulut.

Jäsenellä on oikeus tilata teos myös lahjaksi yksityishenkilölle (ei yhteisölle) jäsenhintaan.

Osmo Setälä
Toimituskunnan sihteeri

Papiston päivät 2000 — tule mukaan ideoimaan

Seuraavat Papiston päivät järjestetään syksyllä 2000. Työryhmä, johon kuuluvat Arvi Tuomi puheenjohtajana, Sirkku Eho, Antti Kujanpää ja Hilka Olkinuora on aloittanut

päivien valmistelun. Kaikki ideat ja ajatukset ovat tarpeen. Lähetä ne työryhmän sihteerille Jukka Huttuselle Pappisliittoon (ks. yhteystiedot lehden viim. aukeama).

Työsuojelurahaston stipendejä teologeille

Seurakuntien toimintakyvyn ja rakenteen tutkimus sekä paneutuminen työntekijöidensä jakamiseen kiinnostaa sekä tutkijoita että työsuojelurahastoa. Työsuojelurahasto myönsi kolmelle teologille stipendin tutkimustyötä varten.

Stipendejä saivat seuraavat teologit:

Matti Keskinen, Strateginen ja operatiivinen toiminta- ja talousohjaus Oulun seurakunnissa ja seurakuntayhtymässä 1968–1998 — liseniaattitutkimus 25.000 markkaa.

Eino Perälä, Seurakuntaorganisaation kehittäminen — tapausesimerkinä Vaasan suomalainen seurakunta — liseniaattitutkimus 30.000 markkaa.

Pontus Salmi, Seurakuntien hengellistä työtä tekevien työmotivaatio — väitöskirja 17.000 markkaa.

Työsuojelurahasto jakoi tällä hakukierroksella vajaat 400.000 markkaa 17 hakijalle.

(Lähde: STT)

Kysyvä ei tieltä eksy

DTL:n kesämökkiä Maaningalla on varattu ensi kesäksi poikkeuksellisen paljon. Vielä on kuitenkin vähän vapaita aikoja. Kysele ja tee varaus liiton toimistoon, 09-150 2287/Ruotsalainen.

Huom! DTL:n järjestämässä Diakoniatyön laatu ja vaikuttavuus -seminaarissa 19.11.1998 pidettyjä Tapio Pajusen ja Merja Ala-Nikolan luentoja ei valitettavasti saatu Cruxiin.

Kirkon naistyön neuvottelukunta aloittanut

Kirkkohallitus asetti keväällä 1998 **Kirkon naistyön neuvottelukunnan**, jonka tehtäväksi määriteltiin:

- hengellisen elämän ja teologian tarkastelu naisten näkökulmasta
- naistyön edistäminen ja koordinointi kirkossa
- yhteydet naisjärjestöihin ja naisten verkostoihin
- kansainväliset yhteydet
- tasa-arvoasiat
- lausuntojen antaminen työalaansa liittyvistä kysymyksistä

Neuvottelukuntaan valittiin:

- pääsihteeri Eila Alanko
- lääninrovasti Juanita Fagerholm-Urch, puheenjohtaja
- tutkija Jouko Huttunen
- perheasiain neuvottelukeskusten johtaja Marjatta Kaartinen
- pastori, työalasihteeri Reetta Leskinen
- FT Pirjo Markkola
- pastori Mikko Peura
- pastori Lasse Reijomaa, varapuheenjohtaja
- koulutusjohtaja Lauri Uljas
- diakoni Katri Valve
- sihteeriksi kutsuttiin pastori Heli Savolainen

YHTEYSHENKILÖITÄ KAIVATAAN!

Työryhmä on aloittanut työskentelynsä tarmokkaasti. Pyrimme nostamaan esille ajankohtaisia kysymyksiä ja kartoittamaan sekä haasteita että naisten kokemuksia kirkossa, ja otamme mielellämme vastaan ideoita ja palautetta. Toivomme myös voivamme rakentaa kirkon sisälle yhteysverkoston, jonka luomiseksi etsimme aktiivisia yhteyshenkilöitä hiippakunnista ja seurakunnista. Mikäli olet kiinnostunut, ilmoita nimesi ja yhteystietosi **Heli Savolaiselle**, KNK, puh. 09-1802 211, s-posti heli.savolainen@evl.fi tai **Reetta Leskiselä**, KUO, puh. 09-1802 353, s-

Naistyön neuvottelukunnan tehtäviin kuuluu muun muassa naistyön editäminen ja koordinointi kirkossa.

post reetta.leskinen@evl.fi

Neuvottelukunta saa tietoja koti- ja ulkomaisista seminaareista tapahtumista ja julkaisuista, joita välitämme mielellämme edelleen, tässäkin paikalliset/alueelliset yhteyshenkilöt olisivat hyödyllisiä.

TULEVIA TAPAHTUMIA

Naistyön neuvottelukunta suunnittelee myös seminaaria kesäkuussa pidettäville kirkkopäiville Porissa, tarkemmat tiedot kirkkopäivien käsiohjelmasta.

26.–29. elokuuta järjestetään Svendborgissa, Tanskassa Pohjoismainen naiskokous »Kvinnor som andliga traditionsbärare». Seminaarista kiinnostuneet henkilöt voivat saada ohjelmia ja lisätietoja yllämainituilta yhteyshenkilöiltä.

*Ekumeenisen vuosikymmenen päätösasiakirja suomeksi:
»Solidarisuudesta vastuullisuuteen»*

Kirkkojen maailmanneuvoston toimeenpaneman Ekumeenisen

vuosikymmenen »Kirkot naisten tueksi» -päätösjuhlaa vietettiin marraskuun lopussa Zimbabvessa Hararessa, ja samalla analysoitiin maailman naisten ilon- ja huolenaiheita. Yhteisiä kysymyksiä ja vastauksia kirjattiin kirkkoille osoitettuun kirjeeseen, jossa mm. pyydetään kirkkoja nimeämään naisiin kohdistuva väkivalta synniksi. Kirjettä on saatavana suomenkielisenä Heli Savolaiselta tai Reetta Leskiselä, osoitteet edellä.

Tilaa ja lue tärkeä kirja!

Suomen ev.lut. kirkon Ekumeenisen vuosikymmenen työryhmä valmisti viime vuonna kirjan: **»Nainen peilissä. Ekumeenisen vuosikymmenen naistutkimusta, tilannearvioita ja sydänäänä arjesta»**. Kirjaa saa tilata Kirkkohallituksen julkaisu- ja AV-myyntistä, PL 185, 00161 Helsinki, tai puhelin 09-1082 315, 09-1802 229, fax 09-1802 454. Hinta 40 mk.

*Reetta Leskinen
neuvottelukunnan jäsen*

»Kelpaa missä hyvänsä»

Kanttorimatrikkelit kautta aikojen

Uutta kirkkomuusikkomatrikkeliä odoteltaessa on paikallaan luoda historiallinen katsaus menneeseen ja tarkastella aiemmin ilmestyneitä hakuteoksia. Ammattikunnasta on julkaistu yhteensä viisi matrikkeliä keskimäärin 22 vuoden välein: vuosina 1888, 1909, 1929, 1957 ja 1974.

Vuonna 1888 julkaistiin Euran kanttorin Taavi Ileniuksen kirjoittama ja kustantama (!) »Tilastollinen ja Biografillinen Suomen Evankelis-Lutherilaisen Seurakuntain Kanttorien ja Urkuri-
Matrikkeli». Teos sisältää seurakuntien esittelyn ja varsinaisen matrikkeliosan.

Valtaosa teoksen n. 430 kanttorista oli hankkinut todistuksensa joko tutkinnon tai lyhyen oppikurssin suorittamisella jonkun eteväksi tunnetun ammattimiehen edessä (esim. Antti Nordlund tai C.M. Jernberg). Vuosina 1878 ja 1882 perustetuista Turun ja Helsingin lukkar- ja urkurikoulusta valmistuneita löytyy matrikkelista luonnollisesti vain muutamia.

Nykylukijasta saattaa tuntua hieman huvittavalta matrikkelis-
sa vilahdelevat soitto- ja laulutaidosta annetut arvosanat »hyvä soittokoneen ja sen pitelemisen tunteminen», »laajat, vankat tiedot», »kelpaa missä hyvänsä», »korkeemmasti tyydyttävä» tai »ei mitään erityistä». Lukkareille 1700-luvulla asetetusta kunnallisen lääkärin tehtävistä löytyy myöskin merkkejä: »haavurina kiitettävä» tai »ollut avullinen leikkausten sitomisissa».

Yksityisyyden suojaa ei teoksen ilmestymisen aikana liioin ylikorostettu. Eräskin porilaiskanttori on saanut osakseen vain

merkinnän »ollut kauvan sairana». Vuonna 1799 syntyneen Erik Holmbergin kerrotaan puolestaan olevan Suomen vanhin kanttori, joka on ollut virassa peräti 53 vuotta.

Seuraavana ilmestyi vuonna 1909 lehtori Kaarle Soikkelin toimittama »Suomen Kirkon Kanttorien ja Urkuri-
Matrikkeli». Soikkeli oli vuonna 1904 saanut Porvoon hiippakunnalta tehtäväksi laatia hiippakunnan kanttoreista ja urkureista erityisen matrikkelin, mitä tehdessään hän lopulta päätyi laajentamaan teoksen keisarilliselta senaatilta saamansa 2.500 markan apurahan turvin koko maata käsittäväksi.

Teoksen alkusanoissa Soikkeli kiteyttää mielenkiintoisella tavalla matrikkelin merkityksen: »toiselta puolen sen tulisi ikään kuin koota yhteen vielä jotensakin hajalla oleva virkakunta, jonka jäsenten on täytynyt näihin asti pienten tulojensa ja muutenkin syrjäytetyn asemansa takia olla yksinäisyyteen vaipuneena, toiselta puolelta herättää yleisössä mielenkiintoa ja ansaittua huomiota henkilöihin, jotka joko kansanomaisina laulajina ja soit-

toniekkoina tahi koulutettuina musiikkimiehinä ovat kansassamme herättäneet ja kehittäneet laulu- ja soittotaitoa».

Soikkelin teos jakaantuu kolmeen osaan: 1. keskiajalta vuoden 1869 kirkkolakiin ulottuvaan historialliseen katsaukseen kanttorien ja urkuri-
Matrikkeli. Soikkeli oli vuonna 1904 saanut Porvoon hiippakunnalta tehtäväksi laatia hiippakunnan kanttoreista ja urkureista erityisen matrikkelin, mitä tehdessään hän lopulta päätyi laajentamaan teoksen keisarilliselta senaatilta saamansa 2.500 markan apurahan turvin koko maata käsittäväksi.

Teoksen mielenkiintoisin osuus on ehdottomasti historiallinen katsaus virkojen kehityksestä siihen liitettyine säädöksineen. Suomen ainoa musiikkilehti Säteletär julistautuu mainoksessaan »lukkari-
Matrikkeli. Soikkeli oli vuonna 1904 saanut Porvoon hiippakunnalta tehtäväksi laatia hiippakunnan kanttoreista ja urkureista erityisen matrikkelin, mitä tehdessään hän lopulta päätyi laajentamaan teoksen keisarilliselta senaatilta saamansa 2.500 markan apurahan turvin koko maata käsittäväksi.

Vuonna 1929 ilmestynyt kanttori Hannes Haapion toimittama ja Suomen kirkon kanttori-urkuriyhdistyksen (nyk. SKUL) kustantama matrikkeli oli nimeään myöten edeltäjänsä kaltainen (tosin pehmytkantinen) ainoastaan sillä erotuksella, että historiallinen katsaus oli nyt jätetty pois.

Ensimmäinen kuvallinen matrikkeli saatiin vuonna 1957, kun SKUL ja Finlands Svenska Kantor-organistförening julkaisivat hakuteoksen, jossa seurakuntatietojen ja kanttorimatrikkelin lisäksi oli lyhyt erikoisartikkeli kanttori-urkuri-
Matrikkeli. Soikkeli oli vuonna 1904 saanut Porvoon hiippakunnalta tehtäväksi laatia hiippakunnan kanttoreista ja urkureista erityisen matrikkelin, mitä tehdessään hän lopulta päätyi laajentamaan teoksen keisarilliselta senaatilta saamansa 2.500 markan apurahan turvin koko maata käsittäväksi.

Tuoreimmat tiedot kanttorikunnasta löytyvät Suomen Kir-
Matrikkeli. Soikkeli oli vuonna 1904 saanut Porvoon hiippakunnalta tehtäväksi laatia hiippakunnan kanttoreista ja urkureista erityisen matrikkelin, mitä tehdessään hän lopulta päätyi laajentamaan teoksen keisarilliselta senaatilta saamansa 2.500 markan apurahan turvin koko maata käsittäväksi.

»Hyvä soittokoneen
ja sen pitelemisen
tunteminen»

Pappien määrässä suuria eroja

Pappisliitto aloittaa kampanjan virkojen lisäämiseksi

Yksittäisen papin työolot ja työn tulokset riippuvat monesta tekijästä, hänestä itsestään, seurakunnasta, esimiehestä jne. Yksi keskeinen vaikuttaja on myös se, millainen on pappien määrä seurakunnassa eli kuinka monta seurakuntaista yhtä papin virkaa kohti tulee.

Tällaisia laskelmia ja vertailuja on tehty ennenkin. Nyt tehdään taas, sillä pappien ammattijärjestönä Pappisliitto näkee tärkeäksi sen, että jonkinlainen kohtuus tässäkin asiassa toteutuu. Jatkuva muuttoliike ja ihmisten kasautuminen aiheuttaa ainakin sen, että suurissa kaupungeissa pappien ja seurakuntalaisten suhdeluku ei ole kaikin paikoin läheskään kohdallaan.

Vuoden vaihteessa Pappisliitto teki selvityksen tämänhetkisestä tilanteesta. Sen mukaan yli kolmetuhatta seurakuntalaista yhtä papin virkaa kohden oli seuraavissa seurakunnissa (hiippakunnittain, ks. taulukko).

Luvut perustuvat uusimman Kirkon kalenterin tietoihin seurakuntien väkiluvusta ja papiston määrästä. Jos seurakunnissa on tapahtunut muutoksia kalenterin tietojenkeruun jälkeen, tilanne on saattanut muuttua — toivottavasti vain edulliseen suuntaan.

Ei tietysti ole mitään oikeaa lukua siitä, kuinka paljon pappeja tulisi olla minkäkin kokoisessa seurakunnassa. Pappisliiton ikivanhas-

Seurakunnat, joissa on yli 3000

seurakuntalaista yhtä papin virkaa kohden

Turku	Aura	3015	1	3015
	Keski-Pori	19823	6	3303
	Lappi TI	3186	1	3186
	Loimaan kaup.	6594	2	3297
	Länsi-Pori	12621	4	3155
	Maaria	31410	10	3141
	Martti	18200	6	3033
	Mikael	24024	8	3003
	Rauma	33930	11	3084
Tampere	Teljä	22937	7	3276
	Forssa	15833	4	3958
	Harju	32251	10	3225
	Kangasala	18794	6	3132
	Lempäälä	13170	4	3292
	Messukylä	32143	10	3214
Oulu	Viinikka	10342	3	3447
	Alatornio	12102	4	3025
	Himanka	3164	1	3164
	Kannus	5980	1	5980
	Karjasilta	29196	8	3649
	Kempele	10112	3	3370
	Kokkolan suom.	24868	8	3108
	Kuusamo	17565	5	3513
	Kärsämäki	3046	1	3046
	Oulujoki	14820	4	3705
	Reisjärvi	3230	1	3230
	Rovaniemi	51602	13	3969
Mikkeli	Tuira	40194	10	4019
	Ylivieska	12730	4	3182
Kuopio	Lappeenranta	19348	6	3224
	Iisalmi	21380	7	3054
	Kajaani	31490	10	3149
	Kontiolahti	9387	3	3129
Lapua	Tuusniemi	3021	1	3021
	Vaasan suom.	34415	11	3128
Helsinki	Askola	3861	1	3861
	Hyvinkää	34284	10	3428
	Järvenpää	27996	9	3110
	Tikkurila	31268	10	3128

Papin virkojen suhde seurakuntalaisten määrään

sa periaateohjelmassa asetettiin tavoitteeksi uusi papin virka alkavaa kahta tuhatta seurakuntalaista kohden. Siinä luvussa ei vielä ole mitään hävettävää, mutta kun asioiden puuttava jossain järjestyksessä, liitto on päättänyt aloit-

taa virkojen lisäämiskampanjansa ensin niistä seurakunnista, joissa 3000:n luku ylittyy. Seuraavaksi otetaan luupin alle ne seurakunnat, jotka ylittävät luvun 2700. Näinkin rajattuna tarkasteluun tulee jo huomattava osa seurakunnistamme.

Pappien työmäärään ja työtilanteeseen vaikuttavat luonnollisesti monet muutkin seikat kuin vain virkojen määrä. Tällaisia ovat seurakunnan jumalanpalveluspaikkojen määrä, seurakuntalaisten ikärakenne, hallintomalli ja maantieteelliset ja kielelliset olot. Mutta kylmät tilastoluvut yksinäänkin kertovat jo paljon lukuhalukselle.

Tänä vuonna käynnitiin polkaistavassa kampanjassa huomio kiinnitettiin suuriin yksikköihin, asutuskeskuksiin, kasvualueisiin. Suunnilleen tämän lehden kanssa samaan aikaan yllä olevassa luettelossa oleviin seurakuntiin/yhitymiin tulee kirje, jossa asiaan kiinnitetään huomiota ja pyritään tuomaan esille niitä näkökohtia, jotka puoltavat papin virkojen perustamista. Liitto kääntyy kysymyksen tiimoilta myös ao. paikkakuntien lehdistön puoleen, jotta asia saisi sille kuuluvan painoarvon.

Lisäksi liitto toivoo, että jäsenkunta voisi keskustella asiasta esim.

kotisivujen debattipalstalla. Kaikki tiedot ja näkemykset asiasta ovat arvokkaita tilanteen seurannan ja tulevien toimien kannalta.

Esko Jossas

Naispappi ja miehen omatunto

Lähiiviikkojen aikana kysymys naispappista ja miehen omastatunnosta on noussut vuosien seesteisemmän jakson jälkeen pariinkin kertaan ryöpsähtäen esiin. Olin kirjoittanut puheenjohtajan palstalle aiheesta jo tammikuussa sen jälkeen, kun television pääuutislähetys teki vihikijän liturgisesta poistumisesta arkkipiiispan vihikimyksen tärkeimmän uutisen. Itsensensuuri kuitenkin iski ja yön yli nukuttuani valitsin uuden aiheen. Vuoden ensimmäisessä Cruxissa saattoi lukea havaintojani kirkkoa hyväilleen myötäisen kääntymisestä sivutuuleksi. Tapahtumat kirkon virallisen lähetysjärjestön SLEY:n piirissä pakottavat kuitenkin tarttumaan aiheeseen uudelleen.

Kun yli kymmenen vuotta sitten pappisvirka avattiin kirkossamme naisille, heistä tehtiin täysiä pappeja. Pappudessa ei ollut eroa miehen ja naisen välillä. Valtuutus oli yhtäläinen. Tehtävät tulivat yhtäläisiksi. Päätöksen liitettiin omantunnon suoja, jonka mukaan omantunnon aralla on oikeus väistyä alttarilla. Omantunnon suoja, kuten hyvin tiedämme, koskee tässä asiassa miehen omaatuntoa. Vastaani ei ole tullut naispappia, joka välttelisi miestä.

Miehisen omantunnon puhtauden varjelemiseksi naiset ovat vuosikymmenen saaneet astua si-

vuun. He ovat tehneet sen kunnioitusta ansaitsevalla tavalla. Joskus nöyrästi tyytyen, toisinaan kiukustuneina tai itkuisina. Kukaan ei ole ainakaan julkisesti kysynyt, onko heidän omatuntonsa tullut loukatuksi. Mitä miehisen omantunnon puhtauden vaaliminen on merkinnyt naisen kutsumukselle, työn ilolle tai itsetunnolle?

Omantunnon arkuus on saanut ilmiänsä ennen muuta alttarilla. Hallinnollinen ilmiö nimeltä naispappi ei ole lainkaan yhtä arveluttava kuin alttarilla palveleva. Sitä minun on henkilökohtaisesti vaikea ymmärtää kahdeltakin kannalta. Miten pappudesta voidaan ottaa jotakin ja jättää toinen osa huomiotta? Kipein kohta koskettaa ehtoollisyhteydestä poissulkemista. Oman uskontulkintani mukaan syvin ihmisten välinen yhteys on ehtoollisyhteys. Siinä liitytään sekä Kristukseen että kanssakulkijaan. Ehtoollisyhteydestä kieltäytyjä ei tee päätöstä vain itseään koskien.

SLEY on jatkanut riviensä »puhdistamista». Suhteessa naispappeuteen on vedetty entistä rajumpaa linjaa. Nyt näyttää syyksi riittävän jo se, että on ilmaissut myöteämielisyyttä naispappeutta kohtaan. Herätysliikkeenä evankelisuus voi tietenkin vetää sellaista linjaa kuin haluaa. Ulkopuolinen tarkkailija saattaa vain ihmetellä ja surra tai myhäillen iloita. Kirkon virallisena lähetysjärjestönä SLEY on kuitenkin eri asemassa. Sen lähetyskannatuksesta tulee hyvin huomattava osa seurakunnista, joilla ei juurikaan ole kosketuspintaa evankelisuuteen. Myös tähän suuntaan SLEY kantaa vastuun päätöksistään.

Itse asiassa SLEY:n lähetystyötä on jo muutama vuoden ajan ajettu hiljaa alas. Kenian lähetysten nykypanos on enää varjo muutaman vuoden takaisesta. Lähetysjohtaja on irtisanottu. Lähetysosaston muutkin kokeneimmat työntekijät ovat jättämässä SLEY:n. On pakko kysyä, miksi suurten kaupunkien seurakunnat, joille evankelisuus ei ole hengellinen arvo, enää antaisivat entisessä määrin talousarviovarojaan SLEY:lle. Miksi varoja ei suunnattaisi sinne, missä toiminnan perusta on tukea antavien seurakuntien kanssa yhteinen ja voimavarat käytetään evankeliumin työhön? Ei kirkon lähetysjärjestöllä voi olla virkakysymyksissä omantunnon suojaa suhteessa seurakuntiin!

Työn iloa ja voimia teille, virkasisaret

KARI SALONEN

Enemmistö papeista saanut herännäisvaikutteita

Pappien keskuudessa laajin herätysliike on herännäisyys. Siihen kuuluu ainakin jossain määrin kolmannes papistosta ja toinen kolmannes on saanut siitä vaikutteita. Muut perinteiset herätysliikkeet ovat herännäisyyteen verrattuna selvästi pienempiä. Samoin Tuomas-messu ja hiljaisuus-liike tavoittavat nykyään suuremman joukon pappeja kuin monet perinteisesti suurina pidetyt liikkeet. Yli puolet papeista ilmoittaa kuuluvansa ainakin jossain määrin johonkin hengelliseen liikkeeseen. Tiedot käyvät ilmi Pappisliiton jäsenkyselystä 1998, johon saatiin vastaukset 1195 Pappisliiton työelämässä olevalta jäseneltä. Joukossa ovat mukana ovat myös lehtorit, mutta joukon pienuuden vuoksi jatkossa puhutaan yksinkertaisuuden vuoksi vain papistosta.

Yli puolet papeista (59 %) kuuluu johonkin tässä kysytyyn liikkeeseen, 24 % kiinteästi ja 35 % jossain määrin. Toisin sanoen herätysliikkeisiin kuuluminen on edelleen merkittävä osa suomalaisen papiston hengellistä viitekehystä.

Herännäisyys on pappien keskuudessa selvästi suurin herätysliike. »Körttipappeja» on suunnilleen kolme kertaa niin paljon kuin evankelisia, kuusi kertaa niin paljon kuin raamattuopistolaisia ja kymmenen kertaa niin paljon kuin vanhoillislestadiolaisia pappeja.

Evankeliseen liikkeeseen katsoo kuuluvansa kiinteästi tai ainakin jossain määrin joka kymmenes pappi. Lisäksi neljännes papeista on saanut ajattelunsa vaikutteita evankelisuudesta. Vanhoista herätysliikkeistä evankelisuus on pappien keskuudessa selkeästi toiseksi tavoittavin.

Vanhastaan suurina ja merkittävänä herätysliikkeinä pidetyt lestadiolaisuus ja rukoilevaisuus eivät pappien keskuudessa ole kovin suuria. Vanhoillislestadiolaisuuteen kuuluu 3 % papeista, muuhun lestadiolaisuuteen ainakin jossain määrin 3 % ja rukoilevaisuuteen ainakin jossain määrin vain 2 % papeista.

Vanhoillislestadiolaisuus on kyselyn tuloksen perusteella liikkeistä selvärajaisin. Liikkeeseen joko kuulutaan kiinteästi tai sitten ei kuuluta. Sellaista vaihtoehtoa, että kyseiseen liikkeeseen kuuluisi osittain tai vain jossain määrin ei näytä olevan. Sen sijaan monessa muussa liikkeessä rajat ovat

paljon epämääräisemmät. Liikkeeseen kiinteästi kuuluvan ydinjoukon lisäksi suurempi joukko kuuluu siihen jossain määrin ja vielä suurempi joukko on saanut liikkeestä vaikutteita omaan ajatteluunsa tai »sympatiseeraa» liikettä.

Tuloksen perusteella näyttää siltä, että enemmän pappeja tavoittavat sellaiset liikkeet, joiden rajat ovat mahdollisimman väljät, ja siinä lieenee yksi herännäisyyden vahvuuksista. Toisaalta on ehkä myös helpompi ilmoittaa kuuluvansa herännäisyyteen kuin johonkin tiukkarajaisempaan liikkeeseen, ja sitäkin kautta herännäisyyden kannattajaluvut kasvavat.

Sama väljäreajaisuus näkyy uusien liikkeiden kannatusluvuissa. Hiljaisuuden ystäviin sanoo kuuluvansa ainakin jossain määrin 18 % papeista, Tuomas-messuun 13 % ja taizélaisuuteen 7 %. Näiden toimintamuotojen yhteydessä syntynyt liikehdintä ei ole kuitenkaan muodostanut niin kiinteää ja vakiintunutta yhteisöä, että voisi puhua varsinaisesti uusista herätysliikkeistä. Toisaalta ne ovat tällä hetkellä opillisesti hyvin yleiskirkollisia. Sen sijaan mahdollisuuksia uusien herätysliikkeiden syntymiseen niiden ympärille ainakin kannattajajoukon laajuuden puolesta varmasti olisi.

PAPEISTA 14 % VIIDESLÄISIÄ

Ns. viidennen herätysliikkeen moni sta järjestöistä Kansan Raamattuseura on tavoittanut eniten pappeja. Liikkeen ydinjoukko on pappien keskuudessa pieni, mutta lähes puolet kaikista papeista on saanut saanut KRS-vaikutteita. Tässä näkyy myös tämän liikkeen rajojen väljyys. Toisaalta KRS:lla on lisäksi seurakuntien palvelujärjestön rooli ja se on sitä kautta vaikuttanut seurakunnissa muutenkin kuin vain liikkeeseen kiinteästi kuuluvien piirissä.

Monet viidennen herätysliikkeen kannattajat sanovat kuuluvansa useamman kuin yhden järjestön piiriin. Esimerkiksi Suomen Raamattuopistoon kuuluvista papeista yli puolet katsoi kuuluvansa ainakin jossain määrin myös Kansanlähetykseen.

Viidennen herätysliikkeeseen tai johonkin sen järjestöön ilman KRS:aa kuuluu kiinteästi noin 2 % ja jossain määrin noin 6 % papeista. Jos KRS lasketaan mukaan, viidenteen herätysliikkeeseen

*Taulu 1. Pappisliiton työelämässä olevien jäsenten kuuluminen eri liikkeisiin (%).
Pappisliiton jäsenkysely 1998. Kirkon tutkimuskeskus.*

	kuulun kiinteästi	kuulun jossain määrin	en kuulu, mutta ajattelussani on vaikutteita	en kuulu
vanhoillislestadiolaisuus	3	0	2	95
muu lestadiolaisuus	1	2	7	90
evankelinen liike	3	7	26	64
rukoilevaisuus	1	1	8	90
herännäisyys	11	19	35	35
Kansan Raamattuseura	1	9	34	56
Kansanlähetys	1	4	19	76
Suomen Raamattuopisto	1	4	17	78
Opiskelija- ja koululaislähetys	1	4	10	85
muu ns. viides herätysliike	0	3	14	83
karismaattinen liike	1	4	18	77
Tuomas-messu	3	10	31	56
Hiljaisuuden ystävät (retriitit)	6	12	25	57
Taizélaisuus	1	6	26	67
Paavalin synodi	1	2	5	92

kuuluu 14 % papeista: kiinteästi 3 % ja jossain määrin 11 %.

Karismaattisen liikkeen kannattajista näyttää olevan merkittävä osa Kansan Raamattuseuran kannattajia. Karismaattiseen liikkeeseen kuuluu ainakin jossain määrin 6 % papeista ja heistä puolet kuuluu ainakin jossakin määrin Kansan Raamattuseuraan.

Vastaavasti Paavalin synodiin kuulumisella näyttää olevan läheinen yhteys joihinkin herätysliikkeisiin. Paavalin synodiin kuuluu ainakin jossain määrin 3 % papeista, ja monet heistä kuuluvat enemmän kuin yhden herätysliikkeen piiriin. Paavalin synodin kannattajista kolme neljänestä kuuluu evankeliseen liikkeeseen, toisaalta yli puolet viidennen herätysliikkeen järjestöihin, ja kolmannes rukoilevaisuuteen. Yhdistävä tekijä on naispappeuden vastustaminen.

HIIPPAKUNNALLISET EROT NÄKYVÄT

Herätysliikkeiden kannatuksessa on edelleen suuria maantieteellisiä eroja, vaikka muuttoliikkeen vaikutuksesta liikkeiden kannattajia on eri puolilla Suomea. Lestadiolaisuus on selvästi voimakkainta Oulun hiippakunnassa. Sen papistosta 23 % kuuluu vanhoillislestadiolaisuuteen ja 21 % muuhun lesta-

diolaisuuteen. Silti myös herännäisyys on voimissaan. Oulun hiippakunnan papistosta 39 % kuuluu ainakin jossakin määrin herännäisyyteen.

Kaikkein vahvimmin herännäisyyden vaikutus näkyy Kuopion hiippakunnassa, jonka papeista selvästi yli puolet, peräti 57 %, kuuluu körtteihin. Kuopiossa muut perinteiset herätysliikkeet eivät olekaan saaneet juuri jalansijaa.

Evankelisuutta on eniten Lapuan hiippakunnassa, jonka papistosta 30 % on evankelisia. Toisaalta 41 % Lapuan papistosta on heränneitä.

Rukoilevaisuus on parhaissa voimissaan edelleen Turun arkkihiippakunnassa, mutta sielläkin papeista vain 8 % on jossain määrin rukoilevaisia. Evankelisia siellä on 13 % ja heränneitä 27 %.

Kansan Raamattuseuran vaikutus näkyy eniten Mikkelin hiippakunnan pappien keskuudessa. Mikkelin papistosta 16 % tunnustautuu KRS:aan kuuluviksi. Samoin Kansanlähetysten, Raamattuopiston ja Opiskelija- ja koululaislähetysten luvut ovat vähän tavallista korkeammat. Silti Mikkeliissäkin suurin liike on herännäisyys, johon kuuluu 27 % papeista.

Tampereen hiippakunnassa heränneiden osuus on suomenkielisistä hiippakunnista pienin: 20 %. Karismaattiseen liikkeeseen kuuluu 9 % papeista ja Tuomas-messuun 19 %.

Helsingin hiippakunnassa herätysliikkeet näkyvät vähiten. Herännäisyys on täälläkin suurin liike: herännäishenkisiä papeja on 24 % kaikista. Ruuhka-Suomen hiljaisuuden kaipuu näkyy varmaan siinä, että hiljaisuuden ystäviä on enemmän kuin missään muussa hiippakunnassa eli 23 % kaikista papeista.

Porvoon hiippakunta poikkeaa uskonnolliselta ilmeeltään kaikista suomenkielisistä hiippakunnista. Perinteisten herätysliikkeiden vaikutus papis-
tossa on pieni: sekä herännäisyyteen että evankeli-
suuteen kuuluu jossain määrin 8 % papeista. Opiskeli-
ja- ja koululaislähetys on täällä laajimmillaan
ja siihen kuuluu papeista 13 %. Karismaatikkoja on
12 % ja taizélaisia 11 % eli molempia enemmän
kuin missään suomenkielisessä hiippakunnassa.

NAISPAPIT HILJAISUUDEN YSTÄVIÄ

Naispapi-
t tuntuvat vierastavan monia perinteisiä ja
uusiakin herätysliikkeitä. Kaikkien perinteisten he-
rätysliikkeiden kannatusluvut ovat naispappien kes-
kuudessa pienempiä kuin miespappien keskuudes-
sa. Eniten kannatusta saa herännäisyys, johon kuu-
luu ainakin jossain määrin 24 % naispapeista ja 33
% miespapeista.

Samoin viidesläisiin liikkeisiin naispuoliset pa-
pit kuuluvat selvästi harvemmin kuin miespuoliset
kollegansa. Ainoa poikkeus tässä on Kansan Raa-

mattuseura. Naisista 14 % ja miehistä 8 % kuuluu
siihen jossain määrin.

Kaikkein suurimman suosion naispappien kes-
kuudessa saa hiljaisuuden ystävät. Ainakin jossakin
määrin hiljaisuuden ja retriittien ystäviin kuuluu
33 % nais- ja 11 % miespuolisista papeista. Samoin
taizélaisuus, Tuomas-messu ja karismaattisuus ovat
selvästi suosituimpia naispappien kuin miespappien
keskuudessa.

On varsin luonnollista, että naispapi-
t sellaisia liikkeitä, joissa suhtaudutaan naispap-
peihin torjuvasti. Monissa perinteisissä liikkeissä
naisten asema on ollut miehille alisteinen. Uusien
liikkeiden suosiota naisten keskuudessa selittää
se, että ne ovat syntyneet tai ainakin alkaneet
levitä tilanteessa, jossa naisten ja miesten välinen
tasa-arvo on ollut luonnollinen lähtökohta. Nais-
ten suosimissa liikkeissä on myös ollut näkyviä
naispuolisia johtohenkilöitä. Joka tapauksessa näyt-
tää siltä, että naispappien kautta Suomen kirkkoon
leviää jonkin verran toisella ta-
paa painottunutta hengellisyys-
tä kuin miespappien kautta.

*Kari Salonen on Kirkon
tutkimuskeskuksen tutkija*

Keski-Pohjanmaan Opisto, Lohtajan Kirkkomusiikkijuhlat

KIRKKOMUSIIKIN KESÄAKATEMIA

Kurssit:

- LITURGISEN SOITON JA KIRKOLLISTEN TOIMITUSTEN MUSIIKKI 12.–14.7.**
– opettajana Kaj-Erik Gustafsson, Sibelius-Akatemia
- YKSINLAULUKURSSI 12.–16.7.**
– opettajina laulun lehtori Annikka Ollinkari ja oopperalaulaja,
laulun lehtori Hannu Ilmolahti
– säestäjinä Annika Konttori ja Pia Lempiälä
- LITURGISEN LAULUN KURSSI PAPEILLE 12.–14.7.**
– opettajana säveltäjä, kanttori-urkuri Tuomo Nikkola
- NUOTINKIRJOITUKSEN TIETOKONEKURSSI 12.–16.7.**
PERUSKURSSI 12.–14.7., JATKOKURSSI 14.–16.7.
– opettajina kustannuspäällikkö Ari Nieminen ja lehtori Juhani Haapasalo
- JUMALANPALVELUS- YM. KIRKOLLISEN KÄYTTÖMUSIIKIN SOVITTAMISEN KURSSI 12.–14.7.**
– opettajana kanttori, teoria-aineiden opettaja Osmo Tolonen.

Kurssilaisilla on vapaa pääsy Lohtajan Kirkkomusiikkijuhlien useimpiin tilaisuuksiin. Sitovat ilmoit-
tautumiset 15.5.1999 mennessä.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset Keski-Pohjanmaan Opisto, 68300 Kälviä, puh. 06-832 4223.

Vuonna 2015

»Köyhät teillä on aina keskuudessanne» — tätä sitaattia on viime aikoina käytetty aina ministereitä myöten, mutta onko meillä tulevaisuudessa enää työntekijöitä hoitamassa keskuudessamme eläviä köyhiä? Vuonna 2015 suurin osa suurista ikäluokista on jo onnellisesti eläkkeellä ja vuosisadan pienimmät ikäluokat tekemässä työtä. Mikä on meidän tällä hetkellä työssä olevien vastuu tulevasta ammattikunnasta? Miten me suhtaudumme nuoriin työntekijöihin ja ennen kaikkea mikä on vastuumme tulevan ammattikunnan kouluttamisesta?

Tähän astihan meillä diakoniatyössä on ollut sellainen käytäntö, että opiskelijoita on otettu seurakuntaan käytännön harjoittelujaksolle enemmän tai vähemmän satunnaisesti ja vähän jokaisen työntekijän omien intressien mukaan. Opiskelijan ohjaustyö on ollut usein yksittäisen työntekijän kiinnostuksesta ja innostuksesta kiinni. Ymmärrän, ettei sitoutuminen opiskelijan ohjaamiseen aina ole mahdollista, koska se teettää niin paljon työtä, jota kyllä riittää ilman, että koko ajan ohessa ohjaa opiskelijaa. Viime aikoihin saakkahan meillä on ollut onni saada käytännön harjoitteluun opiskelijoita, jotka ovat tulleet pitkälle harjoittelujaksolleen opintojensa melko loppuvaiheessa ja näin ollen he lähes »valmiina» ovat olleet melkein enemmän työtovereita kuin oppimassa työelämän käytäntöjä.

Diakonia-ammattikorkeakoulussa korostetaan koulutuksen ja työelämän yhteyksiä ja vastuu käytännön työn oppimisesta on yhä enemmän siirty-

mässä kentälle. Käytännön harjoittelujaksot sijoittuvat opiskelujen puolivälin vaiheille, jolloin yhteyksistä työelämään saattaa syntyä linkki päättötönn tekemiseen. Meistä kentän työntekijöistä on tuntunut oudolta se, että harjoittelujaksolle tulevat opiskelijat ovat jotenkin niin »keskenikäisiä», eivät vielä oikein tiedä mitä heistä isona tulee ja ennen kaikkea heidän seurakuntaelämän tuntemuksensa tuntuu erittäin ohuelta. Enää ei seurakuntaharjoittelujaksolle tulekaan koko ikänsä seurakuntanuorena viettäneitä nuoria vaan nuoria, joilla ei välttämättä ole minikäänlaista seurakuntataustaa, mutta jotka silti ovat halunneet sitoutua opiskelemaan myös kirkollisia aineita kaksoispätevyyden saamiseksi ja näin ollen haluavat taata itselleen paremmat ja laaja-alaisemmat työnsaantimahdollisuudet tulevaisuudessa.

Tässä meillä tämän hetken diakoniatyöntekijöillä onkin tuhannen taalan paikka! Miten saada nämä monta kertaa hyvin itsetietoiset, kriittiset ja valikoivat nuoret, jotka myös usein avoimesti ihmettelevät työkäytäntöjämme, kiinnostumaan seurakuntadiakonista niin, että he myös jatkossa haluavat tehdä diakoniatyötä ja sitoutua kirkon virkaan (näinkin pienellä palkalla!) sen sijaan, että hakeutuvat leveyemmän leivän ääreen muualle?

Diakonia-ammattikorkeakoulussa on ilmeisiä vaikeuksia löytää riittävästi harjoitteluseurakuntia. DIAK toivoo pitkäjänteistä sitoutumista harjoitteluseurakunnaksi ja on valmis myös ohjaamaan ja kouluttamaan opiskelijan ohjaajaksi sitoutuneita työntekijöitä. Mitä enemmän näitä seurakuntia olisi, sitä pienemmäksi kuormitus tulisi yhtä seurakuntaa ja yhtä työntekijää kohden. Heikki Mäkeläinen kirjoittaa Kirkon kellossa (1/99): »Harjoittelupaikkojen lisääminen onkin seurakuntien yhteinen velvollisuus ja mahdollisuus. Vaikka harjoittelun ohjaaminen sitoo seurakunnassa ainakin yhden työntekijän aikaa, merkitsevät nämä koulutuksen työelämäyhteydet työpaikan kannalta merkittäviä *koulutusyhteyksiä*.»

Nyt kun näitä *koulutusyhteyksiä* perään kuulutetaan aina kirkkohallitusta myöten, ei luulisi olevan mahdotonta ottaa seurakunnissa käytäntöön opiskelijoiden ohjaamisesta maksettava vastuulisä, jolloin se viranhaltija, joka on määrätty tavanomaisten tehtäviensä lisäksi vastaamaan seurakunnassa opiskelijoiden harjoittelun ohjauksesta, saisi myös virkaehtosopimuksen (24 §) mukaisen taloudellisen korvauksen tekemästään työstä. Tämä tarkoittaa sitä, että kirkko/seurakuntaneuvosto päättää seurakunnan toimimisesta harjoitteluseurakuntana ja ohjaajalle maksettavasta vastuulisästä. Vastuulisän maksaminen opiskelijan ohjaajalle olisi ensinnäkin rehellinen korvaus tehdystä työstä, mutta myös omiaan kannustamaan työntekijöitä ryhtymään opiskelijan ohjaajaksi. Tällä tavalla taattaisiin riittävä määrä harjoitteluseurakuntia ja ohjaajia ja myös se, että meillä riittää ammattitaitoisia, päteviä ja kirkon diakonianvirkaan sitoutuneita työntekijöitä myös vuonna 2015.

Pappisliiton visio 1999–2002

Edellisissä Cruxin numeroissa on julkaistu Pappisliiton vuosille 1999–2002 laatimaa visiota. Kolmannessa ja viimeisessä osassa julkaistaan liiton toiminta-alueet -osio loppuun sekä yhteenveto. Kokonaisuudessaan visio on luettavissa liiton kotisivuilla.

LIITON TOIMINTA-ALUEET 1999–2002

C. VAIKUTTAMINEN

Asioihin, päätöksiin ja tulevaisuuteen vaikuttaminen on ammattijärjestön keskeinen tehtävä, erityisesti sikäli, kun on kyse henkilöstöön liittyvistä asioista. Toisaalta vaikuttaminen ei ole itsetarkoitus, vaan sille on luotava rajat ja luonnolliset kentät. Oleellisia kysymyksiä Pappisliiton vaikuttamistoiminnassa ovat:

- mitä ovat ne kysymykset ja asiat, joihin liiton on syytä pyrkiä puuttumaan?
- mitkä ovat kulloinkin ne tahot, joiden toimintaan halutaan vaikuttaa?
- millä keinoin vaikuttamisessa pyritään tuloksiin?

Tässä visiossa lähdetään siitä, että liiton pääasiallinen vaikuttamissuunta on kirkon hallinto ja päätöksenteko eli kulloinkin meneillään oleviin muutoksiin ja uudistuksiin vaikuttaminen (1). Toisijaisesti liitto osallistuu yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen (2). Keinot ja päämäärät ovat erilaisia riippuen siitä, kumpaan ryhmään vaikuttamisen tavoite suuntautuu. Liitto voi toimia myös aloitteentekijänä, puitteiden tarjoajana ja ideariihenä kaikenlaisessa papiston kannalta tärkeässä vaikutamisessa.

1. Kirkolliset uudistukset

Visiokauden alussa ja aikana on vireillä mm. seuraavia Pappisliiton kannalta oleellisia kirkollisia uudistuksia:

- messu-uudistuksen toimeenpano seurakuntatasolla
- seurakuntahallinto, kirkkoherran ja muun papiston asema
- diakonaattikysymys, papiston asema kokonaiskirkon hallinnossa
- seurakunnan viranhaltijoiden palvelussuhdeturva ja siihen liittyvät kysymykset
- koulutuksen uudistus

Liiton linjaukset kussakin kysymyksessä ovat seuraavat:

Messu-uudistuksen toimeenpanossa tavoitteet muotoutuvat seuraavasti liiton uudistuksesta antamaan lausuntoon liittyen:

- papiston kouluttamista ja ohjausta tulee jatkaa ja tehostaa; tämä koskee etenkin saarnaa
- papin virkoja tulee tästäkin näkökulmasta lisätä
- työntekijäryhmien työnjakoa messussa tulee selkiyttää
- kaikessa uudistukseen liittyvässä papistolla eri tasoille tulee olla mahdollisuus keskeisesti vaikuttaa työnsä kannalta oleellisten muutosten toteuttamisessa.

Seurakuntahallinto on oleellinen kysymys kaikkien pappien kannalta, koska siinä luodaan edellytyksiä tai esteitä työlle ja se väistämättä sitoo voimavaroja organisaatiossa. Liitto pyrkii vaikuttamaan uudistuksen suuntaan seuraavien painotusten mukaan:

- hallinto on muodostettava niin, että se 1. palvelee toimintaa ja 2. tukee työntekijää
- hallintomallin tulee olla teologisesti perusteltu
- seurakunnassa ja yhtymässä tulee toteuttaa kevyt ja joustava hallinto (työryhmiä, projekteja yms. pysyvien elinten tilalle); ei luoda kaikille seurakunnille yhteistä ja kaikille pakollista hallintomallia
- hallinnossa tulee korostaa luottamuselimiin valittujen sitoutumista myös seurakunnan toimintaan ja peritavoitteisiin
- seurakunnan hallinnossa korostuvat luottamushenkilöiden ja työntekijöiden, erityisesti pappien, yhteistyö
- papiston juridinen ja hallinnollinen asema seurakunnissa ja -yhtymissä paranee oleellisesti.
- kirkkoherran rinnalla muillakin papeilla (työala- ja aluevastaavat) voi olla vastuuta hallinnosta, kunhan hallinnon määrää kokonaisuudessaan ei lisätä.

Diakonaattiuudistukseen liitto on määritellyt myönteisen linjansa jo aikaisemmin. Visiokautena tulee esille kirkon periaatelinjaus asiaan ja sen mahdollisesti aiheuttamat toimenpiteet esim. koulutukseen ja kirkon hallintoon nähden. Teologeja asia koskee suoranaistestikin, mikäli lehtorin virka (ilman sukupuolisidonnaisuutta) säilytetään ja liitetään diakonaattiin. Liitto linjaa tulevia kantojaan seuraavien suuntaviivojen mukaan:

- myönteisyys uudistukseen kokonaisuutena säilytetään ja kysyttäessä viestitetään
- liitolla ei ole mitään uudistuksen viivästymistä vastaan
- diakonaatin mahdollisuutta messussa painotetaan

- hallinnollisia muutoksia (esim. diakonaatin kiintiö kirkolliskokouksessa) ei liiton puolelta ole syytä kiirehtiä
- diakonaatista piispaksi ylenemistä (periaatteessa mahdollista) tutkitaan vielä.

Palvelussuhdeturvan ja virkasuhdelain nimellä on Kirkkohallituksen toimikunnassa suunnitteilla uudistus, joka merkitsisi mm. kappalaisen viran lakkaamista ja koko papiston siirtämistä seurakunnan hallinnon alaisuuteen. Vastaavasti pappia ei tuomiokapituli enää voisi ilman tämän omaa suostumusta siirtää seurakunnasta toiseen. On mahdollista, että tällainen laaja-alainen uudistus torjutaan jo valmisteluvaiheessa. Tällaisissa kysymyksissä liiton linja on

- nykytilanteen pysyttäminen eli pappi olkoon aina kapitulin alaisena ja kolmiportainen papiston virkaura säilyköön.

2. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Yhteiskunnassa meneillään olevista uudistuksista papistoon vaikuttaa eniten kaikki se, mikä liittyy verotukseen, koulutukseen ja sosiaaliturvaan. Näissä kysymyksissä liitolle ei ole tarpeen muotoilla omaa erityistä linjaansa, vaan voidaan keskittyä vaikuttamiseen keskusjärjestön ja muiden akavalaisien yhteenliittymien kautta. Osin on mahdollista vaikuttaa yhteiskunnan kysymyksiin myös siten, että liitytään kirkon esittämiin linjauksiin ja tuetaan niitä.

Yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa liitto toimii kentässä, jossa vaikuttaa keskenään ristiriitaisia voimia. Liiton kannanottoja joudutaan harkitsemaan erityisesti tilanteissa, joissa kirkon ja AKAVAn linjaukset ovat toisilleen vastakkaisia. Näin oli mm. taannoisessa kauppojen sunnuntaiaukioloa koskevassa kysymyksessä. Tällaisissa kysymyksissä liiton oma perusteltu kanta ja linjaus kulkee luonnollisesti keskusjärjestön ja kirkon kantojen edellä.

Papiston päivien yhteydessä on mahdollista vaikuttaa ammattikuntana ja saattaa julkisuuteen papiston yhteiskunnallisia kannanottoja ja mielenilmauksia.

D. TOIMINTAA TUKEVAT ALUEET

1. Yhteydet, yhteistyö ja tiedotus

Pappisliitto ei toimi tyhjiössä, vaan verkostoituneena eri suuntiin. Tärkeimmät näistä yhteistyösuunnat ovat seuraavat:

- kirkon hallinto (kirkolliskokous, piispainkokous, kirkkohallitus, tuomiokapitulit, seurakuntayhtymät, seurakunnat)
- muut kirkolliset ammattijärjestöt (Diakoniatyöntekijöiden liitto, Suomen Kanttori-urkuriiliitto, SVTL, Kunta-alan Unioni)
- muut kuin kirkolliset akavalaiset järjestöt.

Liitto toimii yhteyksissä ja yhteistyössä kaikkien sen toiminnan kannalta relevanttien tiedotusvälineiden kanssa.

Tärkein yhteistyösuunta on luonnollisesti jäsenistö. Cruxin lisäksi yhteydenpitoa jäsenistöön hoidetaan Internetin välityksellä. Tällöin yhteys toimii molempiin suuntiin. Jotta liitto voisi tulla lähemmäksi jäsentä, liiton johdon on syytä näkyä ja toimia siellä, missä jäsenkuntaa on koolla (esim. kirkkopäivät, työalojen valtakunnalliset neuvottelupäivät, hengelliset kesäjuhlat jne.).

2. Organisaatio ja asioiden hallinta

Liiton organisaatio on muotoutunut vuosikymmenten mittaan nykyiselleen. Visiokauden alkuun mennessä saataneen valmiiksi organisaatiouudistus, jossa toteutetaan muutamia muutoksia.

Uudistuneessa organisaatiossa eri tekijät on järjestetty seuraavasti:

- Valtuusto jatkaa entisessä muodossa. Maisterijäsenelle tulee äänioikeus valtuuston vaalissa. Valtuuston kokousten työskentelyä tehostetaan siten, että kaikkia asioita ei ole pakko viedä valiokuntiin; tämä tekee mahdolliseksi keskittyä tarvittaessa esim. kirkollisten uudistusten tai muiden linjausten käsittelyyn.
- Hallituksen kokoonpano säilyy nykyisellään eikä hallitusta suurenneta myöskään mahdollisten uusien hiippakuntien myötä. Hallitus pyrkii tehostamaan työskentelyään ja varaamaan aikaa erityisesti suurten pohdinta-asioiden käsittelyyn.
- Liiton puheenjohtaja säilyy luottamustoimisena. Hänet kuitenkin valitaan kolmen vuoden toimikaudeksi; toimikausien määrä rajoitetaan kahteen. Puheenjohtajan mahdollisuutta vaikuttaa liiton toimintaan tehostetaan siten, että hänelle varataan mahdollisuus paneutua tehtävänsä toimikausien alussa ja työnjakoa puheenjohtajan ja toiminnanjohtajan kesken tarkennetaan.
- Toiminnanjohtajan asema ja tehtävä säilyvät pääosin nykyisinä.
- Apulaistoiminnanjohtajan toimi muutetaan määräaikaiseksi siten, että toimikausi on kolme vuotta. Perustellusta syystä hallitus voi jatkaa toimikautta enintään yhdellä vuodella.

Organisaatiouudistuksen rinnalla ja sen kanssa linjassa pidetään silmämääränä kaiken hallinnon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Esim. tulevissa puheenjohtajavalinnoissa lähdetään liikkeelle siitä, että ehdokasasettelu tai ehdolle asettuminen on avointa. Liiton jäseniä kannustetaan ottamaan kantaa ja pitämään yhteyttä liiton johtoon, myös asioiden valmistelussa.

3. Talous

Liiton talous rakentuu oleellisesti jäsenmaksutuoton ja sitä myöten jäsenpohjan pitävyyden varaan. Visiokaudella ei tähän ole odotettavissa muutoksia.

Liitossa on tarkoitus harkita siirtymistä järjestelmään, jossa omaisuudenhoito tapahtuu pankkiiriliikkeessä eikä liiton toimistossa. Liikkeen valinnassa ja sijoituksien suunnittelussa otetaan huomioon myös eettiset ja kestävään kehitykseen liittyvät näkökohdat.

Visiossa on tullut esille seuraavia asioita ja linjauksia:

1. Papin toimintaympäristö säilyy pääosin hyvänä, sillä kirkon asema ja talous säilynevät vakaina. Liitto pyrkii osaltaan vaikuttamaan niin, että kirkon talous turvataan, koska palkkaus ja eläkkeet ovat viime kädessä kiinni kirkon maksukyvystä. Liitto on mukana myös hyvinvointivaltiota ja sen edellytyksiä koskevassa keskustelussa.
2. Kaikessa toiminnassaan liitto pyrkii pitämään esillä myönteistä pappiskuvaa.
3. Jäsenen tilanne ammatissaan on tällä hetkellä hyvä; uhkakuvina ovat kirkon aseman ja talouden heikkeneminen sekä papin ammatin huono arvostus. Ongelmina ovat myös liiallinen työ määrä ja työssä uupuminen. Työyhteisöjen toiminnassa papin tulee nähdä oma keskeinen vastuunsa ja velvoitteensa toimia niin, että työyhteisö toimii ja sen jäsenet voivat hyvin. Visiokaudella jäsenkunnan ikärakenteessa ei tapahdu oleellista muutosta, mutta liiton on vaurauduttava jäsenistön nuorenmiseen.
4. Vahva ja oikea pappisidentiteetti on visiossa tiivistetty sanoihin ammattitaito, spiritualiteetti, asiantuntijuus, kohtaaminen, johtajuus ja muutosvalmius. Liiton tehtävä on antaa näille sanoille konkretia kaikessa julkisessa ja jäsenistöön päin suuntautuvassa toiminnassaan.
5. Koulutuksessa kiinnitetään visiokauden aikana huomiota teologitutkimnon sisältöön siten, että teologinen osuus ei ohene mahdollisissa tutkimonuudistuksissa. Liitto laatii oman ohjelmansa ordinaatiokoulutuksen ja ensimmäisen pappisvuoden sisällöstä. Liitto antaa aktiivisen panoksen myös johtamiskoulutuksen kehittämiseen.
6. Alaosastojen kehittämistoimintaa jatketaan yhteistyössä alaosastojen ja niiden yhteyshenkilöiden kanssa.
7. Papiston päiviä vuosina 2000 ja 2002 valmistellaan ja kehitetään sisällöllisesti. Jäsenten taloudellisia ja työjärjestelyihin liittyviä osallistumismahdollisuuksia parannetaan.
8. Kaikessa toiminnassaan liitto pyrkii papiston kollegiaalisuuden ja yhteydentunnon parantamiseen. Tämän toteuttamiseksi etsitään konkreettisia toimintamuotoja.

9. Edunvalvonta- ja neuvottelukoneistossa ei tapahtuneen muutosia kuin toiminnan vähittäistä siirtymistä paikallistasolle. Liitto kiinnittää huomiota paikallisen neuvottelun mahdollisuuksiin ja ughiin papiston edun ja identiteetin kannalta. Palkkauksessa pyritään samaan tasoon muiden julkissektorilla toimivien akateemisen sivistyksen saaneiden kanssa. Palkkaporrastuksen kasvattamista kirkossa, papiston sisällä ja seurakuntien välillä pidetään toivottavana. Visiokauden aikana päättyy nykyinen seurakuntapapiston vapaa-aikasopimus. Liiton tavoitteena on säilyttää papisto omassa erillisessä sopimuksessa ja työaikasääntelyn ulkopuolella.
10. Eläkekysymyksessä vaikutetaan siihen suuntaan, että kirkko ottaa vastuunsa eläkevarojen riittävyydestä.
11. Papin asema seurakunnan hallinnossa turvataan nykyisenä ja sitä parannetaan kirkkovaltuustoissa; muiden pappien kuin kirkkoherrojen hallinnollista asemaa ja tehtävää selkiytetään. Liitossa valmistellaan asiasta kokonaisvaltainen ohjelma ja strategia visiokauden alussa.
12. Liitto pyrkii pappien täystyöllisyyteen. Tässä tarkoituksessa pyritään muuttamaan seurakuntien henkilöstörakennetta. Tavoitteena on myös vaikuttaa niin, että teologeja sijoittuu seurakunnissa sellaisiin virkoihin, joihin vaaditaan akateeminen loppututkinto (perheneuvonta, tiedotus, hallinto ym.).
13. Liitto ajaa papinvirkojen lisäämistä seurakunnissa. Visiokauden alkuun mennessä on valmistunut tutkimus papinvirkojen nykyisestä määrästä ja jakaantumisesta. Visiokauden aikana liitto pyrkii lisäämään virkoja yleisesti, ja pahimmissa seurakunnissa erityisesti. Kampanjaa käydään julkisuudessa ja ao. seurakuntien kanssa erikseen.
14. Papinvirkojen kolmiportaisuus (kirkkoherra — kappalainen — seurakuntapastori) säilytetään. Seurakuntapastorin asemaa ja palvelussuhdeturvaa kehitetään.
15. Liitto varautuu seurakuntien henkilöstörakennetta koskevaan keskusteluun, koska joka tapauksessa kuljetaan kohti niukkenevia resursseja. Tarvittaessa liitolla on valmius myös konkreettisiin kannanottoihin eri henkilöstöryhmistä. Asian hoitamisessa pyritään säilyttämään hyvät yhteydet ja yhteistyökanavat muiden hengellisen työn viranhaltijoiden kanssa.
16. Seurakuntarakenteen osalta ei pyritä väkisin ajamaan muutoksia. Seurakunnan koko kuitenkin vaikuttaa mm. työvoiman suuntaamiseen ja tehokkaaseen käyttöön. Seurakuntien yhteistyötä ja yhteisiä kehittämismahdollisuuksia tutkitaan myös papinvirkojen osalta.
17. Liitolla on kirkossa, ammattiyhdistyskentässä ja yhteiskunnassa vaikuttajan rooli ja tehtävä. Liitto haluaa vaikuttaa kaikissa papiston kannalta

oleellisissa kysymyksissä ja hankkeissa. Liitto voi myös tukea kirkon vaikuttamistoimintaa tarjoamalla ideoita ja puitteita. Yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen pyritään toisaalta olemassa olevien kanavien kautta, toisaalta ammattikuntana esim. Papiston päivien yhteydessä.

18. Liiton hallintorakenne ja taloudenhoito ovat kunnossa. Visiokauden aikana ei näillä kohdin ole tarvetta uusiin avauksiin. Liiton apulaistoinninanjohtajan toimi on täytettyä vuoden 1999 loppuun ja seuraava määräaikainen toimikausi käsittää vuodet 2000–2002 eli visiokauden loppuun.

Muita toimenpiteitä ja linjauksia

19. Liitto tukee alaostojen piirissä syntyntä tai muutoin nousevaa virkistystoimintaa sekä pa-

piston keskinäisen yhteyden että kollegiaalisuuden lisääjänä.

20. Papiston työmäärän ja ajankäytön täsmentämiseksi liitto pyrkii kehittämään työajan seurantaa kirkossa sekä vaikuttamaan niin, että ne paremmin vastaavat pappien todellista työnkuvaa, työajankäyttöä sekä pappien työssään eri tavoin kohtaamien ihmisten todellista määrää.
21. Liitto käynnistää hankkeen sellaisen pappien eettisen koodiston luomiseksi, jossa esitetään keskitetysti ne eettiset periaatteet, joita pappi työssään seurakunnassa ja suhteessaan työtovereihin, alaisiin ja seurakuntalaisiin noudattaa.
22. Lähetystyöhön lähtemistä koetetaan tehdä helpommaksi vaikuttamalla sitä varten myönnettävien virkavapauksien saamiseen.

Finlands Svenska Prästförbunds teologdagar i Valamo

på Nya Valamo kloster i Heinävesi 24–26 maj 1999

Tema: »Ande av Guds enhet» (Psb 110: 4) — Spiritualiteten inom luthersk teologi

MÅNDAG 24.5.

- 12.00 Lunch
13.30 Dagarna öppnas, ordförande **Henry Byskata**
14.00 Föreläsning 1: rektor **Leif Erikson**: »Anden — Livgivaren»
14.45 ca kaffe
15.00–17.00 Föreläsningar 2–3: Leif Erikson:
»Kristus i våra hjärtan»
»Spiritualitet i funktion»
17.00 Middag
18.00 Kvällsgudstjänst i klosterkyrkan
20.00 Årsmöte och facklig information
21.30 Kvällsté och bastu

TISDAG 25.5.

- 6.00 Morgongudstjänst i klosterkyrkan
8.00 Frukost
9.00 Föreläsning 4: biskop **Erik Vikström**:
»Pilgrimsvandringen i vår tid»

- 10.30 Föreläsning 5: lärare **Pekka Tuovinen**
(Valamo): »Ortodox teologi, tro och liv»
12.00 Lunch
14.00 Kaffe
14.30 Guidad rundtur på Valamo
17.00 Middag
19.00 Nattvardsgudstjänst i Heinävesi kyrka
21.30 Kvällsté och bastu

ONSDAG 26.5.

- 6.00 Morgongudstjänst i klosterkyrkan
8.00 Frukost
9.00–10.30 Föreläsning 6: Erik Vikström: »Rastplatserna»
10.30 Kaffe
11.00–12.30 Föreläsning 7: pastor Henry Byskata:
»Somatisk andlighet»
12.30 Sammanfattning av dagarna
Avslutning
13.00 Lunch inkl. kaffe, avfärd

Avgift: helpension i enkelrum (30 platser) 910 mk, gästinkvartering 560 mk; studerande 450 mk (280 mk).

Anmälan: senast 3.5. till sekreterare Ben Thilman, Esbo sv. församling, tel. 09-862 50227 eller 040-513 0827.

OBS! I personalutbildningsprogrammet för Borgå stift har Domkapitlet klassat dessa dagar som tjänsteuppgift för teologer. De belastar alltså inte utbildningsanslaget.

RYVETTYYKÖ DIAKONIA VERESLIHALLE ASTI?

1. PROVOSOIVA VASTAKYSYMYKS

Otsikkomme »Ryvettykö diakonia vereslihalle asti?» sisältää kysymyksen, joka on ujostelemattomalla tavalla työntekijäkeskeinen. Kiinnostus kohdistuu siihen, miten diakonian ja diakonin käy. Uhmakkaan vaativalla tavalla huomio kiintyy siihen, tekeekö diakoni tai diakonissa varmasti kaikkensa, laadusta tinkimättä ja lihaa säästämättä. Sen sijaan lähimmäisen ja autettavan ihmisen otsikko jättää sivuun.

Perinteisesti on ajateltu, että diakonia jos mikä on lähimmäiskeskeistä ja asiakaslähtöistä. Diakonia on aina kysynyt, kuinka lähimmäinen voi. Diakonian klassinen määritelmä »etsiä niitä, joita kukaan muu ei etsi» on keskipakoinen, laidoille etsiytyvä, työn tekijän unohtava. Tehtävä ja kutsumus määrytyvät työn kohteesta, ei sen tekijästä käsin.

Provosoiva vastakysymyksen otsikon kysymykselle siis on: miksi keskittyä oman ihon hoitoon, kun niin monen autettavan ja puolustettavan nahka on verellä? Isestämme meidän tulee olla kiinnostuneita, omasta jaksamisestamme, voinnistamme ja moraalisesti edistyksestämme maineestamme — vai pitäisikö sittenkin katsoa oman minän ulkopuolelle, kohti lähimmäistä?

2. VERESLIHALLE JOUTUNUT DIAKONIA

Diakonian karua arkea tänään on, että pätevimmätkin työntekijät väistämättä ryvettyvät vereslihalle, vaikka tämän vaaran tiedostaisivatkin. Perusteluonteeltaan rajaton työ, kiihtyneet haasteet, kohtuuttomat odotukset ja jokaiselle kunnan herätyskristitylle ominainen pysyvä riittämättömyyden tunne ajavat vahvankin diakonin ääri rajoille. Lujakin kutsumus joutuu koville. Vereslihalla olevan työntekijän elämä ja vastuunkanto alkavat käydä mahdottomaksi.

Nälkäryhmän työssä kävi meille asiaa etäämmältäkin seuraaville selväksi, että tämän päivän diakonia uhkaa menettää perinteisen etsivän erityisluonteensa. Kun yhteiskunta vähentää sosiaalista vastuutaan, hätä alkaa kaatua diakonian käsivarsille. Ahdistuneita ja nurkkaan ajettuja lähimmäisiä etsiytyy diakoniavastanoitoille kutsumattakin niin paljon, että ei diakoneilla ole enää mahdollisuuksia etsiä niitä kaikkein avuttomimpia, jotka

eivät enää itse pääse liikkeelle.

Uupunut diakoniatyöntekijä on fyysisesti, henkisesti ja ennen pitkää myös hengellisesti heikoilla. Hän ryvetty monessa mielessä vereslihalle, kun työ kuluttaa loppuun sen marrakesikerroksen, suojakerroksen, joka työn kannalta olisi välttämätön. Kun jaksamisen ja kutsumuksen »iho» kuluu puhki, diakoni uupuu kipuihinsa ja menettää työkykynsä. Tässä mielessä otsikkomme on oikeutettu, jopa välttämätön.

3. ITSERAKKAUS VAI ITSETUNTEMUS?

Miten diakoniatyöntekijä yhtäältä pystyisi säilyttämään oman ihonsa työkuunnossa, mutta toisaalta pystyisi kääntämään huomionsa ja voimavarojaan toiseen ihmiseen?

Ensimmäinen askel oikean vastauksen löytämiseen on jo tämän kysymyksen asettaminen. Heti kun huomaamme tämän jännitteisen vaatimuksen työkuunnan säilyttämisen ja lähimmäiskeskeisen asenteen välillä, voimme realistisemmin alkaa paikantaa kipujamme ja mahdollisuuksiamme. Jos vaalimme vain omaa työkuuntoamme, silloin nujahdamme helposti takaisin peri-inhimilliseen itsekeskeisyyteen. Jos taas unohdamme omasta työkuunnostamme huolehtimisen, silloin jää apu saamatta kaikilta. Siis: miten yhtäältä pitää iho kunnossa, mutta lähimmäinen mielessä?

Tavallisessa arki ajattelussa tulee usein vastaan ajatus: »Voidakseen rakastaa muita on ensin rakastettava itseään.» Varsinkin populaaripsykologisessa ajattelussa vaaditaan ensin itserakkautta, sillä vasta sen uskotaan luovan edellytykset muiden auttamiseen. Tämä ajattelumalli säätelee monia elämän alueita, ihmissuhteista maailmantalouteen.

Joskus on väitetty, että paras tapa auttaa kehitysmaita on panna ensin oma talous kuntoon. Euroopan unionin perustamisvaiheessa ajateltiin, että oman maanosan talouden vahvistaminen suhteessa muuhun maailmaan antaa meille voimavaroja, jotta sitten voimme paremmin jakaa omastamme köyhille maille. Samansuuntaisia näkemyksiä kuuluu myös oman maamme sosiaalipolitiikasta puhuttaessa.

Itserakkautta lähtökohdasta on joskus tulkittu myös rakkauden kaksoiskäskyä: »rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistä niin kuin itseäsi». On väitetty, että Kristus oikeastaan ensin käskää rakas-

tamaan omaa minää ja vasta sitten toisia ihmisiä. Kristus olisi siis ollut ikään kuin modernin ihmistuntemuksen edeltäjä, joka viisaasti olisi tarkoittanut: rakasta ensin itseäsi ja sovelle sitten itsellesi osoittamaasi rakkautta myös toisiin. Siis: pidä ensin oma ihosi kauniina ja pyri sitten siihen, että muutkin voisivat tulla yhtä kauniiksi kuin sinä.

Sopinee kuitenkin kysellä, oliko itserakkaus todella Herramme mielestä se, millä lähimmäisenkin rakastaminen pitäisi perustella. Olisiko rakkauden käskyn oikea lähtökohta se rakkaus, jolla ihminen ensin hyväksyy itsensä? Eikö Kristus pikemminkin lähtenyt liikkeelle aivan toisesta rakkaudesta, nimittäin Jumalan laskelmoimattomasta rakkaudesta. Itsensä hyväksyminen on eri asia kuin tulla Jumalan hyväksymäksi. Lähimmäisenrakkauden lähtökohta ei ole minun omassa rakkaudessa, vaan siinä rakkaudessa, jota Jumala on osoittanut minua kohtaan ja jonka hän saa aikaan minussa.

Ihmisen rakkaus on aina vääristynyttä ja omaa etua etsivää rakkautta. Itserakkaus on itsestä rakkautta. Itserakkaus on omaan ihonhoitoon keskittynyttä, peiliin tuijottavaa itseihailua. Itsensä rakastamisen lähtökohta on enemmän kiinnostunut omasta minästään kuin lähimmäisen todellises- ta edusta.

Kristuksen tarkoituksena lienee pikemminkin ollut se, että minun tulee ottaa toinen ihminen ja hänen tilanteensa niin vakavasti kuin jos olisin itse hänen asemassaan. Kysymys ei siis ole omaan minään kohdistetun itserakkauden uudelleen kohdentamisesta. Kysymys on siitä, että minun tulee kokonaan luopua itserakkauden mittapuista ja asettua lähimmäisen asemaan. Hänen tarpeistaan eikä omista tarpeistani käsin minun tulee kysyä, mitä hyvää on hänelle tehtävä. Minun on toimittava niin kuin toivoisin toimittavan, jos itse olisin lähimmäiseni asemassa. Voisiko siis Kirkkoraamattua vähän parannella ja sanoa esimerkiksi näin: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin toivoisit rakastettavan itseäsi jos olisit hän.

Asettuihan Kristuskin meidän asemaamme. Ei hän rakastanut meitä niin kuin olisi rakastanut itseään, vaan hän luopui kaikesta omasta hyvästään ja otti orjan muodon. Vaikka hänellä oli Jumalan muoto, hän ei pitänyt kiinni tästä oikeudesta. Vai arvelemmeko, että Kristukseen sopisi se ajatus, että hän ensin aidosti rakasti itseään, jotta sitten olisi voinut rakastaa myös muita?

Samalla tavalla kuin Kristus luopui omastaan ja asettui meidän asemaamme, samalla tavalla meidän tulee asettua lähimmäistemme asemaan. Niin kuin Kristus pyyteettömällä rakkaudellaan korjaa minun puutteeni, niin minunkin tulee toimia suhteessa lähimmäisiin. Oikean lähimmäisenrakkauden normi ei ole se tapa, jolla minä rakastan itseäni, vaan se, mitä Kristus on tehnyt minulle ja mitä hän saa aikaan minussa.

Moderni ajattelutapa itsensä rakastamisen tär-

keydestä vie meidät helposti kokonaan sivuun siitä, mitä lähimmäisen rakastamisen käsky varsinaisesti tarkoittaa. Lähimmäisen rakkauden käskyn sisällöllinen lähtökohta ei ole siinä, että minun pitäisi ensin rakastaa itseäni, jotta sitten voisin ikään kuin tästä pääomasta jakaa ylijäämää myös muille. Pikemminkin tällainen lähtökohta johtaa laskelmoivaan ajattelutapaan, jossa ihminen alkaa mitailla oman rakkautensa voimavaroja ja varmistella omia optioitaan. Muille jaetaan bonuksia vain sikäli kun itseltä riittää. Jos lähimmäisenrakkaus muuttuu oman itserakkauden johdannaiseksi, syntyy helposti oletusvääristymä, jonka lopputuloksena on vain omasta edusta ja hyvinvoinnista huolehtiminen.

Rakkauden kaksoiskäskyn molemmat osat ovat luonteeltaan rajattomia. Jumalaa on rakastettava yli kaiken, kaikesta sielusta ja kaikesta mielestä. Lähimmäisen rakastamisen käsky ei ole yhtään sen miedompia; sen ilmiäisy on vain paremmin inhimillisen ymmärryksen ja korvasyyn tajuttavaksi kirjoitettu. Luonnollisen lain tuntemuksen ja oman itsekkyytensä nojalla ihminen tietää kuin luonnostaan, mitä lähimmäisen rakastaminen todella vaatii.

4. TYÖKUNNON YLLÄPITÄMINEN

Olisiko siis viisaampaa kokonaan luopua itsensä rakastamisen ajatuksesta ja etsiä ihon työkuunnossa säilyttämiseksi korvaavia käsitteitä? Mitkä käsitteet voisivat korvata itserakkauden ajatuksen? Mielestäni on ainakin muutamia:

4.1. Yksi korvaava käsite itserakkaudelle voisi olla itsetuntemus. Suomen kielessä on kaksi sanaa, jotka tulevat lähelle toisiaan, mutta joiden erolla voi havainnollistaa itserakkauden ja itsetuntemuksen välistä eroa; nämä sanat ovat itsetuntemus ja itsetunto. Itsensä tunteminen on omien rajojensa ja voimavarojensa tuntemaan oppimista, itsetunto taas nyrjättää helposti itsetietoisuuden ja ylpeyden puolelle. (Pohjanmaalla ja Saksassa tätä eroa voi olla vaikeaa tunnistaa.)

Aitoon itsetuntemukseen kuuluu omien lahjojen tunnistamisen ohella myös taito olla kriittinen omaa itseä kohtaan. Kun itsetunto elää symbioottisen likeisessä suhteessa omaan minän kanssa, itsetuntemuksella on kyky asettua etäämmälle omasta minästä. Minä ja sen tunteminen eivät samastu. Ihmisellä, joka tuntee itseään, on varaa katua ja tehdä parannusta, itsetuntoinen selviää omassa varassaan. Itsetuntoisen ihmisen iho on näennäisen paksu ja kova, mutta se myös lohkeilee helpommin. Itsensä tunteva ihminen taas tietää, missä kohtaa hänen ihonsa on ohut, jopa vereslihalla.

4.2. Toinen korvaava käsite itserakkaudelle voisi olla koulutus — ja hyvinhän tämä näkökulma sopiikin juuri diakonia-ammattikorkeakoulun se-

minaariin. Koulutus tuottaa ihmiselle ammatillista osaamista ja varmuutta, kykyä ympäristönsä ja omien taitojensa kriittiseen arviointiin. Koulutus antaa liikkumatilaa punnita ja harkita niitä olosuhteita, joiden paineessa kärsivät ihmiset elävät. Koulutettu ihminen ei ole omien vaikutelmiensa ja haaveitensa vallassa, vaan hän pystyy hyvässä mielessä ottamaan etäisyyttä. Koulutus opettaa tuntemaan aiemmin tehtyjä ratkaisuja ja sitä kautta se antaa mahdollisuuksia luovuudelle ja uusille kokeiluille. Koulutus antaa liikkumatilaa ja nostaa väsymiskynystä.

4.3. Kolmantena korvaavana käsitteenä itserakkaukselle voisi olla yhteisöllisyys. Itserakkauksen luonteeseen kuuluu aina tietty yksinäisyys ja itse-riittoisuus. Onko sattumaa, että itserakkauksen korostukset ovat nousseet esiin juuri aikana, jolloin muutenkin yksilölliset ja individualistiset ajattelumallit ovat huudossa. Jos lähimmäisenrakkauden lähtökohta olisi itserakkaus, silloin oman minän merkitys kohoaisi. Mutta jos ihminen ymmärretään yhteisölliseksi olioksi, silloin sekä lähimmäinen että oma minä asettuvat laajempaan yhteyteen.

Yhteisöllisyyden korostukseen liittyy myös oma työyhteisö. Hyvin toimiva työyhteisö on yksi tärkeimpiä voimavaroja silloin kun mietitään omaa jaksamista. Yksilöllisellä työnhajauksella on oma merkityksensä oman itsetuntemuksen lisäämisessä, mutta ammatillisen jaksamisen kannalta työyhteisön tietoinen kehittäminen on ensiarvoista. Työyhteisöön suostuminen merkitsee jokaiselta valmiutta omien henkilökohtaisten mieltymystensä rajoittamiseen. Sooloilun tilalle tarvitaan tiimityötä — ja sehän on jokaiselle yksilölle vaativampaa kuin itsensä toteuttaminen.

4.4. Neljäntenä käsitteenä itserakkauksen tilalle asettaisin vähitellen kasvavan ammatillisen ja inhimillisen kokemuksen. Nopeutta ja tehokkuutta ihannoivan elämänmallimme rinnalle tarvitsemme aitoa kokemukseen perustuvaa malttia ja harkintaa. Meidän harmaantuvien pitää tietysti varoa, ettei kokemukseen vetoamisesta tule setäjäistä kytäystä eikä tätimäistä lässytystä. Kokemukseen vetoaminen ei saa merkitä luovuuden ja uudistushengen tukahduttamista.

Kokemus voi parhaimmillaan merkitä levollisuutta, hätäantymättömyyttä, malttia, harkintaa, kivunsietokyvyn kasvamista, kykyä odottaa, aitoa ammatillista etäisyyden ottamista. Tällainen kokemukseen perustuva tyyneys tuntuu joskus olevan enemmän feminiininen kuin maskuliininen ominaisuus. Ei ole syytä unohtaa sitä merkitystä, mikä oman kirkkomme historiassa on ollut elämää nähenillä ja ymmärtävillä diakonissoilla, siis naisdiakoneilla. Historia tietää myös monia esimerkkejä siitä, että seesteiset isoäidit ovat pitäneet koossa ei vain sukuja, vaan kokonaisia kansoja. Eikä liene

ihan sattuma, että omien vuosiemme mukaansa tempaavimman diakonisen hankkeen nimeksikin on otettu »Mummon kammari».

Jotta kokemus nyt ei kuitenkaan kokonaan menisi naisten piikkiin, otettakoon suomalaisen kirjallisuuden historiasta lyhyt esimerkki yhden tunnetun ammattimiehen levollisuudesta. Vaikka esimerkki on armeijan alueelta, sen varsinainen sanoma on rauhallisuuden viesti. Alikersantti Rokka, olkaa hyvä (*sitaatti viereisellä sivulla*).

5. KRISTUS RAKKAUDEN ESIMERKKINÄ JA LAHJANA

Aito vaatimus lähimmäisen rakastamiseen herättää sisäisen ristiriidan, jota emme kuitenkaan parhaallakaan itsetuntemuksella, koulutuksella, yhteisöllisyydellä ja kokemuksella voi poistaa. Me jääme lopulta tähän jännitykseen: vaikka pitäisimmekin itsemme työkunnossa, me joudumme väkisinikin työskentelemään aina vereslihalle saakka.

Itse asiassa kristillisen uskon radikaalisuus menee vielä vereslihaakin pitemmälle. Kristus ei lähimmäisenrakkauden vaatimusta esittäessään tyydy lainkaan meidän porvarillisiin ja tavanomaisiin mittoihimme. Sekä ystäviin että vihamiehiin on suhtauduttava kaikki inhimilliset mittapuut ylittävällä rakkaudella.

»Minun käskyni on tämä: rakastakaa toisianne, niin kuin minäkin olen rakastanut teitä. Suurempaa rakkautta ei kukaan voi osoittaa, kuin että hän antaa henkensä ystäviensä puolesta.» (Jh 15: 12–13) »Teille on opetettu: 'Rakasta lähimmäistäsi ja vihaa vihamiestäsi.' Mutta minä sanon teille: rakastakaa vihamiestäänne ja rukoilkaa vainoojienne puolesta.» (Mt 5: 43–44)

Jos diakonia haluaa olla diakoniaa, se ei voi päästä irti Kristuksen vaativista sanoista eikä hänen ankarasta opetuksestaan. Ja oikeastaan vielä enemmän: diakonia ei koskaan voi päästä irti Kristuksesta itsestään, hänen persoonastaan. Jokaiselle diakoniksi vihittävälle lausutaan ennen alttarilta lähettämistä sanat, jotka ovat yhtä aikaa vaativat ja lohdulliset Jeesuksen sanat: »Jos joku tahtoo olla minun palvelijani, seuratkoon minua. Missä minä olen, siellä on oleva myös palvelijani.» (Jh 12: 26)

Diakoni joutuu olemaan ja saa aina olla siellä, missä hänen Herransa on. Näin likeistä ja väkevää käskyä ja lupausta persoonien samastumiseen ei anneta pappis- eikä piispaksivihkimyksessä. Diakoni ei siis sitoudu vain Jeesuksen opetuksiin ja viisauksiin, vaan persoonien yhteyteen hänen kanssaan.

Vaativimmillaan tämä Kristuksen seurassa olemisen sana on silloin, kun se liittyy meidän Kristuksen kärsimykseen ja kuolemaan. Kristuksen seuraajat eivät joudu vain vereslihalle, vaan vielä syvempiin kärsimyksiin, samanlaisiin kuin Herramme joutui kohtaamaan. »Kun siis Kristus on ruumiissaan

Yhtäkkiä Rokka pysähtyi ja nosti kätensä merkiksi. Lampisen kurkkuun nousi pala kun hän näki mikä Rokan pysähtymisen oli aiheuttanut. Edessä oli pieni suoaukio ja sitä myöten tarpoi heitä kohti lumipukuista miestä kymmenkaupalla tiheässä parijonossa. Rokka viittasi Lampisen viereensä ja varoen he painautuivat hankeen.

— Ei me voida mitään, sanoi Lampinen ääni vavisten.

— Mist sie sen ieltäkäsi tiijät? Ai perkele, mikä juon. Hyö kuuliit mein pulinan ja siit hyö tiesiit mis myö ollaa ja panniiitkii porukan kiertämää. Mikä perkeleen vaisto se miul on. Mie koko ajan tunsin jot täs ei oo kaik sellasta milt se näyttää.

Rokka ja Lampinen sujuttivat itsensä hangen sisään ja koko ajan Rokka kuiskaili neuvojaan:

— Täs on täyvet lippaat. Sikäls ko mie ompelen ne tyhjäksi, sikäls sie täytät ne. Mut pane ain täysinäine täysinäisii läjjää etteivät sekahu. Oo iha rauhalline. Niin miekii oon. Meil ei täs oo hättää. Nuohaa ne koht ovat kovil eikä myö. Jos ossaat laulaa ni hyrehi hiljaksee. Se pittää mielen kepiän. Sillee sitä täytyy mielenratekiaa toimittaa. Ajattele vaik mite hullui asjoi, ne onkii mukavii tälläses paikas.

Väinö Linna, *Tuntematon sotilas*

kärsinyt, niin olkaa tekin valmiita kärsimään, jotta eläisitte jäljellä olevan maallisen elämänne Jumalan tahdon mukaisesti ettekä ihmisten himoja seuraten.» (1 Piet. 4: 1)

Mutta kuka voi kulkea Kristuksen tien, ristin ja kuoleman tien? Miten rakastaa ehdottomasti? Onko se ihmiselle mahdollista? Voiko syntinen ihminen lainkaan kulkea pyhän Kristuksen tietä?

Vanhat kristityt ovat joskus puhuneet, että Kristus on meille yhtä aikaa esimerkki ja sakramentti, yhtä aikaa vaativa, mahdollon esimerkki ja silti lahjoittava, armollinen sakramentti. Jos Kristus olisi meille vain esimerkki, me tuhoutuisimme, koska joutuisimme joka päivä myöntämään riittämättömyytemme ja vääristyneisyytemme hänen seuraamisessaan. Onneksi hän on siis myös sakramentti. Mutta jos Kristus olisi vain sakramentti, armon tuoja, silloin emme enää tarvitsisi häntä, koska hänen esimerkkinsä väkevyys olisi menettänyt voimansa. Silloin ei meitäkään enää vaivaisi mikään vakava velvoite, ei myöskään mikään vajavuus eikä synty, josta meidät pitäisi vapauttaa. Jos Kristus ei siis olisi esimerkki eikä sakramentti, silloin riittäisi, että me tekisimme parhaamme. Kristinusko muuttuisi yhdeksi maustesekoitukseksi muiden joukossa: annos vuorisaarnalla terästettyä edistyksestä etiikkaa, päälle ripaus emotionaalisesti svengeävää spiritualiteettia.

Mutta nytpä Kristus on sekä esimerkkinä että sakramenttina täydellinen. Yhtäältä hän siis käskää ehdottomasti: rakasta lähimmäistäsi niin kuin minä olen rakastanut sinua, toisaalta hän kutsuu luokseen lempeästi: »Tulkaa minun luokseni, kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon.» (Mt 11: 28)

Diakonin ja oikeastaan jokaisen kristityn elämänjännite on tässä. Yhtäältä on Kristuksen esimerkin mukaan oltava valmis ei vain vereslihalle, vaan myös kuolemaan, jopa vihamiesten puolesta. Mutta toisaalta on lupa uskoa, että Kristuksen ainutkertainen kärsimys ja kuolema ovat riittävä sakramentti, armon lahja. Tässä synnin ja armon välitilassa me joudumme elämään. Siinä on elämän kauheus ja armon ihanuus.

Kirjoittaja on Helsingin hiippakunnan piispa. Kirjoitus on hänen Diakoniakonferenssissa »Leskeropo euron kuristuksessa» 7.2.1999 pitämänsä esitelmä.

Maahanmuuttajien ja kirkon identiteettiä pohtimassa

KATI TURTIAINEN

Maahanmuuttajana lintukodossa

Samalla kun voimme sanoa, että Suomi on Euroopassa, on maailma Suomessa. Mielestäni tuossa on kysymys osittain hyvin erilaisista, jopa vastakkaisista kehityskuluista. Kansainvälistymiskehityksestä puhuttaessa tarkoitetaan tavallisesti ihmisiä, jotka tulevat toimeen omillaan ja valitsevat asuinpaikkansa. Toinen puoli kansainvälistymistä ovat turvapaikanhakijat, pakolaiset ja osin paluumuuttajat, jotka aloittavat elämänsä alusta. Vaikka maahanmuuttajien määrä on väestöön nähden edelleen pieni, on noin 60 000 uuden maahanmuuttajan tulo tällä vuosikymmenellä kuitenkin suuri muutos aikaisempaan.

ANTAKAAMME AIKAA

Pakolaisen ensimmäinen kontakti suomalaiseen todellisuuteen on yleensä lentokentällä vastaanottavat viranomaiset. Hämmäntävää esimerkiksi kurdit tai arabimiehille voi olla se, että kaikki viranomaiset ovat naisia ja tulkkinakin voi olla nainen. Ei ole hetkessä selvitetty, että näin täällä Suomessa yleensä on, eikä heitä ole tarkoitus nöyryyttää.

Maahanmuuttajat tulevat hyvin erilaisista elämäntilanteista. Pakolaisilla saattaa olla vuosien odotusta pakolaisleireillä ja epävarmuutta tulevaisuudesta. Takana voi olla pitkiä vankilassaoloja, kidutusta, sodassa oloa. Naiset ja lapset eivät säästy nykyisissä sodissa väkivallalta ja sen todistamiselta. Maahanmuuttajissa konkretisoituu maailman kriisipesäkkeiden synnyttämä ahdistus. Tällä hetkellä esimerkiksi Kosovon albaanien huoli omaisista ja omasta kansasta on läsnä vuorokauden ympäri satelliittikanavien välityksellä ja pelkona jokaisessa puhelimen soinnissa. Uuden aloittaminen täällä on monelle mahdollonta ennen kuin mielen paikka siirtyy omasta maasta Suomeen. Toisaalta vaikeitten menneisyyden kokemusten muistaminen voi viedä kauan ja siihen tarvitaan paljon uudenlaisen

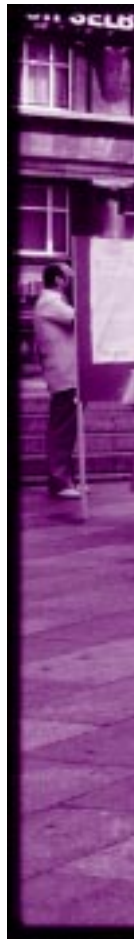
Seurakunnan työntekijät ovat joutuneet viime vuosina kasvotusten uuden monikulttuurisen todellisuuden kanssa. Erityisesti tämä koskee suurempien kaupunkiseurakuntien työntekijöitä. Uusi tilanne asettaa haasteita seurakunnalle, työntekijöille ja työntekijäkoulutukselle. Seuraavassa Jyväskylän kaupunkiseurakunnan maahanmuuttajatyön diakoni Kati Turtiainen ja kappalainen Jukka Keskitalo pohtivat kumpikin omasta kokemuksestaan käsin monikulttuurisuuden haastetta ja mahdollisuutta. Kati on tehnyt gradun iranilaisista, yksinasuvista naisista Suomessa. Jukka on juuri saanut valmiiksi kirkon missionaarisuutta modernissa länsimaaisessa kulttuurissa käsittelevän väitöskirjan.

luottamuksen syntymistä elämän kantamiseen.

Usein ihaillaan maahanmuuttajia, jotka oppivat nopeasti »suomalaisiksi». Monilla onkin kiire ja halu oppia elämään mahdollisimman nopeasti kuten suomalaiset. Tämä tapahtuu kuitenkin oman identiteetin eheyden kustannuksella. Kulttuurin hallitseminen on pitkä, monien vuosien prosessi, siksi nopeat yritykset samaistua suomalaiseen kulttuuriin johtavat usein vain uusiin ongelmiin. Toisenlaisia ongelmia on heillä, jotka haluavat pitäytyä tiukasti omassa kulttuurissa, usein turvautuen siihen viimeisenä selviytymiskeinona, jolla voi säilyttää käsityksen omasta identiteetistä. Ensimmäisen maahanmuuttajasukupolven ja varsinkin vanhemman väestön on vaikea löytää paikkaansa uudessa yhteiskunnassa, siihen tarvitaan paljon maahanmuuttajan ja valtakulttuurin vuorovaikutusta. Pahinta näyttää olevan kuitenkin juurien katkaiseminen menneeseen ja juurtumattomuus uuteen, joka johtaa erilaisiin marginaali-ilmiöihin. Etenkin monien nuorten kohdalla on jo nähtävissä jäämiseenä kahden kulttuurin väliin, eivätkä tavalliset tämän yhteiskunnan tukitoimet riitä estämään nopeaa syrjäytymiskehitystä.

ONKO KYSE VAIN SUVAITSEMISESTA?

Onko naivia uskoa tai tavoitella todellista monikulttuurista yhteiskuntaa, jossa maahanmuuttajat ovat työpaikoilla ja yleensä näkyvissä erilaisissa yhteiskunnallisissa tehtävissä. Ajattelen, että suurimmalla osalla maahanmuuttajista on halu päästä

»Pakolaiset, joiden taustaa sävyttävät pettymykset oman maan instituutioihin ja/tai uskontoon ja hylkäämiset näiden taholta, ovat suurissa vaikeuksissa luottaa minkäänlaisiin järjestelmiin tai ihmisiin uudessakaan maassa.»

eteenpäin, ja löytää paikkansa ei vain »kolmannesta» kastista, vaan niillä tiedoilla ja taidoilla, joita heillä todellisuudessa on. Erilaiset kulttuuriset tavat ovat herättäneet moninaista hämmennystä ja ylilyöntejä sekä viranomaisten että yksityisten henkilöitten keskuudessa. Ylilyönnit kohdistuvat sekä kulttuurirelativismiin että suomalaistamispaineitten alueelle. Suomessa erilaisten kulttuurien rinnakkaineloyritykset ovat vielä niin uutta, että vie aikansa hakea yhdessä elämisen muotoja, jotka eivät ylitä molempien sietokyvyn rajaa. Maahanmuuttajat ovat kuitenkin suvaitsemisen kohteita, valtakulttuuri luo ehdot, suvaitsee tai ei. Jos on kyseessä monen kulttuurin rinnakkainelo, on se kohtaamista, joka ei voi olla vaikuttamatta molempaan.

Miten paljon mielikuvat kahtiajakautuneesta maailmasta vaikuttavat käytännössä siten, että emme päästä maahanmuuttajaa vertaiseksemme. Länsimaalaiseen ihmiseen on sisäänrakennettuna arvona länsimainen käsitys tavasta tehdä työtä ja elää hyvää elämää. Ovatko meidän itsestäänselvyy-

det niitä totuuksia, jotka estävät näkemästä toisenlaisia tapoja ja jättävät erilaisen muukalaisen asemaan ja pitävät heidät riippuvaisina meistä. He oppivat nopeasti miten sosiaalitoimen »asiakas» käyttäytyy, jolloin oma-aloitteisuus ei olekaan hyve.

Minkälaisen tilan meidän pitkälle organisoitunut ja vallalle kuuliainen yhteiskuntamme jättää kriittisyydelle ja erilaisille tavoille ajatella ja toimia. Onko kirkko vienyt tämän kuuliaisuuden vielä pitemmälle kristillisenä hyveenä. Onko »hyvä» kristitty sama kuin »hyvä» suomalainen. Maahanmuuttajien on vaikea ymmärtää Jeesuksen toiminnan esimerkillisyyttä suomalaisten kristittyjen kohdalla. Miksi sitten olette hiljaa, haluatteko vain työpaikan, on joku kysynyt.

Pakolaiset, joiden taustaa sävyttävät pettymykset oman maan instituutioihin ja/tai uskontoon ja hylkäämiset näiden taholta, ovat suurissa vaikeuksissa luottaa minkäänlaisiin järjestelmiin tai ihmisiin uudessakaan maassa. Tähän samaan nippuun voivat mennä kirkot ja jopa uskonnotkin, jotka ajatellaan ikään kuin ihmisten perustamiksi Juma-

lasta riippumatta. On hyvin tavallista, että entinen muslimi ihmettelee, miksi Jumalan ja ihmisen välille tarvitaan uskonto ja esimerkiksi Muhammed tai Jeesus. Jeesuksen ihmiseksi tuleminen näyttää olevan suurin kompastuskivi.

KOhteita vai rinnalla kulkijoita?

Maahanmuuttajat näyttävät olevan kalastamisen kohteita monille seurakunnille ja kirkkoille. He ovat usein ymmällään mitä ja ketä uskovat. Yhteisöllisistä kulttuureista tulevat kristityt hakevat yhteisöllistä tapaa ilmaista uskoaan ja samalla myös turvallista yhteisöä ympärilleen. Usein he näyttävät löytävän hengellisen kodin vapaista suunnista. Törmäsin juuri erään paluumuuttajan kohdalla ripikouluun tulopäätöksen perumiseen, koska suomalainen viranomainen oli kertonut, että moderni ihminen ei usko Jumalaan ja on parempi pysytellä erossa kaikista uskonnoista. Olemme hengellisiä vauvoja, kertoi nuoremman sukupolven paluumuuttaja.

Mikä on kirkon vastaus hänelle tai mikä on kirkon vastaus totalitaarisesta islamilaisesta valtiosta tulevalle entiselle muslimille, entiselle siinä mielessä, ettei hänellä ole maassaan ollut muuta mahdollisuutta. Kilpailutilanne muitten uskontojen ja kirkkokuntien kanssa ei kuulosta hyvältä.

Miten paljon olemme maksuneet työtavoiksemme länsimaaisesta viranomaiskulttuurista tutun tavan piilottaa yksityisyys ja samalla myös oma hengellisyys. Seurakunnan työntekijän koko elämä on suurenuslasin alla kun he katsovat meitä. Vasta luottamuksen syntyminen voi johtaa syvempiin keskusteluihin. He lyövät korville itsestäänselvyksiä, joita emme perustele. Hän kysyy loputtomasti mikä on uskosi perusta ja miten se voi auttaa ahdistuksessaani. Tunnustavan muslimin kanssa kohtaaminen on selkeämpää, koska hän kunnioittaa kristityn elämän arvoperustaa. Olen oppinut, että kristityt identifioituvat kaikkiin kohdistuvan palvelun perusteella monilla puolilla maailmaa ja tämä on se syy, miksi he tulevat etsimään apua mitä mahdottomampiin kysymyksiin, joissa suomalaiset viranomaiset eivät ole auttaneet. Olenkin vakuutunut palvelulla todistavasta kirkosta, mutta mitä muuta elämällemme viestimme?

Tarjoammeko evankeliumin sijasta länsimaisen ihmiskuvan, jossa haetaan esim. vapautusta kaikenlaisista sidonnaisuuksista. Nämä ovat keskeisiä kysymyksiä totalitaarisista maista tulleille, joissa esimerkiksi poliittinen islam on pyrkinyt tukahduttamaan yksilön kehityksen siihen pisteeseen, jossa se ei vaaranna järjestelmän toimintaa. Toisaalta monissa yhteisöllisissä kulttuureissa lasten irtautumista vanhemmista ei tueta, vaan pikemminkin on hyve ja kunnia estää se. Toisin sanoen nuori ei käy itsenäistymisprosessia läpi ja irtoa omaan elämään-

sä kuten länsimaissa vaan yhteisöjen on tärkeämpää turvata perinteen jatkuminen. Tällöin äiti on yhtä kuin tytär ja poika kuten isänsä. Oman paikan hyväksyminen on keskeistä eivätkä kohtuuttomat kärsimyksetkään ole ratkaisemista varten, vaan kuuluvat esimerkiksi luonnollisena naisen osaan. Käytännön työssä perheitten kanssa kristillinen ihmiskuva ja evankeliumin paikka kuhunkin tilanteeseen nähdä ja osoittaa alistavat rakenteet on herkässä suhteessa siihen, mikä on länsimainen tai oma tapa esittää tarjottuna jotain omaa totaliteettia eikä sisäistä vapautta.

Käytännön tilanteissa käsityksemme länsimaaisesta tavasta ratkaista ongelmat törmäävät erilaiseen tapaan ajatella. Esimerkiksi nuorten psyykkisen ja fyysisen erillisyyden tukeminen vanhemmista ja ääritilanteissa laitossijoitukset johtavat yhteisöllisistä kulttuureista tulleille vielä kohtuuttomampaan ahdistukseen kuin länsimaisen kasvatuksen saaneitten keskuudessa. Vanhemmille tällainen käytös näyttää suomalaisen yhteiskunnan barbariana. Myös nuoren viimeinen itsekunnioituksen häivä voi olla kiinni siitä, että hän menee kotiin ja yrittää pitää huolta esimerkiksi mielenterveysongelmallisista vanhemmistaan, vaikka se lisäksi lapsen masennusta ja vaikeuttaisi kouluun keskittymistä.

Toinen puoli asiasta ovat omasta kulttuurista irtautumisyritysten totalitaarisista yhteiskunnista tulleet selviävät täällä, jossa periaatteessa moraali rakentuu ihmisen sisältäpäin ei ulkoiseen pakkoon ja kontrolliin. Onko kehityksen kuljettava emansipoitumisen kautta, kuten alistettujen ryhmien vapautumiskehityksissä usein käy?

ENTÄ KÄYTÄNNÖSSÄ?

Seurakunnissa on erilaisia maahanmuuttajatyön käytännön järjestelyjä yhteiskunnallisen työn, diakonian ja lähetyksen alle sijoitettuina. Ongelmana voi olla, että maahanmuuttajien parissa tehtävä työ saarekkeistuu yhdelle työalueelle ja yhden ihmisen yksityisyritteliäisyydeksi. Lähetystyössä on varmasti käyttämättömiä tietoja ja taitoja paikallisseurakuntien maahanmuuttajatyölle. Toisaalta tämä työ on istunut hyvin diakoniaan, jossa eletään ihmisten arkea yhdessä pitkiäkin aikoja ja kohdataan niitä ongelmia, joita maahanmuuttajilla on. Eri uskontojen ja kulttuurien parissa tehtävä työ ei ole vielä mitenkään itsestäänselvyys paikallisseurakunnissa. Eri kulttuurien ja uskontojen kohtaamisen muuttuminen läpäisyperiaatteeksi seurakunnan elämässä vie oman aikansa.

Uusi kotiuttamislaki, jossa jokaiselle pakolaiselle ja suositukseksi muillekin maahanmuuttajille on laadittava henkilökohtainen kotiuttamissuunnitelma haastaa vielä uudella tavalla kirkkoja kantaamaan vastuuta maahanmuuttajien kotiutumisesta.

»Monikulttuurisuus ja uskonnollinen pluralismi voivat tehdä kirkollemme palveluksen herättelemällä sitä ruususen unesta.»

JUKKA KESKITALO

Monikulttuurisuus ja uskonnollinen pluralismi haasteina kirkolle

Suomi on yhä edelleen hämmästyttävän homogeeninen maa. Euroopasta tuskin löytyy toista maata, joka olisi väestöllisesti yhtä yhtenäinen kuin Suomi. Muutos on kuitenkin käynnissä myös täällä. Aikaisemmin tapasi lähinnä yliopistokaupungeissa ulkomaalaisia opiskelijoita ja pääkaupunkiseudulla chileläisiä ja vietnamlaisia pakolaisia. Pakolaiset Afrikasta ja islamilaisista maista sekä Venäjältä tulleet inkeriläiset paluumuuttajat ovat monipuolistaneet maamme yleiskuvaa. Määrät eivät ole suuria, mutta vajaassa kymmenessä vuodessa tapahtunut muutos on ollut kuitenkin huomattava. Kaikki merkit viittaavat siihen, että myös Suomi on muuntautumassa hitaasti mutta varmasti monikulttuurisemmaksi maaksi.

Käynnissä oleva muutos on iso haaste koko yhteiskunnalle. Haaste se on myös kirkolle ja seurakunnille. Monikulttuurisuus tuo väistämättä mukanaan myös pirstoutuvamman uskonnollisen todellisuuden. Muutokseen voi aina kätkeytyä myös mahdollisuus. Pluralistisella uskonnollisella kentäl-

lä toimiva kirkko joutuu hyväksymään, että jäljellä on yhä vähemmän vanhoja itsestäänselvyyksiä. Itsestäänselvyyksistä irtaantuminen voi kuitenkin johtaa uuden löytämiseen. Seuraavassa muutamia teesinomaisia ajatuksia siitä, millainen haaste monikulttuurisuus ja uskonnollinen pluralismi kirkolle ja seurakuntien maahanmuuttajatyölle ovat.

AVOIMUUS JA YHTEISÖLLISYYS

Itselläni on jonkin verran kokemusta työskentelystä ulkomaalaisten opiskelijoiden ja inkeriläisten paluumuuttajien parissa. Olen joutunut kysymään, ovatko seurakuntamme todella sellaisia paikkoja, joissa ulkomailta tuleva, identiteettinsä kanssa kamppaileva ihminen voi kokea olevansa tervetullut. Kirkkomme kansallinen ja »supisuomalainen» luonne on epäilemättä voimavara ja luo turvallisuutta, mutta joskus tuntuu siltä, että tällainen identiteetti on aika rajaava.

On tietysti vaikea yksiselitteisesti määritellä sitä,

millainen olisi seurakunta, jossa myös maahanmuuttaja voisi tuntea olevansa tervetullut. Kyse ei ole yksinomaan ilmapiiriasioista, vaan aidosta hyväksymisestä ja erilaisuuden sietämisestä. Monelle inkeriläiselle paluumuuttajalle hakeutuminen jumalanpalveluksiin ja seurakunnan toimintaan on ollut luonnollinen asia. Iranilaisille ja somaleille kynnys on luonnollisesti korkeampi jo uskonnonkin vuoksi. Ei kynnysen kuitenkaan tarvitse olla ylittämätön. Maahanmuuttajien leirit, retket ja erilaiset toiminnot ovat käytännössä osoittautuneet toimiviksi. Mutta miten ovi avautuisi myös muihin seurakunnan tilaisuuksiin? Ainakin minua puhutelti kohtaaminen iranilaismiehen kanssa seurakunnan perhekerhossa. Kynnys ei siis ole ylittämätön.

MISSIONAARISUUS

Osallistuin muutama kuukausi sitten Luterilaisen maailmanliiton lähetykskonsultaatioon Nairobissa. Lähes yksimielisesti siellä korostettiin sitä, että lähettyksen suunta on kaikkialta kaikkialle. Pohjoisen kirkkojen edustajat totesivat, että jako kotimaassa tehtävän työn ja »lähetyksentillä» tapahtuvan työn välillä on vanhentunut. Näin todetaan konferenssien julkilausumissa, mutta millainen on todellisuudessa oman kirkkomme missionaarinen identiteetti?

Monikulttuurisuus ja uskonnollinen pluralismi voivat tehdä kirkollemme palveluksen herättelemällä sitä ruususen unesta. Uusi monikulttuurinen todellisuus voi parhaimmillaan auttaa kirkkoa löytämään sen uskon ytimeen kätkeytyvän missionaarisen perusluonteen. Esimerkiksi Englannissa kirkolla ei ole enää sitä etuoikeutta, että se voisi teoretisoida näistä kysymyksistä. Se elää keskellä missionaarista tilannetta. Birminghamin väestöstä jopa noin viidennes edustaa muita kansallisuuksia.

Missionaarinen kirkko on liikkeellä oleva, vaeltava kirkko. Kuvat kirkosta linnoituksen kaltaisena jähmeänä rakennelmana tai Titanicin kaltaisena valtamerilaivana eivät kuvaa parhaalla mahdollisella tavalla kirkon missionaarisuutta. Monikulttuurisessa ja uskonnollisen pluralismin leimaamassa kontekstissa missionaarinen kirkko on pikemmin kuin ketterä saaristoristeilijä.

ISLAMIN HAASTE

Vielä jokin aika sitten esitettiin skenaarioita, että merkittäviä määriä eurooppalaisia tulee kääntymään muslimeiksi. Tällaisia arviota esitettiin erityisesti Saksassa, Ranskassa ja Englannissa. Aina-kaan toistaiseksi näin ei ole käynyt. Islamia tai muita uskontoja suurempi haaste omalle kirkollemekin on »fuusiouskonnollisuus». Huolestuttavana seikkana sen sijaan on muslimien ghettoutuminen esimerkiksi Englannissa ja Ranskassa sekä kantaväestön vihamielisyyden lisääntyminen.

Englannissa muslimit ovat ryhtyneet vaatimaan

valtion tukemia muslimikouluja, koska he katsovat lastensa joutuvan Jumalan todellisuuden kieltävän kasvatuksen ja vaikutuksen alaisiksi. Englannissa on selvästi nähtävissä, että muslimien itseluottamus on heidän kasvavan määränsä myötä noussut. Muslimi-intellektuellit asettavat yhä kärjekkäämin kyseenalaiseksi sekulaari-liberaalin yhteiskunnan perusarvoja ja kyseenalaistavat sen edustaman vapaus-ideologian. Moni länsimaissa kokee tämän uhkana. Olisiko kuitenkin mahdollista, että islam tekisi kirkollekin määrätynlaisen palveluksen kyseenalaistamalla sellaisia asioita, joita kirkon itsensäkin olisi pitänyt kyseenalaistaa. Yksi asia, jonka islam pyrkii kyseenalaistamaan, on länsimaisen ihmiskäsityksen äärimmäinen individualismi.

USKONTOTEOLOGIA JA TYÖNTEKIJÄKOULUTUS

Olemmeko kirkon työntekijöinä riittävän hyvin koulutettuja kohtaamaan monikulttuurisuuden ja uskonnollisen pluralismin haasteen. Ainakin teologikoulutuksen suurin puute on ollut se, että sen läpi on toistaiseksi voinut mennä joutumatta pohdimaan käytännössä lainkaan uskontoteologiaa ja missiologiaa. Uskontoteologia ei ole uskontotiedettä, vaan teologian osa-alue, jossa pohditaan kristinuskon näkökulmasta suhdetta toisiin uskontoihin.

Ainakin teologit on perinteisesti koulutettu tuntemaan suuret aatteet. Mutta aatteiden tunteminen ei välttämättä anna kulttuurista lukutaitoa. Aatteita, sellaisina kuin muistan oppineeni niitä opiskeluaikana »nykyajan aatevirtausten» luennoilla, ei ole enää olemassa. Todellisuus on paljon pirstoutuneempi ja sekavampi. Tarjoaako esimerkiksi teologikoulutus riittäviä eväitä tässä todellisuudessa toimimiseen. Miten on diakonikoulutuksen laita tässä suhteessa?

PALVELU JA TODISTUS MAAHANMUUTTAJATYÖSSÄ

Ainakin suuremmissa kaupunkiseurakunnissa maahanmuuttajatyötä on jouduttu organisoimaan uudella tavalla. Ongelmana on ainakin Jyväskylässä ollut pirstoutuneisuus: on ollut omat ryhmänsä ulkomaalaisille opiskelijoille, pakolaisille ja paluumuuttajille. Tällaisessa erikoistumisessa on oma voimansa, mutta kristillisen seurakunnan perusluonteen näkökulmasta se on auttamattomasti ihmisiä karsinoiva.

Aidoimmillaan kristillinen seurakunta on silloin, kun se palvelee ja todistaa. Tämä pätee myös seurakunnan maahanmuuttajatyöhön. Mielestäni ei pitäisi luoda tarpeetonta jännitettä maahanmuuttajatyön diakonisen ja missionaarisen ulottuvuuden välille. Työn on väistämättä oltava luonteeltaan diakonista ja maahanmuuttajien omaa identiteettiä tukevaa. Kirkon työssä tulee kuitenkin aina olla mukana todistus kristillisestä uskosta.

KOLMISÄIKEINEN VIRKA JA HIERARKIA

Diakonaattikomitean mietintö *Yhdessä kirkon virassa* on nostanut keskusteluun kysymyksen viran kolmisäikeisyydestä. Samalla on tullut esiin huoli hierarkiasta, jota kolmisäikeisyyden on epäilty vahvistavan.

Diakonaattikomitea tähdentää viran olevan pohjimmiltaan yksi, koska Kristuksen palvelutehtävä (*diakonia*) oli vain yksi. Mietinnössä esitetään laajan diakonaatin perustamista sanan ja sakramenttien viran yhteyteen erilliseksi viraksi. Komitea toistelee lausetta »luterilaisuus torjuu virkojen hierarkian», mutta ei selitä, mitä tällä ajatuksella tarkoitetaan. Se torjuu hierarkian jonkinlaisena sopimattomana periaatteena, mutta rajoittaa näkemyksensä diakonaattiin kaavailtujen virkojen välille. Tosiasiassa komitea pitää hierarkiasta kiinni jättämällä piispan ja papin virat vihkimyksineen uudistuksen ulkopuolelle. Käsitettä »hierarkia» ei tulisi käyttää satunnaisena teologisena voimasanana, sillä termillä on useita merkityksiä. Katolisessa perinteessä sillä tarkoitetaan kirkon viran kokonaisuutta, meikäläisissä oloissa se on jalostunut kuvaamaan vain arvoeroja.

KOLMISÄIKEINEN VIRKA VANHASSA KIRKOSSA

Ekumeenisissa keskusteluissa on 1960-luvulta lähtien pidetty kolmisäikeistä virkaa tavoiteltavana mallina. Sen on katsottu nousevan Uuden testamentin kirjoituksista (esim. 1.Tim. 3:1,8; 4:14), vaikka piispan, presbyterin ja diakonin kolmikkoa ei ole itsestään selvästi luettavissa ainoaksi Raamatusta löydettäväksi malliksi. Selväpiirteiseksi kehittyneenä se tavataan Antiokian piispan *Ignatioksen* (k. n. 110) kirjeissä. Kutakin viranhaltijaa verrataan asemassaan Jumalaan, Kristukseen tai apostoleihin: »Pyrkikää Jumalan tahdon mukaan tekemään kaikki siten, että piispa Jumalan sijassa ja presbyteerit apostolien neuvoston sijassa johtavat toimia ja minulle niin rakkaille diakoneille on uskottuna Jeesuksen Kristuksen palvelusvirka.» (Magn. 6:1, vrt. Trall. 3:1, Smyrn. 8:1)

Jo apostolisten isien aikana on kirkon virkaa pidetty Kristuksen persoonallisena representaationa. Viran tarkoituksena on Kristuksen historiallinen jatkuvuus kirkossa. Virka ei siten ole ainoastaan tulevien sukupolvien tae kirkon pysymisestä isien apostolisissa uskossa, vaan se merkitsee itse Kristuksen hengellistä läsnäoloa kirkkonsa jokaisessa uudessa nykyyhetkessä.

Kirkon virkaan eli hierarkiaan suppeassa merkityksessä lasketaan sekä läntisessä että itäisessä katolisessa perinteessä kuuluvaksi piispa, presbyteeri ja diakoni. Alemmiksi viran asteiksi muotoutuivat toisen ja kolmannen vuosisadan taitteessa alidiakoni, akoluutti (idässä laulaja), eksorkisti, lukija ja ovenvartija. Tämä kahdeksanportainen laaja kleeerus tunnettiin Roomassa jo v. 250.

Kutakin virkaa arvostettiin hengellisenä säätyinä, mikä näkyy niille asetetuista moraalisisista normeista. Palvellessaan kirkkoa he eivät olleet vain tavallisessa työssä vaan Jumalan valtakunnan edustajia. Kaikkien tehtävissä voidaan nähdä syvällinen hengellinen vastuu — ajateltakoon vaikka ovenvartijan roolia siinä osassa liturgiaa, jossa katekumeenit suljettiin ulkopuolelle eukaristian vieton alkaessa.

Diakoni oli ensimmäisinä vuosisatoina piispan lähin mies. Myöhemmin presbyterin ja diakonin viran välille näyttää kehittyneen jännitteitä. Yhtäältä diakoni sai virkansa ja tehtävänsä suoraan piispalta ja hän saattoi olla palkkaeduissa presbyterejä edellä, mutta toisaalta häntä alettiin pitää hierarkiassa kolmantena, vasta presbyterin alaisena viranhaltijana. Tämä näkyy jo Ignatioksen kirjeissä (Magn. 2:1), ja Nikean kirkolliskokous te roitti v. 325 diakonin olevan presbyteeriä alempi. Kuitenkin diakonit ovat olleet kokopäiväisiä työntekijöitä, joilla on ollut liturgisia ja hallinnollisia tehtäviä jo ennen kuin presbyteerit olivat tuskin muuta kuin neuvoo-antava elin.

Diakonilla oli todellista valtaa, sillä hän oli vastuussa köyhien avustamisesta ja hoiti seurakunnan varoja. Tämä tekee ymmärrettäväksi, miksi Pyhää Laurentiusta, Rooman diakonia, vaadittiin tuomaan esiin kirkon rikkauudet ja miksi hän toi vainoojansa eteen köyhät ja sairaat. Juuri varojen hoito köyhäin avustamiseksi oli ollut hänen tehtävänsä. Neljännellä vuosisadalla presbyterin asema vahvistui. Diakonin asema laski hierarkian kolmanneksi asteeksi ja diakoneista tuli papiston avustajia. Keskiajalla pappi edusti paikallisen seurakunnan elämää ja diakoni menetti varhaisemmat tehtävänsä.

HIERARKINEN VIRKA KATOLISESSA KIRKOSSA

Myös roomalaiskatolinen teologia pitää virkaa pohjimmiltaan vain yhtenä ja perustelee sen niin ikään Kristuksen omalla palvelusviralla. Viran kuitenkin nähdään olevan annettu apostoleille, jotka ovat

sen välittäneet edelleen piispoille. Piispa edustaa viran täyteyttä vihkimyksessä saamansa erityisen hengellisen lahjan tähden. Virka saa sisältönsä apostolien lähettämisestä ja valtuuttamisesta, kun taas esim. luterilaisuudessa sen nähdään perustuvan julistettavaan evankeliumin sanaan.

Kristus ylimmäisenä pappina on tehnyt uhraamisen tarpeettomaksi uudessa liitossa. Mutta Kristus on persoonassaan tuonut Jumalan uudella tavalla ihmisten luo. Katolisessa teologiassa tähden netään viran olevan inkarnaation tähden Kristuksen persoonallista edustamista: »joka ottaa vastaan teidät, ottaa vastaan minut» (Matt 10:40).

Katolisessa virkateologiassa on kuitenkin tapahtunut muutosta. Trenton konsiili (1563) käsittelee virkaa ainoastaan apostolisesta suksessiosta käsin ja suhtautui kielteisesti kristittyjen yhteisen pappeuden käsitteeseen ja siitä vedettyihin johtopäätöksiin, mutta Vatikaanin 2. konsiili esitti maallikoiden osallistuvan todellisesti apostolaattiin: »kirkossa on palvelustehtävien erilaisuus, mutta lähetystehtävän ykseys.» Nykyinen katolisen kirkon katekismus näyttää jopa paikoin johtavan erityisen viran yhteisestä pappeudesta (§ 1591).

Piispan viran ensisijaisuus on silti vahvistettu Vatikaanin 2. konsiilin kirkko-opillisessa konstitutiiossa *Lumen Gentium*. Piispa edustaa viran täyteyttä. Juuri hän on saanut apostolisen lähetystehtävän kastaa ja opettaa. Konstituutio kutsuu piispan virkaa »todelliseksi palveluksi» eli »diakoniaksi». Piispat ovat antaneet viran edelleen papeille ja diakoneille, ja viran kolmijakoa ja sen apostolista jatkumoa pidetään jumalallisesti asetettuina (§ 21, 24, 28).

Katolisessa kirkko-oikeudessa virat jaetaan kahteen luokkaan, vihkimyksen hierarkiaan (*hierarchia ordinis*) ja tuomiovallan hierarkiaan (*hierarchia jurisdictionis*). Edelliseen kuuluvat piispuus, pappeus ja diakonaatti. Jälkimmäiseen kuuluvat jumalallisesta järjestyksestä piispuus ja paavius, joilla on vihkivalta (*potestas ordinis*) sekä tuomiovalta (*potestas jurisdictionis*); eräillä muilla viroilla voi tuomiovalta olla inhimillisestä järjestyksestä. Valta kumpuaa monarkkisesta hierarkista eli paavista kaikille alemmille asteille, sillä vain hänellä Pietarin seuraajana on Kristuksen kirkolleen antama auktoriteetti täydesti. Hän on *hierarcha praecipuus*.

KATOLISEN HIERARKIAKÄSITYKSEN TAUSTAA

Sana »hierarkia» on johdettavissa kreikan yhdistelmästä *hiera arkee*, »pyhä hallinta(virka)», »pyhä alkuperä» tai *hieron arkee*, »pyhien (riittien) hallinta(virka)», henkilö, jonka hoidossa ja valvonnassa ovat pyhät asiat. Esikristilliseltä ajalta tunnetaan nimike »hierarkki» (*hierarkhees*) kuvaamassa temppelein omaisuutta hoitavaa henkilöä. Käsitettä on ensimmäisenä käyttänyt kuvaamaan

kirkon virkajärjestystä *Pseudo-Dionysios Areopagita* (500-luv.) teoksissaan Taivaallisesta hierarkiasta ja Kirkollisesta hierarkiasta (*De caelesti hierarchia*, *De ecclesiastica hierarchia*). Dionysios näkee kirkon järjestyksen heijastavan taivaallisten olentojen keskinäistä järjestystä. Hänen mukaansa enkelit, serafit, kerubit ym. muodostavat kolminaisia kuoroja, jotka veisaavat ylistystä Jumalan eteen asettuneina sen järjestyksen mukaan, kuin niiden asema suhteessa kaiken olevaisen lähteeseen edellyttää. Ne orientoituvat kohti Jumalaa ja pyrkivät yhdistymään häneen kolmiportaista puhdistumisen, valaistumisen ja täyttymyksen tietä. Hierarkian tarkoitus on Jumalan kaltaiseksi saattaminen ja häneen yhdistyminen.

Kirkollinen hierarkia noudattaa taivaallista hierarkiaa, mutta sen suhde siihen ei ole ainoastaan kuvaussuhde. Sen tarkoituksena on saattaa ihmiset taivaallisten olentojen kanssa osalliseksi Jumalasta. Dionysios katsoo, että seurakunnan viranhaltijana diakoni suorittaa pyhää liturgiaa edeltävät puhdistustoimet, presbyteeri valaisee liturgiaan osallistuvia Jumalan sanalla ja piispa konsekroi leivän ja viinin, jolloin Kristus itse tulee seurakunnan keskelle. Koska Kristus on varsinainen hierarkki ja kirkon Herra, jumalallinen valta laskeutuu hierarkiassa alaspäin liturgiaa viettävän seurakunnan keskelle. Näin kirkollinen hierarkia takaa, että myös tavallinen seurakuntalainen pääsee liturgiaan osallistuessaan osalliseksi jumalallisesta todellisuudesta.

Dionysioksen kuvaama kirkollisen hierarkian metafyyminen perustelu on yhteydessä hänen opettamaansa kolmiportaiseen mystiseen pelastustiehen (*via purgativa, illuminativa, unitiva*). Tällä puolestaan on taustansa uusplatonisessa, Plotinoksen ja Prokloksen esittämässä kaikkea olevaista jäsentävässä emanaation ja remanaation skeemassa. Kyseisessä filosofisessa struktuurissa kaikkein ylimpänä on Yksi (*to Hen*), josta kaikki on laskeutunut ja johon kaikki jälleen kohoaa. Uusplatonismista vaikutteita saaneessa kristillisessä mystiikassa pelastus on nousu hierarkkista puhdistumisen ja valaistumisen tietä kohti täydellistä yhdistymistä Jumalaan.

Dionysioksen mukaan hierarkki on olento, joka hoitaa pyhiä asioita. Hän sekä noudattaa käskyjä että antaa käskyjä, mutta ei noudata niiden käskyjä, joita hän itse käskää. Taivaallisten ja maallisten hierarkkien kesken on Dionysioksen mukaan olemassa välttämätön aste-ero. Koska enkeltenkin kesken vallitsee ero, on sitä suuremmalla syyllä vastavaan oltava myös synnin alaisessa ihmisyyhteisössä, jossa se on välttämätön rauhan ja harmonian tähden. Dionysioksen mukaan kirkon liturgisessa elämässä vallitsee ontologinen vaikutussuhde taivaallisen ja maallisen hierarkian välillä.

Kirkollisen hierarkian ytkennät uusplatoniseen maailmankuvaan tehnevät ymmärrettäviksi eräitä käytäntöjä, joihin pelkkä virkateologia ei anna tyhjentävää selitystä. Hierarkian aatehistorialliset

juuret antanevat lisävaloa ensinnäkin monarkkisen piispuuden syntyyn ja selittävät, miksi piispan on nähty edustavan viran koko täyteyttä. Persoonallinen Kristuksen representaatio on viety pisimmälle paavin virassa. Toiseksi uusplatoninen remanaation skeema selittää, miksi diakonin virka näivetyi vain välivaiheeksi ja korkeampien virkojen esiateeksi. Alemmista viroista nousee ylempiin, jumalallisesti arvostetumpiin aseisiin ja kohti Jumalaa (*cursus honorum*).

LUTERILAINEN HIERARKIAKRITIIKKI

Reformaattoreiden kritiikki kirkollista hierarkiaa vastaan kohdistui sekä käsitteen *potestas ordinis* että *potestas jurisdictionis* väärää tulkintaa vastaan. Ensinnäkin vihkivallan nähtiin olevan annettu koko kirkolle, eli seurakunnalla on oikeus valita ja vihkiä omat viranhaltijansa. Piispan ja papin eron nähtiin olevan vain inhimillinen järjestys. Kumminkin tehtävänä on jumalallisella valtuutuksella saarnata sanaa ja hoitaa sakramentteja, mutta toiselle on lisäksi annettu inhimillisen sopimuksen nojalla oikeus vihkiä virkaan eli vahvistaa käten päälle panemisella seurakunnan tekemä papin valinta. Tällä oli historiallinen syynsä: koska piispat eivät tulleet uskonpuhdistuksen puolelle, oli uusien pappien vihkiminen järjestettävä toisin ja annettava se muiden pappien tehtäväksi. Toiseksi myös tuomiovallan nähtiin tulleen annetuksi kaikille seurakunnan paimenille, sillä se on avainten valtaa eli oikeutta saarnata evankeliumia, hoitaa sakramentteja sekä pidättää ja antaa anteeksi syntejä. Piispoilla ei ole oikeutta säätää uusia jumalanpalvelusmenoja eikä laatia sääntöjä muussa tarkoituksessa kuin seurakunnan rauhan ja järjestyksen ylläpitämiseksi. Mitään maallista valtaa eli sananjulistuksen ja kirkkokurin (syntien sitomisen) yli meneviä pakkokeinoja ei piispoilla eikä papeilla voi olla.

Kritiikistä huolimatta luterilaisuudessa pidettiin piispan tehtävänä sanan julistuksen ohella myös seurakuntien johtamista. Piispoilla on *iure humano* paikallisseurakuntaa laajempi pastoraalisen johtamisen ja kaitsennan tehtävä. Ilmeisesti vain historiallinen tilanne pakotti luopumaan siihenastisesta järjestyksestä.

Luther luonnehti piispan virkaa kahtalaiseksi. Siihen kuuluu sekä julistus että kirkon johtaminen: *verbum dei docent et regunt populum Christi* (*Operationes in Psalmos*, 1519–1521). Kristuksen kansan hallitseminen merkitsee, että piispat valvovat Hengessä kirkkoa, mutta ovat itse Jumalan sanalle alistettuja eli eivät saarnaa omaan virkaansa perustuvalla auktoriteetilla vaan Jumalan sanan auktoriteetilla ja siinä pitäytyen.

Jo varhaisimmissa luennoissaan Luther oli korostanut kirkon viran olevan palveluvirka. Hän ei kuitenkaan nähnyt viran palveluluonnetta vastakkaisena sen hallitsemis- ja johtamislouenteelle. Seu-

rakunnan hallinta ja johtaminen ovat palvelua, sillä ne ovat jumalallisen asetuksen toteuttamista kirkon hyväksi (*Roomalaiskirjeen luennot*, 1515–1516).

Luther asettaa ylimmäksi Jumalan suvereenin sanan. Ilman sanaa ei ole kirkkoa eikä virkaa. Kaikki, mitä kirkossa tapahtuu, tapahtuu sanan välityksellä. Sanan välttämättömyyden ja ylemyyden edessä täytyy vanhimman kirkollisen tradition väistyä. Korkeinta ja ylistettävintä, mitä kirkon viranhaltijasta voidaan sanoa, on, että hän on sanan palvelija (*De instituendis ministris*, 1523).

Käsitteen hierarkia Luther siirsi muuhun käyttöön. Jumala on hänen mukaansa asettanut kolme hierarkiaa eli säätyä, joissa Hän toimii sanansa välityksellä. Ensinnäkin kodin, jossa on käytössä yksityinen katekeesi (*oeconomia*), toiseksi seurakunnan, jossa toimii virka saarnan ja sakramenttien välityksellä (*ecclesia*) sekä kolmanneksi esivallan, joka lain voimalla suojaa kansaa (*politia*).

JOHTAJUUS JA PALVELU

Uusplatoniseen maailmankuvaan sitoutuneen hierarkiäkäsityksen ei tarvitse sitoa näkemystämme virasta. Platoninen filosofia on jo ammoin hylätty malli teologiassa, samoin kuin filosofiassa ja luonnontieteissä. Raamatun käsitys Jumalasta sekä kuvauksena luomisesta eivät tue uusplatonilaista oppia. Pelastus ei evankelisen käsityksen mukaan ole mystistä nousua kohti jumalyhteyttä, vaan ihmiseksi tulleen Kristuksen armoon turvaamista. Kirkon viranhaltijat eivät luterilaisen käsityksen mukaan edusta Kristusta aina enemmän sen mukaan, mikä heidän virka-asemansa on, vaan edustus on sidottu Kristuksen sanan julistamiseen. Piispa ei ole muita ihmisiä lähempänä Jumalaa piispuutensa eikä pappi pappeutensa tähden, vaikka heille on uskottu Kristuksen testamentin hoitaminen.

Reformaattorien kritiikki hierarkiaa kohtaan ei ollut kohdistettu saarnaviran ensisijaisuutta kohtaan, ei piispan johtamis- ja hallintaoikeutta kohtaan eikä kirkkokurina ilmenevää tuomiovaltaa kohtaan. Näitä seikkoja ei tarvitse perustella uusplatonisella olevaisen hierarkialla, mutta toisaalta näyttää siltä, että tunnetasolla niitä voi olla hankala irrottaa sen kaltaisesta ajatusmallista.

On aiheellisesti huomautettu, että tosiasiaa kirkkomme virka on hierarkkinen: kirkkoherra on seurakunnassa vaaleilla valittu esimies ja piispa on seurakuntien hengellisen työn johtaja. Johtajuus ja palvelu eivät sulje toisiaan pois, vaan ne kuuluvat yhteen. Palvelusta tarkoittava latinan sana *ministerium* tulee adjektiivista *minus*, vähäisempi. Antiikin Roomassa *minister* tarkoitti mm. alempaa virkamiestä. Hänen palvelutehtävänsä oli ylempien antamien käskyjen noudattamista. Tällainen merkitys on myös kreikan sanalla *diakonos*. Kysymys ei kirkon virassa siten ole yksinomaan jonkun kohda-

tun ihmisen palvelemisesta, vaan ylemmän lähettäjän palvelemisesta, hänen käskyjensä täyttämisestä omaa virkaa toimittamalla.

Vastaavasti sana *magisterium*, jolla kuvataan katolisessa kirkossa viran auktorisoitua opetustehtävää, pojautuu sanaan *magis*, ylemmässä asemassa oleva. Antiikin Roomassa se tarkoitti esimiesasemaa, johtoa ja valvontaa. Kirkon *magisterium* tarkoittaa apostoliselle viralle kuuluvaa kaitsennallista oikeutta valvoa seurakuntien oppia. Oikein ymmärrettynä se ei korosta inhimillistä arvoasemaa eikä viranhaltijan erehtymättömyyttä vaan Jumalan sanalle kuuluvaa auktoriteettia.

Meillä voi »hierarkiaa» olla kavahdettu eri syistä. Kysymys voi olla pohjoismaisesta tasa-arvon ihanteesta, jonka nähdään vaarantuvan viran osien välisen eron myötä: diakonia pidetään pappia tai piispaa alempiarvoisena ja hänen virkaansa vähätellään. Toisaalta kysymys voi olla työpaikkailmiöpiirien ongelmista: esimiehenä toimiva hankala kirkkoherra voi piiloutua asemansa taakse. Kolmanneksi hierarkiaa voidaan epäillä epäpätevän johtajuuden edistämisestä: diakonien työalojen johtoon asetetaan pappeja, jotka tuntevat asioita huonosti. Neljänneksi pelko voi kohdistua viran väliaikaisuuteen: diakonin tarkoitus voikin olla nousta arvostetumpiin virka-asemiin.

Huonon johtajuuden ongelmat on korjattava muulla tavalla kuin heikentämällä saarnaviran auktoriteettia. Vaikka sekulaarin yhteiskunnan tasa-arvopyrkimys ei sinänsä ole väärä tavoite, kirkolla on kuitenkin oma järjestyksensä, jonka se näyttää ensimmäisillä vuosisadoilla kehittäneen ilman esikuvia ympäröivässä yhteiskunnassa. Meidän kirkkomme on katsonut, että kolmisäikeisyys on luterilaisten Tunnustuskirjojen pohjalta mahdollinen (vastaus BEM-dokumenttiin, Kirkolliskokous 4.11.1985). Sitä pidetään inhimillisenä tapana järjestää Jumalan asettama olemukseltaan yksi virka. Yhdessä virassa voi olla monta tehtävää.

Diakonaattiuudistusta koskevaa keskustelua vaikeuttaa se, että osa argumentaatiosta on ammennetta vanhan kirkon teologiasta, osa reformaatiosta ja osa moderneista ekumeenisista dialogeista, puhumattakaan monista ei-teologisista tekijöistä. Kirkolliskoukselta odotettava ratkaisu ei ole yksinkertainen.

Kirjoittaja on teologian tohtori ja toimii Tampereen Messukylän seurakunnan 3. kappalaisena.

LÄHTEITÄ

Pauli Annala, Antiikin teologinen perintö. Kristillisen platonismin viisi vuosisataa. Helsinki 1993.

James M. Barnett, The Diaconate: A Full and Equal Order. A Comprehensive and Critical Study of the Origin, Development, and Decline of the Diaconate in the Context of the Church's Total Ministry and a Proposal for Renewal. New York 1981.

Sven-Erik Brodd, Diakonater i ekumeniska dialoger. En orientering. Teoksessa *Diakonater i olika kyrkotraditioner*, Nordisk ekumenisk skriftserie 27, Uppsala 1995, 3–15.

Risto Cantell, Yksi virka ja viran kolmijako. TA 1/1985, 49–54.

Catechism of the Catholic Church, 1995.

Des heiligen Dionysius Areopagita angebliche Schriften über die beiden Hierarchien. Aus dem griechischen übersetzt von Josef Stiglmayr SJ. Bibliothek der Kirchenväter. Kempten und München 1911.

Dionysius the Areopagite, The mystical theology (De mystica theologia). Teoksessa Happold, F. C.: *Mysticism. A study and an anthology*. Penguin Books 1981, 211–217.

Artikkelit *Hierarchy*, *Hierarchie* seuraavissa katolisissa hakteoksissa: *The Catholic Encyclopedia* (1913, <http://www.knight.org/advent/cathen/07322c.htm> ja /07326a.htm); *Herders theologisches Taschenlexikon* (Bd. 3, Freiburg im Breisgau 1972, 287); *Neues Handbuch theologischer Grundbegriffe* (Bd. 2, München 1991, 333).

P. Hinchliff, Deacon, Deaconess. Dictionary of Liturgy & Worship. Ed. by J.G.Davies. London 1982, 161–162.

Kaste, ehtoollinen ja virka. Faith and Order -asiakirja 111 (BEM). Geneve 1982. SKSK 1983.

Andrew Louth, The Origins of the Christian Mystical Tradition. From Plato to Denys. Oxford 1983.

Maallikkujen apostolaatti. De apostolatu laicorum. Katolinen tiedotuskeskus 1966.

Ortodoksisen kirkon kanonit selityksineen. Suom. Antti Inkinen. Pieksämäki 1980.

Plotinus, The Enneads. Translated by Stephen MacKenna. London 1966.

Karl Rahner & Herbert Vorgrimler, Kleines Konzilskompendium. Alle Konstitutionen, Dekrete und Erklärungen des Zweiten Vaticanums in der bischöflich beauftragten Übersetzung. Herder-Bücherei 270. Freiburg im Breisgau 1967.

Yhdessä kirkon virassa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuonna 1994 asettaman diakonaattikomitean mietintö. Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto, sarja A 1997:9. Helsinki 1997.

Tridentinum. Trenton kirkolliskokouksen reformi- ja oppidekreetit sekä kaanonit. MESJ 43, Vammala 1984.

Evankelis-luterilaisen kirkon Tunnustuskirjat. Jyväskylä 1990.

Wolfgang Stein, Das kirchliche Amt bei Luther. Veröffentlichungen des Instituts für europäische Geschichte Mainz, 73. Wiesbaden 1974.

Kalevi Toiviainen, Kolmisäikeinen virka suomalaisessa ekumeenisissa ja luterilaisten tunnustuskirjojen yhteydessä. Teoksessa *Elevatis oculis*. Studia mystica in honorem Seppo A. Teinonen. Ed. Pauli Annala. MESJ 42. Vammala 1984, 257–268.

KIRKKOMME EKUMEENINEN LINJA

LUTERILAINEN IDENTITEETTI JA EKUMEENISET YHTEYDET

Suomen evankelis-luterilainen kirkko kuuluu osana Jeesuksen Kristuksen yhteen, pyhään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoon. Kirkollamme on laajat ja monipuoliset yhteydet muihin kirkkoihin ja ekumeenisiin järjestöihin Suomessa ja muualla maailmassa. Näitä kirkkomme ekumeenisia yhteyksiä hoitaa kirkon ulkoasiain osasto (KUO), joka on yksi kirkkohallituksen viidestä osastosta, ja päätökset kirkon ekumeenisesta linjasta ja edustamisesta tekee arkkipiispa yhdessä kirkon ulkoasiain neuvoston (KUN) kanssa. Arkkipiispa on KUN:n itseoikeutettu puheenjohtaja ja kirkolliskokous valitsee neuvostoon kymmenen jäsentä (ja heille henkilökohtaiset varajäsenet).

KIRKON IDENTITEETTI

Kirkollamme on vahva luterilainen identiteetti, joka leimaa myös ekumeenisia yhteyksiämme. Kirkossamme arvostetaan Jeesuksen Kristuksen kirkon historiallista jatkuvuutta ja sen katolisuutta. Luterilaisen kirkkomme historia ei ala uskonpuhdistuksesta vaan lännen kirkon keskiaikaisesta lähetystyöstä. Pyhä Henrik on kirkkomme ensimmäinen piispa ja Suomen marttyyri, kansallisspyhimys. Nykyinen Turun ja Suomen arkkipiispa on (laskutavasta riippuen) 54. (tai 53.) P. Henrikin istuimen haltija, Turun piispa.

Erityisesti Ahvenanmaalla, mutta myös muualla Suomessa nähdään ja ymmärretään selvästi, miten voimakkaasti keskiajan perintö on muovannut ja muovaa kirkollista identiteettiämme. Suomessa ovat yli 80 keskiaikaista kivikirkkoa muistuttavat meitä siitä tosiasiasta, että me Suomen kirkkona kuulumme Jeesuksen Kristuksen maailmanlaajaan,

universaaliiseen kirkkoon. Jo kauan ennen meidän aikojamme kirkko on ollut tässä maassa ja me tämän päivän kristityt kuulumme samaan kirkkoon kuin esi-isämme ja -äitimme, apostolit ja marttyyrit, piispat Henrik ja Hemminki, Pyhä Birgitta, Mikael Agricola ja monet muut.

Kirkkomme luterilaiseen identiteettiin kuuluu myös reformaatio ja sen hengellinen perintö. Uskonpuhdistus Ruotsissa ja Suomessa ei merkinnyt katkosta menneisyyden kanssa. Kirkon jatkuvuus säilyi reformaation uudistusprosessissa ja uskonpuhdistajien alkuperäisen

tarkoituksen mukaisesti yritettiin kirkollista elämää uudistaa raamatullisen ja vanhakirkollisen tradition mukaisesti. Uskonpuhdistuksesta on peräisin kirkkomme vahva halu jatkuvaa uudistukseen ja rakenteiden ja organisaation parantamiseen. Ecclesia semper reformanda. Kirkko on uskon yhteisö, jossa Jumalan sana ja pyhät sakramentit herättävät uskon, vahvistavat sitä ja säilyttävät sen. Luterilaisen uskonpuhdistuksen keskeinen sisältö on sanoma syntisen vanhurskauttamisesta. Me pelastumme yksin uskosta (sola fide), yksin armosta (sola gratia), Kristuksen tähden (propter Christum). Pyhä Raamattu on meille Jumalan sanana normatiivinen auktoriteetti ja siten myös oikean uskon kriteeri.

Oman itseyttämyksensä mukaan kirkkomme on samalla kertaa sekä tunnustuksellinen luterilainen kirkko että ekumeenisesti avoin kirkko. Molemmat ulottuvuudet ovat erottamattomat ja nousevat samasta kirkkokäsityksestä (CA VII).

EKUMEENISET YHTEYDET

Kirkollamme on hyvät ja säännölliset yhteydet kaikkiin suuntiin. Tiedossani ei ole koko suuressa

maailmassa toista kirkkoa, jolla olisi yhtä monet ja monipuoliset ekumeeniset suhteet toisiin kirkkoihin ja yhteisöihin kuin Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla. Meillä on yhteydet kaikkiin kirkkoihin ja kristillisiin yhteisöihin Suomessa katolisesta ja ortodoksisesta kirkosta helluntaiherätykseen ja vapaakirkkoihin asti. Meidän kansainväliset ekumeeniset kontaktimme ovat niin ikään laajat. Meillä on suorat yhteydet Geneveen, Hannoveriin, Konstantinopoliin, Roomaan ja Upsalaan.

Kirkkoliitot ja ekumeeniset järjestöt

Jäsenyydet ekumeenisissa järjestöissä ovat olennainen osa kirkkomme ekumeenista ohjelmaa. Kirkkomme on aktiivinen jäsenkirkko Euroopan kirkkojen konferenssissa (EKK), Kirkkojen maailmanneuvostossa (KMN), Luterilaisessa maailmanliitossa (LML), Pohjoismaisessa ekumeenisessa neuvostossa (PEN/NER) ja Suomen ekumeenisessa neuvostossa (SEN).

Euroopan kirkkojen konferenssi perustettiin 40 vuotta sitten Nyborg Strandissa Tanskassa. Sillä on ollut tärkeä kirkkoja yhdistävä tehtävä kylmän sodan poliittisesti jakamassa Euroopassa. EKK on halunnut koota kaikki eurooppalaiset kirkot Atlantilta Uralille ja Jäämereltä Välimerelle. Se on myös onnistunut viime vuosina luomaan ainutlaatuisen yhteistyön jäsenkirkkojensa ja roomalaiskatolisen kirkon välille Euroopassa. EKK on yhdessä Euroopan katolisten piispainkokousten neuvoston (CCEE) kanssa järjestänyt kaksi varsin onnistunutta suurta Euroopan ekumeenista yleiskokousta Baselissa 1989 ja Grazissa 1997. Piispa Jorma Laulaja johti kirkkomme valtuuskuntaa Grazissa. Työala-sihtööri Sylvia Raulo Kirkon Ulkomaanavustusta valittiin siellä EKK:n keskuskomiteaan. Järjestöllä oli yli 120 jäsenkirkkoa kaikista Euroopan maista ja kaikista traditioista roomalaiskatolista kirkkoa lukuun ottamatta. Brittiläinen baptistipastori Keith Clements on EKK:n uusi pääsihtööri. Sen päämajassa Genevessä on viimeisten kahdeksan vuoden ajan työskennellyt pastori Irja Askola, joka kesällä 1999 palaa takaisin Suomeen.

Kirkkojen maailmanneuvosto vietti viime syyskuussa 50-vuotisjuhlaansa Amsterdamissa, missä se perustettiin vuonna 1948, ja joulukuussa Hararessa, missä oli koolla KMN:n kahdeksas yleiskokous. Sen teemana oli »Turvatkaa Jumalaan — iloitkaa toivossa». Kirkkomme on yksi KMN:n 147:stä perustajakirkosta. Piispa Voitto Huotari johti kirkkomme seitsenhenkistä valtuuskuntaa Hararessa. Pastori Mari Kinnunen valittiin siellä KMN:n uu-

teen keskuskomiteaan. KMN:N pääsihtööri on saksalainen professori Konrad Raiser. Maailmanliittoon kuuluu tällä hetkellä vähän yli 330 jäsenkirkkoa kaikkialta maailmasta ja kaikista tunnustuskunnista. Vain roomalaiskatolinen kirkko on jäsenkunnan ulkopuolella, mutta lähettää KMN:n kokouksiin aina tarkkailijansa. Lisäksi Faith and Order-komissiossa on varsinaista jäsenenä myös roomalaiskatolisia teologeja, jotka ottavat aktiivisesti osaa sen työskentelyyn.

Pohjoismaisella ekumeenisella neuvostolla on tärkeä tehtävä pohjoismaisten kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen yhteistyön edistäjänä. Sen jäsenkuntaan kuuluu täytenä jäsenenä myös Pohjoismainen katolinen piispainkokous. Piispa Christina Odenberg on neuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajana toimii fransiskaani-isä Henrik Roelvink. NER:n toimisto on Upsalassa ja sen johtaja on ruotsalainen Gunnel Borgegård. Hallitukseen kuuluu teot. tri Samuel Salmi Turusta. Porvoon piispa Erik Vikström on aiemmin ollut NER:n puheenjohtaja ja pitkäaikainen hallituksen jäsen. Hän edustaa edelleen kirkkoamme NER:n vuosikokouksissa.

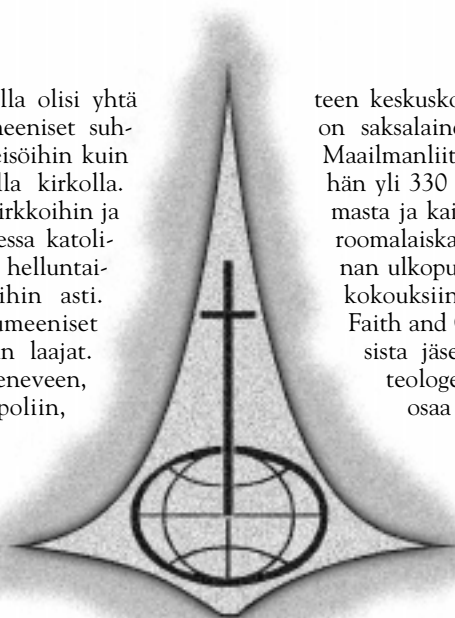
Suomen ekumeeninen neuvosto (SEN) on maamme tärkein ekumeeninen organisaatio. Se vietti viime vuonna (1998) 80-vuotisjuhlaansa. Neuvoston nykyinen puheenjohtaja on arkkipiispa Johannes ja pääsihteerinä toimii baptistipastori Jan Edström. Meidän kirkollamme on neuvostossa kaksikymmentä paikkaa.

BILATERAAISET YHTEYDET JA OPIIKESKUSTELUT

Aktiivinen jäsenyys ekumeenisissa järjestöissä on kirkollemme tärkeää, mutta se ei yksinään riitä. Me tarvitsemme ja meillä on monia suoria yhteyksiä muihin kirkkoihin ja kristillisiin yhteisöihin. Erityisen syvät yhteydet ovat viime vuosina kehittyneet Roomaan.

Rooma on (ainakin) yhden messun arvoinen

Vuodesta 1985 lähtien on joku piispoistamme ollut mukana Pyhän Henrikin messun vietossa Roomassa. Joka toinen vuosi toimittaa luterilaisen kirkkomme piispa messun ja joku Suomen Katolisen kirkon papeista saarnaa messussa. Seuraavana vuonna saarnaa luterilainen piispa ja katolinen pappi toimittaa messun. Ensimmäinen vuonna on vuorossa katolinen messu ja piispoista saarnavuorossa on Kuopion piispa Wille Riekkinen. Piispojen Rooman vierai-

Luterilainen maailmanliitto

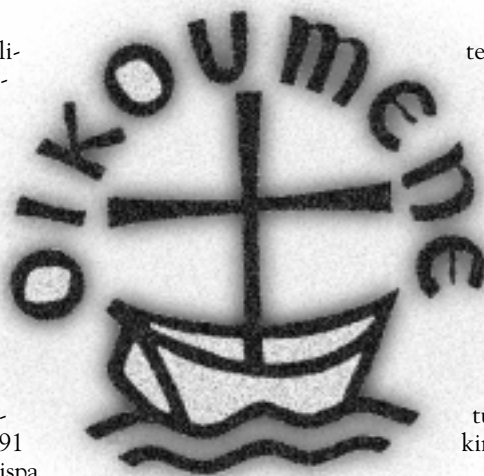
lun ohjelmaan kuuluu tavallisesti myös paavin yksityisvastaanotto ja teologiset keskustelut kardinaali Edward Cassidyn kanssa ykseyden neuvostossa.

Paavi Johannes Paavali II vieraili Suomessa ja muissa pohjoismaissa 1989. Paavin pastoraalisen vierailun jälkeen ovat Ruotsin kirkon ja meidän kirkkomme suhteet Rooman kehittyneet ja syventyneet nopeasti. Lokakuussa 1991 matkustivat Ruotsin arkkipiispa Bertil Werkström ja arkkipiispa John Vikström yhdessä Roomaan ja viettivät yhdessä paavin kanssa Pietarin kirkossa jumalanpalvelusta. Tämä oli ensimmäinen kerta kun paavi toimitti jumalanpalveluksen (vesper) yhdessä muiden kirkonjohtajien kanssa Pietarin kirkossa. Aiemmin vieraat ovat olleet kyllä mukana jumalanpalveluksessa ja esittäneet tervehdyksensä, mutta aiemmin he eivät ole olleet varsinaisia jumalanpalveluksen toimittajia.

Ruotsin kirkon viettäessä 1993 juhlovuotta ja Upsalan kokouksen 400-vuotisjuhlaa ehdotti Roomalaiskatolisen kirkon ykseyden neuvoston puheenjohtaja, kardinaali Edward Cassidy, että Ruotsin ja Suomen kirkot aloittaisivat Vatikaanin ja Tukholman ja Helsingin katolisten hiippakuntien kanssa dialogin kirkko- ja virkakäsityksestä. Vastauspuheessaan arkkipiispa Vikström sanoi, että ehdotus on tärkeä ja sitä tullee huolella tutkimaan ennen virallisen vastauksen antamista. Ehdotusta tutkittiin tarkoin ja valmisteluja käytiin vuosikausia. Pieni työryhmä ehdotti lopulta, että ruotsalais-suomalaisen dialogin sijasta ryhdyttäisiin käymään alueellista pohjoismaista dialogia (Vatikaanin edustajilla vahvistetun) pohjoismaisen katolisen piispainkokouksen ja pohjoismaisten luterilaisten kansankirkkojen välillä. Viime aikojen jännitykset Ruotsin kirkon ja Katolisen kirkon välillä ovat vaikeuttaneet aloitteen toteutumista. Helsingin ja Tukholman katolisten piispojen siirtyminen eläkkeelle on edelleen viivästyttänyt hankkeen aloittamista.

Kansainvälinen luterilais-roomalaiskatolinen dialogi alkoi vuonna 1967 pian Vatikaanin toisen konsiilin (1962–65) jälkeen. Nykyisessä dialogikomissiossa on myös suomalainen jäsen. Kirkkomme edustajana komissiossa on teol. tri Pirjo Työrinöja.

Vuosikymmenten keskustelun ja uutteran teologisen työskentelyn ansiosta olemme nyt luterilais-roomalaiskatolisissa suhteissa kokonaan uuden aikakauden kynnyksellä. Mikäli kaikki sujuu suunnitelmien mukaan, tämän vuoden aikana allekirjoit-

Kirkkojen maailmanneuvosto

tetaan tärkeä ekumeeninen asiakirja »Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista». Jos asiakirja allekirjoitetaan, kyseessä on todellinen ekumeeninen läpimurto: roomalaiskatolinen kirkko ja asiakirjan hyväksyneet luterilaiset kirkot toteavat virallisesti, etteivät reformaatioaikana vanhurskauttamisopista lausutus oppituumiot kohdistu enää nykyisiin luterilaisiin kirkkoihin eikä roomalaiskatoliseen kirkkoon. Meidän kirkolliskokouksemme hyväksyi suurella enemmistöllä yhteisen julistuksen. Vastaavalla tavalla luterilais-

ten kirkkojen valtava enemmistö on hyväksynyt asiakirjan. Näiden virallisten vastausten perusteella Luterilaisen maailmanliiton neuvosto saattoi kesäkuussa 1998 todeta luterilaisten kirkkojen suuren enemmistön (magnus consensus) kannattavan yhteisen julistuksen hyväksymistä. Myös roomalaiskatolisen kirkon virallinen vastaus oli myönteinen, joskin siihen sisältyi toivomuksia jatkossa käsiteltävistä asioista. Myöhemmässä keskustelussa kardinaali Cassidy on ilmoittanut katolisen kirkon olevan valmis allekirjoittamaan koko asiakirjan ja hyväksymään sen, etteivät Trenton vanhurskauttamisopista lausumat oppituumiot miltään osin koske nykyisiä luterilaisia kirkkoja.

Moskova ja Konstantinopoli

Meidän kirkollamme on hyvät suhteet sekä Suomen ortodoksiseen kirkkoon että Venäjän ortodoksiseen kirkkoon. Meillä on vuodesta 1970 lähtien säännölliset oppikeskustelut Venäjän ortodoksisen kirkon kanssa. Joka kolmas vuosi tapaamme toisemme vakavissa teologisissa keskusteluissa vuoron perään kummassakin maassa. Viimeisimmät oppikeskustelut käytiin lokakuussa 1998 Lappeenrannassa. Arkkipiispa on aina johtanut kirkkomme valtuuskuntaa ja Venäjän kirkon valtuuskunnan johtajana on joku Pyhän Synodin pysyvästä jäsenistä. Lappeenrannassa venäläisen delegaation johtajana oli Pietarin ja Laatokan metropoliitta Vladimir.

Näissä oppikeskusteluissa olemme oppineet tuntemaan paremmin ortodoksisen kirkon liturgista elämää ja rikasta traditiota. Samanaikaisesti neuvottelut ovat pakottaneet meidät uudella tavalla syventymään omaan uskomme ja luterilaiseen traditioon. Eräs tärkeä tulos näistä bilateraalisista neuvotteluista on, että olemme entistä paremmin oppineet ymmärtämään ja arvostamaan omaa luterilaista identiteettiämme ja sen ekumeenisia mah-

dollisuuksia. Ekumeenisessa dialogissa ei käy vain niin, että siinä saadaan enemmän tietoa toisesta osapuolesta ja opitaan tuntemaan sitä paremmin; dialogi pakottaa samalla etsitään ja ilmaisemaan entistä paremmin omaa uskonkäsitystä. Se on välillä vaikeaa ja haastavaa, mutta samalla tärkeää ja hedelmällistä. Dialogi auttaa löytämään oman identiteetin.

Oppikeskustelut Venäjän ortodoksisen kirkon kanssa alkoivat arkkipiispa Martti Simojoen aloituksesta. Hän esitti virallisella vierailulla patriarkka Aleksii I:n luona Moskovassa, että kirkot ryhtyisivät tutkimaan virallisten oppikeskustelujen mahdollisuuksia. Simojoki halusi, että kirkkomme yhteydet Venäjän ortodoksisen kirkon kanssa olisivat luonteeltaan kirkollisia ja teologisia. Hän tahtoi välttää yhteydenpidon muuttumisen pelkäksi diplomatiaksi tai Suomen virallisen ulkopolitiikan jatkeeksi. Myös suomalais-venäläisten (neuvostoliittolaisten) suhteiden vaikeimpina vuosina kirkkomme onnistui säilyttämään Simojoen nerokkaasti luomaan kirkollisten yhteyksien peruslinjan.

Eräs hyvien luterilais-ortodoksisten suhteiden käytännöllinen seuraus oli, että Neuvostoliitossa vainottuina eläneet luterilaiset saivat suuremmat mahdollisuudet järjestäytyä ja luoda uusia edellytyksiä kirkolliselle elämälleen. Ortodoksisen kirkon tuki saksalaisperäisille luterilaisille ja inkeriläisille oli tuntuva. Inkerin luterilaisen kirkon nopea kehitys ja kasvu 1980- ja 1990-lukujen taitteessa ei käsitykseni mukaan olisi ollut mahdollista ilman Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Venäjän ortodoksisen kirkon vuonna 1970 alkaneita oppikeskusteluja ja niiden myötä kehittyneitä hyviä suhteita. Neuvostoliiton viranomaiset tiesivät, että Suomessa seurataan kiinnostuneina luterilaisten kohtelua Neuvostoliitossa ja että sekä Suomen luterilainen n että Venäjän ortodoksinen kirkko antavat täyden tukensa luterilaisten seurakuntien rekisteröitymiselle.

Vuonna 1989 alkoivat luterilais-ortodoksiset oppikeskustelut Suomessa. Kirkkomme olisi ollut dialogiin valmis jo aiemminkin, mutta Suomen ortodoksinen kirkko arkkipiispa Paavalin johdolla ei halunnut kiirehtiä keskustelujen aloittamista. Näissä keskusteluissa Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja Suomen ortodoksinen kirkko ovat käsitelleet sekä kirkon oppia että käytännön yhteistyön kysymyksiä. Kirkkojen keskinäiset suhteet ovat hyvät, olemme oppineet tuntemaan ja arvostamaan toisiamme. Yhteistyö on luonnollista ja vaila suurempia ongelmia. Esimerkiksi valmistautumisessa suuriin ekumeenisiin yleiskokouksiin (Graz, Harare etc.) kirkkomme ovat vuosien ajan tehneet yhteistyötä ja itse yleiskokouksissa on aivan luonnollista, että molempien kirkkojen edustajat ovat läsnä suomalaisten kokouksissa.

Kirkkomme valtuuskuntaa oppikeskusteluissa Suomen ortodoksisen kirkon kanssa johtaa Mikke-

lin piispa Voitto Huotari. Ortodoksisen kirkon delegaation johtajana on nykyisin metropoliitta Ambrosius (aiemmin arkkipiispa Johannes). Seuraavat keskustelut käydään kevään 1999 kuluessa Joensuussa.

Olemme osallistuneet aktiivisesti myös kansainväliseen luterilais-ortodoksiseen dialogiin, joka alkoi vuonna 1981 Suomessa. Kirkkomme edustajana kansainvälisessä dialogikomissiossa on piispa Kalevi Toiviainen. Kansainväliset oppikeskustelut olivat välillä suurissa vaikeuksissa lähinnä ortodoksisten kirkkojen sisäisten jännitysten (Konstantinopoli/Kreikka-Moskova) vuoksi. Nyt Sigtunassa viime kesänä (1998) pidetyn kokouksen jälkeen tilanne näyttää hieman valoisammalta. Ortodoksisten kirkkojen kiristyneet välit Kirkkojen maailmanneuvoston kanssa eivät ole vaikuttaneet heidän halukkuuteensa käydä dialogia luterilaisten kanssa.

Kirkkomme yhteydet Konstantinopolin ekumeeniseen patriarkaattiin ovat hoituneet pääasiasa Suomen ortodoksisen kirkon kautta. Konstantinopolin ekumeeninen patriarkka on vieraillut Suomessa sekä Suomen ortodoksisen että evankelis-luterilaisen kirkon vieraana. Edellinen patriarkka Demetrios I vieraili Suomen matkansa yhteydessä vuonna 1989 myös Turussa ja rukoili arkkipiispa kanssa Turun tuomiokirkossa. Nykyinen patriarkka Bartholomeos I luovutti pari vuotta sitten Suomen vierailullaan Kuopion tuomiokirkossa piispa Matti Sihvoselle ehtoolliskalkin ja lausui toivomuksenaan ja rukouksenaan, että pian koittaisi se päivä, jolloin kirkot voivat viettää yhdessä ehtoollista.

Arkkipiispat Johannes ja John Vikström vierailivat viime syyskuussa (1998) yhdessä patriarkka Bartholomeoksen kutsusta Konstantinopolissa. Kyseessä oli Suomen luterilaisen arkkipiispan ensimmäinen virallinen vierailu Konstantinopoliin. Matkan aikana tuli selvästi ilmi, kuinka hyvät ja koko kristikuntaa ajatellen poikkeuksellisen läheiset ovat luterilaisten ja ortodoksien yhteydet Suomessa.

Konstantinopolin ja Moskovan välit ovat viime vuosikymmeninä olleet varsin jännittyneet. Pari vuotta sitten oli jopa kirkkojen välinen rukousyhteys Viron kiistojen takia tilapäisesti poikki. Tässä tilanteessa kirkkomme on pyrkinyt ja onnistunut säilyttämään asialliset ja hyvät suhteet molempiin patriarkaatteihin. Kirkkomme hoitaa tasapuolisesti yhteyksiään niin ensimmäiseen (Rooma), toiseen (Konstantinopoli) kuin kolmanteenkin (Moskova) Roomaan.

Porvoon mitalla mainetta ja työtä

Me suomalaiset luterilaiset voimme olla ylpeitä Porvoon nimestä. Ekumeenisessa maailmassa Porvoon julistus ja Porvoon yhteinen julkilausuma ovat maailmakuuluja. Luulen, että kaikki ekumeenisesti kiinnostuneet ja informoituneet teologit tietävät jotakin Porvoon kirkkoyhteisestä (the Por-

voo Communion), mutta läheskään kaikki eivät ole selvillä siitä tosiasiasta, että Porvoon pieni ja kaunis kaupunki on Suomessa ja että se on ruotsinkielisen hiippakuntamme keskus. Porvoon julistus on tärkeä ekumeeninen asiakirja, joka solmii läheisen kirkollisen yhteyden Pohjois-Euroopan anglikaanisten ja luterilaisten kirkkojen välille.

Porvoon kommuunion rakentava Porvoon julistus on tämän vuosisadan tärkeimpiä ekumeenisia askeleita. Meidän kirkkomme on ollut mukana sen neuvotteluprosesseissa ja julistuksen jälkeisessä sen soveltamisessa. Porvoon julistuksen ja Porvoon yhteisen julkilausuman nimeä kantava asiakirja valmistui lopulliseen muotoonsa lokakuussa 1992 Järvenpäässä. Miksi sitten Porvoon nimi? Siihen on parikin syytä. Ensiksi Järvenpää ei tahdo oikein ääntyä englannin kielellä eikä englantilaisissa kirjoituskoneissa ole ä-kirjainta lainkaan. Toinen ja painavampi syy on Porvoon tuomiokirkossa vietetty ehtoollisjumanpalvelus, joka antoi ratkaiseva virikkeen koko asiakirjan nimelle.

Neuvotteluissa mukana olleista kirkoista Englannin, Irlannin, Skotlannin ja Walesin anglikaaniset kirkot sekä Islannin, Liettuan, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Viron luterilaiset kirkot ovat hyväksyneet asiakirjan. Latvian luterilaisessa kirkossa asian käsittely on vielä kesken ja Tanskan kirkko on vilkkaan keskustelun jälkeen sanonut ei. Meidän kirkolliskokouksessamme hyväksyttiin Porvoon julistus lähes yksimielisesti. Vuonna 1996 allekirjoitettiin julistus kolmessa juhlallisessa ehtoollisjumanpalveluksessa Niedarosin (Trodheim) ja Tallinnan tuomiokirkoissa sekä Lontoon Westminster Abbeyssä. Kirkkomme puolesta julistuksen allekirjoitti arkkipiispa John Vikström, joka myös saarnasi Westminster Abbeyn messussa.

Porvoon julistuksen perusteella hyväksyvät anglikaaniset ja luterilaiset kirkot toistensa kirkot, jäsenet, sakramentit ja virat. Asiakirjassa ei käytetä termiä täysi kirkollinen ykseys (full communion), mutta hyvin pitkä askel siihen suuntaan on otettu. Porvoon julistuksen täytäntöönpanoa valmistelee Porvoo Contact Group, jonka puheenjohtajina ovat piispat John Neill Irlannista ja Erik Vikström Suomesta. Työryhmään kuuluu myös teologisten asiain sihteeri Juhani Forsberg.

Vapaakirkot ja helluntailaiset

Kirkkomme on viime vuosien aikana luonut hyvät yhteydet myös vapaakirkkoihin ja muihin kristillisiin yhteisöihin Suomessa. Meillä oli menestykselliset oppikeskustelut 1980-luvulla ensiksi vapaakirkon ja sitten myös helluntaiherätyksen edustajien kanssa.

Suomen Vapaakirkon ja Fria Missionsförbundetin kanssa vuosina 1983–84 käytyjen oppikeskustelujen jälkeen asetettiin yhteinen neuvottelukunta, joka tapaa vuosittain ja keskustelee kirkkojen yhteisistä tärkeistä kysymyksistä. Valtuuskuntien puheenjohtajat ovat kirkkokunnan johtaja Jorma Kuusinen ja piispa Erik Vikström. Vapaakirkkoneuvottelujen jälkeen kirkkomme ja Suomen helluntaiherätyksen edustajat kävivät vuosina 1987–89 oppikeskustelut, joissa voitiin todeta teologisten eroavuuksien (mm. kastekysymys) lisäksi myös kasvavaa yksimielisyyttä. Molemmat osapuolet tunnustavat pyhän Raamatun auktoriteetin, korostavat vanhurskauttamisopin merkitystä ja pitävät apostolista uskontunnustusta kristillisen uskon aitona ilmauksena, vaikka se ei olekaan liturgiassa käytössä helluntaiherätyksen seurakunnissa.

Oppikeskustelujen tulokset ovat kansainvälisestikin arvioiden merkittävät. Heti neuvottelujen jälkeen helluntaiherätys ei ole vielä valmis yhteiseen neuvottelukuntaan. Mutta usein vuosien kärsivällisten keskustelujen ja huolellisen valmistelun jälkeen päästiin kaksi vuotta sitten myös helluntailaisneuvottelukunnan asettamiseen.

Vuosi sitten alkoivat oppikeskustelut Suomessa toimivien baptistien kanssa. Nämä keskustelut ovat alkuvaiheissaan, mutta jo nyt on mahdollista todeta, että yhteinen valmistautuminen on parantanut ja lisännyt suomen- ja ruotsinkielisten baptistien keskinäistä yhteyttä ja yhteistyötä. Seuraavana vuorossa ovat keskustelut metodistien kanssa. Molemmilla tahoilla on periaatteellinen valmius dialogin aloittamiseen, mutta käytännössä resurssit eivät riitä nopeaan etenemiseen.

SAMA KIRKKO KAIKKIIN SUUNTIIN

Kaikissa ekumeenisissa pyrkimyksissä ja kirkkojen välisissä suhteissa on viime vuosina asetettu määrätietoisesti tavoitteeksi, että kirkkomme olisi yksi ja sama kirkko kaikkiin suuntiin. Olen itse nykyisessä tehtävässäni kirkon ulkoasiain osaston johtajana korostanut tätä periaatetta siinä määrin usein, että työtoverini ehdottavat hautakiveenikin tekstiä: Tässä lepää mies, joka toivoi, että kirkkomme olisi sama kirkko kaikkiin suuntiin. Minulla ei ole mitään sitä vastaan; tosin toivon, ettei kiveä tarvitsisi hankkia ennen eläkkeelle siirtymistäni.

Kirjoittaja on kirkkohallituksen ulkoasiain osaston johtajana toimiva kirkkoneuvos. Kirjoitus perustuu hänen Ahvenanmaan rovastikuntakokousta 2.2.1999 varten valmistelemansa esitelmään.

KOKO KIRKON KOKONAINEN MISSIO

Syksyllä 1998 valmistunut mietintö Koko kirkon missio (KKM) on sekä kirkkohallituksen syksyllä 1995 asettaman toimikunnan työskentelyn lopputulos että pitkän prosessin yksi vaihe. Pitkästä prosessista voidaan puhua joko hyvin pitkänä tai pelkästään pitkänä. Aleksi Vallisaaren kirja Sadan vuoden missio (SLS 1998) kuvaa lähetystyön kehitystä kirkossa ja järjestöissä tällä vuosisadalla. Kirjassaan Vallisaari asiaa läheltä kauan seuranneena kuvaa sitä keskustelua, jota tämän vuosisadan kuluessa on käyty kirkon vastuusta lähetystehtävästään.

Varsinaisesti KKM:n työstäminen alkoi vuonna 1984 kirkon lähetystyön keskuksen (KLK) ottaessa vakavasti kirkolliskokouksen yleisvaliokunnan ponsilauselman, jossa KLK:a pyydettiin yhdessä lähetysjärjestöjen kanssa kehittämään kirkkomme lähetystyön yhteistä strategiaa. Vuonna 1993 valmistunut Lähetetty jumalan kansa — kirkon lähetystyön kehittämissuunnitelma (LJK, Kirkon lähetystyön keskus 1993)) keskittyi lähetyksessä elävän kirkon teologiseen hahmottamiseen sekä sen pohjalta määrittelemään sitä suuntaa, mihin lähetystyön toteuttamista on kehitettävä. Samalla kun nostettiin esille eräitä konkreettisia johtopäätöksiä, kävi asiakirjan laatimisen yhteydessä ilmi yhteisen suunnittelun vaikeus työssä, jota toteuttavat useat itsenäiset tahot.

KKM:n keskeiset ehdotukset ovat itse asiassa nähtävissä jo LJK:n johtopäätöksissä. Kirkon ja seurakuntien vastuun lähetystehtävästään nähtiin jo siinä yhteydessä, kuusi vuotta sitten, mm. edellyttävän »yhteisen suunnittelun ja neuvottelun foorumeitten vahvistamista ja kehittämistä, niin että eri tahojen päätöksenteossa voidaan kokonaisuus ottaa aikaisempaa paremmin huomioon. Kansainvälisesti tämä merkitsee erityisesti Luterilaisen maailmanliiton muodostamien kirkkojenvälisten yhteyksien vahvistamista ja käyttämistä maailmanlaajassa lähetysyhteistyössä. **Kotimaassa tavoitteena on lähetystyötä koskevan suunnittelun ja päätöksenteon yhdistäminen niissä asioissa, joissa se yhteisesti katsotaan tarkoituksenmukaiseksi ja mahdolliseksi**» (LJK, 18, lihav. hp). Yksi KKM:n laatimisen keskeisistä tehtävistä oli juuri sen selvittäminen, missä asioissa yhteinen suunnittelu ja päätöksenteko olisi sekä tarkoituksenmukaista että mahdollista.

LJK:n konkreettisten johtopäätösten tekemiseksi katsottiin tarvittavan uusi toimeksianto ja laaja-

pohjaisempi valmistelu. Sitä varten kirkkohallitus asetti syksyllä 1995 kirkon lähetystyön kehittämis-toimikunnan, jonka puheenjohtajaksi kutsuttiin tuomiorovasti Matti Järveläinen. Toimikunnan tehtäväksi annettiin

1. selvittää kirkon olemukseen kuuluvan lähetysvastuun toteutuminen kirkon toimintarakenteen eri tasoilla sekä tarvittaessa tehdä sitä koskevia hallinnollisia toimenpide-ehdotuksia;
2. tehdä mietinnön »Lähetetty Jumalan kansa — kirkon lähetystyön kehittämissuunnitelma» pohjalta ehdotus kirkon lähetysjärjestö -mallin kehittämiseksi sekä tehdä ehdotus siihen liittyvien kirkolliskokouksen päätösten tarkistamiseksi;
3. tehdä ehdotus siitä, miten lähetysten ja kansainvälisen diakonian yhteyttä, yhteistyötä ja työnjakoa kehitetään kirkossamme; sekä
4. selvittää, miten kirkkomme toimintaa kehitetään kirkon kokonaisvaltaisen mission mukaiseksi, ja miten lähetystyön ja evankelioimistyön yhteyttä vahvistetaan kirkossa ja seurakunnissa.

Itse mietintö sisältää viisi päälukua, joista ensimmäisessä kuvataan kirkon lähetystehtävän ja -vastuun vähittäinen selkiytyminen, ja toisessa se miten lähetystyön, kansainvälisen diakonian sekä evankelioimisen toteuttaminen on kehittynyt kirkossamme. Sen jälkeen kuvataan nykytilanne seurakunnan, hiippakunnan ja kokonaiskirkon tasolla, sekä niillä esille tulleet muutostarpeet. Seuraavassa pääluvussa luodaan lyhyt katsaus kansainväliseen kehitykseen sekä esitellään eräiden muiden kirkkojen ratkaisuja ja kokemuksia kirkon lähetystehtävän toteuttamisessa. Mietintö päättyy toimikunnan ehdotukseen siitä miten oman kirkkomme lähetysten rakennetta tulisi tässä tilanteessa kehittää.

Kirkon missio eli lähetystehtävä sisältää sekä lähetystyön että kansainvälisen diakonian

KKM:n ensimmäisessä, teologisessa luvussa osoitetaan lähetystehtävän ja -vastuun kuuluvan kirkolle kirkon olemuksesta johtuen, riippumatta siitä miten tehtävää on aikojen kuluessa toteutettu. Luvun ja samalla yksi koko mietinnön keskeisiä tuloksia on kirkon kokonaisvaltaisen lähetystehtävän määrittelemineen niin, että se omassa tilanteessamme sisältää sekä kirkon lähetysjärjestöjen että Kirkon Ulkomaanavun (KUA) toiminnan.

KKM puhuu »kirkon lähetystehtävästä» (tai »lähetyksestä»), johon kuuluvat lähetystyö ja kan-

Suomalainen lähetystyö ja amerikkalainen Pepsi-lähetystyö rinta rinnan Namibiassa.

sainvälinen diakonia (tai palvelu). Hieman yksinkertaistaen lähetystyöllä tarkoitetaan tällöin sitä toimintaa, joka tapahtuu lähetysjärjestöjen kautta, kansainvälisellä diakonialla puolestaan sitä mikä toteutuu KUA:n kautta. Tällä ei tarkoiteta sitä, etteikö myös lähetysjärjestöjen työssä ole aina ollut kansainväliseen diakoniaan kuuluvaa toimintaa, tai etteikö myös KUA:n työhön kuulu perinteiseen lähetystyöhön sisältyviä asioita. Oleellista on se perinteisen lähetystyön ja kansainvälisen diakonian ristiinkytkentä, mikä näkyy jo vuonna 1994 laadituissa seurakunnan lähetystyön ja seurakun-

nan diakoniatyön mallijohtosäännöissä: seurakunta käyttää »lähetystyönsä kanavana kirkon lähetysjärjestöjä ja Kirkon Ulkomaanapua», ja seurakunta käyttää »kansainvälisen diakoniansa kanavana Kirkon Ulkomaanapua ja kirkon lähetysjärjestöjä».

Alaluvusta »Julistus ja palvelu» näkyy myös, että käsite kansainvälinen diakonia kattaa enemmän kuin mitä perinteisesti diakoniaan on liitetty. Siinä on kysymys maailman kokonaisvaltaisen hädän haasteisiin vastaamisesta ihmisoikeuksien ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden puolustamisesta katastrofiapuun ja pakolaiskysymyksiin. Af-

rikan ja Aasian kirkot, erilaisesta kulttuuritaustasta johtuen, ovat kauan opettaneet tätä pohjoisen kirkkoille ja järjestöille luonnollisena asiana.

Lähtökohtana kansainvälinen kehitys ja seurakuntien tarpeet

Varsinainen KKM:n sisältämä ehdotus nousee toisaalta maailmanlaajasta lähetyskeskustelusta ja -tilanteesta, toisaalta paikallisseurakuntien tarpeista. Lähetystyön tuloksena syntyneet Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kirkot ovat jo pitemmän aikaa toivoneet suoria yhteyksiä kirkkomme kanssa. Ne ovat jo usean vuosikymmenen ajan toivoneet pääsevänsä lähetysten kohteesta tasavertaiseen yhteistyöhön pohjoisen kirkkojen kanssa. Toisaalta seurakunnissamme on kasvavia odotuksia ja tarpeita lähetysten toimintamallin kehittämiseen.

»On toivottu lähetystehtävän luonteen, seurakuntien vastuun sekä kirkon ja lähetysjärjestöjen välisen työnjaon selventämistä. Lähetysjärjestömalli on synnyttänyt mielikuvan, että järjestöt olisivat lähetystyön ainoita toteuttajia ja seurakunnan pääasiallinen tehtävä olisi tämän työn rahoittaminen. Näky siitä, että seurakunta on lähetystyön ja kansainvälisen diakonian perusyksikkö, on usein heikko.» (KKM, 23, 24).

»Järjestökeskeinen toiminnan ongelma on kirkon kokonaisvaltaisen mission pirstaloituminen, mikä osaltaan heikentää seurakunnan omaa missionaarista itseyttä ja -tuntoa.» (KKM, 24).

»Seurakuntien lähetystehtävän toteuttamista haittaa myös teologisesti epäselvä kuva kirkon kokonaismissiosta. Kansainvälinen diakonia ja lähetystyö ovat seurakunnissa eriytyneet liikaa toisistaan. Edes monet työntekijöistä ja luottamushenkilöistä eivät miellä niiden kuuluvan yhteen. Tällöin ne nähdään helposti toistensa kilpailijoina.» (KKM, 24).

Samalla kun tarvittavien uudistusten lähtökohtana on paikallisseurakuntien tarpeet ja seurakunnan missionaarisuuden vahvistaminen, KKM:n käytännön ehdotukset keskittyvät kokonaiskirkon tasolle. Kokonaisnäkömyksen puutetta ja riittämättömyyttä yhteistyötä korjaamaan ehdotetaan uudentyyppistä ja selkeämmin määriteltyä yhteistyötä lähetysjärjestöjen, KUA:n ja kirkkohallituksen kesken, sekä kokonaiskirkon tasolle perustettavaa uutta lähetystyön ja kansainvälisen palvelun johtokuntaa ja toimintayksikköä.

Julkisen ja yksityisen sektorin synergia

KKM:n tekemässä ehdotuksessa voidaan sanoa olevan uutta kankean vastakkain asettelun voittaminen ns. virallisen kirkon ja kirkollisen järjestötoiminnan välillä. Kysymys on samasta asiasta, joka tunnetaan 90-luvun yhteiskunnallisessa kehityksessä, jossa julkisen sektorin ja yksityisen sektorin raja madaltuu ja oleelliseksi tulee toimivuus ja tarkoi-

tuksenmukaisuus. Selvimmin tämä uusi ajattelu näkyy ehdotetussa yhteistyöasiakirjassa, jossa kirkkohallitus, KUA ja kirkon lähetysjärjestöt sopisivat vastuujaosta ja pelisäännöistä tehtävässä, joka viimekädessä ei ole minkään osapuolen yksinoikeus, vaan Jumalan omaa työtä, johon koko kirkko on kutsuttu.

Kieltämättömyyttä on, että kirkkoomme on hiipinyt piirteitä vinoutuneesta kirkkokäsityksestä, jossa kirkosta tulee viranomaistaho, jolla »on oikeus valvoa sen työtä suorittavan järjestön toimintaa ja taloutta» (Kirkon lähetystyön kehittäminen, Vuoden 1971 ylimääräisen kirkolliskokouksen asettaman komitean mietintö, 1974, s. 13)). Tällainen asetelma pitää yllä keinotekoista jakoa viralliseen ja epäviralliseen kirkkoon sekä kirkollisissa järjestöissä ulkopuolisuuden kokemusta. Samalla se estää aidon yhteisyyden (kommuunion) toteutumista. Kirkon suorittamasta lähetystyön valvomisesta ja seuraamisesta tulisi välttämättä päästä sen yhteisvastuulliseen ohjaamiseen, johon mietinnön ehdotukset tähtäävät.

Mitä mietinnön ehdotukset merkitsevät?

Toteutuessaan KKM:n ehdotukset merkitsevät sitä, että nykyisen KLM:n tilalle perustetaan uusi kirkon lähetystyön ja kansainvälisen palvelun keskus, ja kirkolliskokous asettaisi seurakuntien, hiippakuntien, lähetysjärjestöjen ja KUA:n edustajista koostuvan johtokunnan ohjaamaan ja koordinoimaan ko. toimintaa. Käytännössä se tarkoittaisi yhteistä päätöksentekoa toiminnan yleisestä linjasta ja painopisteistä, sekä nykyistä selvästi parempaa yhteistä suunnittelua työalueiden valinnassa. Uusi johtokunta edustaisi kirkkoamme sen lähetystehtävässä mm. yhteistyökirkkojen ja Luterilaisen Maailmanliiton suuntaan. Luonnollisesti johtokunta mahdollistaisi myös nykyistä paremman yhteistyön lähetystyötä ja kansainvälistä diakoniaa koskevassa kasvatus-, koulutus- ja tiedotustoiminnassa.

Mitä tehty ehdotus merkitsisi seurakuntatasolla? KKM:a laatinut toimikunta joutui toteamaan, että käytettävissä oleva rajoitetun ajan ja kysymysten monitahoisuuden vuoksi sillä ei ole mahdollista tehdä seurakuntatasolle meneviä käytännön ehdotuksia. Toisaalta nähtiin myös se, että paikallistasoon uudistukset voidaan työstää vain siellä missä työ tapahtuu eli seurakunnissa. Uudistustarpeita esittelevässä luvussa näkyy eräitä mahdollisia suuntaviivoja niin seurakunnissa kuin hiippakunnissakin. Tällaisia saattaisivat olla toisaalta lähetystyöstä ja toisaalta kansainvälisestä diakoniasta vastaavien työntekijöiden yhteistyön tietoinen rakentaminen, alkaen henkilöstökoulutuksesta.

»Kansainvälisen diakonian ja lähetysten yhteys saattaa seurakunnissa johtaa myös joihinkin organisatorisiin tarkistuksiin. Nykyisin kansainvälisestä diakoniasta seurakunnissa vastaavat yleensä diakoniatyöntekijät ja yhteiskunnallisissa työssä ole-

vat, kun taas lähetysteologit ja lähetysshiiteerit kantavat päävastuun lähetystyöstä. Näiden työntekijäryhmien yhteistyön kehittäminen on välttämätöntä. Todennäköisesti se ei kuitenkaan yksin riitä. Seurakunnan lähetystehtävän organisoimisessa on pyrittävä työn kokonaisvaltaiseen hahmottamiseen.» (KKM, 25).

»Nämä kaksi keskeistä tehtävää, lähetystyö ja kansainvälinen diakonia eivät yleensä kohtaa toisiinsa hiippakuntien toiminnassa. Tämän kaksijakoisuuden poistaminen on hiippakuntien näkökulmasta kirkon lähetystyön kiireellisimpiä tehtäviä. Kansainvälisen diakonian ja lähetystyön niveltäminen toisiinsa voisi hiippakunnissa alkaa luontevimmin yhteisestä kasvatuksesta ja koulutuksesta sekä tiedotuksesta, jossa selkeästi korostettaisiin niiden kuuluvan yhteen.» (KKM, 27).

Henkilökohtaisesti mielessäni on ainakin kaksi asiaa, joihin KKM:n näkemys seurakunnan kokonaisvaltaisesta lähetysvastuusta voisi vaikuttaa. Toinen koskee varainhankintatoimintaa, jossa Yhteisvastuukeräyksen ja lähetyskeräysten välillä nykyistä parempi ja tietoisempi yhteinen suunnittelu ja toteutus olisi mahdollista. Toinen liittyy nimikko-toimintaan. Sitä tulisi kehittää sellaisten yhteistyösopimusten suuntaan, joissa näkyisi ei vain lähetysten ja lähetysjärjestön vaan myös seurakunnan tarpeet sen toteuttaessa missionaarista vastuutaan omassa elämässään ja toimintaympäristössään.

Kaiken kaikkiaan KKM:n mielestä seurakuntien äänen tulisi kuulua nykyistä paremmin siellä, missä lähetysten suunnitelmat ja suuntaviivat määritellään. Siinä suhteessa ehdotettu uusi lähetystyön ja kansainvälisen diakonian johtokunta tulisi olemaan keskeisessä asemassa.

KKM on yksi askel — tai tarkemmin ottaen ehdotus askeleeksi — pitkällä tiellä. Toimikunnan mielestä sen kirkkohallitukselle tekemä ehdotus on realistinen ja toteuttamiskelpoinen. Asia on kirkkohallituksen käsissä, joka alustavassa ensimmäisessä keskustelussa on todennut mietinnön ehdotukset oikeansuuntaisiksi. Samalla on tiedostettu, että toteutuakseen ehdotukset edellyttävät kaikkien asiaan kuuluvien osapuolten yhteistä matkaa. Käsillä olevien muiden suurten kysymysten vuoksi KKM:a koskevat ratkaisut siirtyvät näillä näkymin uuden kirkolliskokouksen ja uuden vuosituhannen puolelle.

Tärkeätä on todeta se, että riippumatta KKM:n käsittelystä, sen edustama lähetyskäsitys vahvistuu ja siinä kuvattu kehitys jatkuu. Riippumatta mietinnöstä lähetysjärjestöt ja Kirkon Ulkomaanapu tiivistävät yhteistyötään. Ja mikä ehkä vielä tärkeämpää, riippumatta KKM:n jatkokäsittelystä on nähtävissä paljon esimerkkejä siitä, miten seurakunnissa ja hiippakunnissa etsitään uudenlaista ja aloitteellisempaa roolia kirkon kokonaisvaltaisessa missiossa.

Kirkon missio ja kirkkolain alku?

Toimikunnan laajaa tehtäväkiantoa ajatellen sen työskentely joutui keskittymään alussa mainituista tehtävistä toiseen ja kolmanteen. Niinpä toimikunta ei ehtinyt mielestäni riittävästi paneutua esim. siihen miten kirkon olemukseen kuuluva missionaarisuus voisi näkyä jopa kirkkolaissa. Myöskin käytännön johtopäätösten tekeminen siitä että »raja ns. ulkolähetysten ja ns. sisälähetysten välillä on poistunut» jäävät vielä odottamaan; kysymys evankelioimisen merkityksestä ja paikasta koko kirkon missiossa.

Kirkollisessa lainsäädännössä kirkon vastuu lähetystyöstään on vähitellen pienin askelin ja erillistarkoituksin tullut esille. Sen mukaisesti on mm. uusimpaan kirkkolakiin muotoiltu kirkon tehtävää koskeva pykälä 2. Mielenkiintoista on nähdä, miten kirkon kansainvälinen vastuu on ollut keskustelussa jo 1960/70-luvuilla.

»Kirkon uskosta esiin nousevat perusteet vaativat sekä ekumenian että lähetysten nykyistä selvemmän tunnustamisen kirkkolaissa... Kirkkolain 1 § alaan kuuluvat myös kysymykset ekumeniasta ja lähetyksestä, missiosta. Vuoden 1963 kirkolliskokouksen kirkkolain tarkistamisvaliokunta esitti mietinnössään n:ro 1, että vaikka näiden molempien asioiden voidaan jo nykyiselläänkin katsoa sisältyvän voimassa olevan kirkkolain 1 §:ään, olisi vastaisuudessa aiheutta harkita pykälään otattavaksi uusi, toinen momentti esim. seuraavan sisältöisenä: 'Tunnustukselleen uskollisena pysyen ja sen asettamissa rajoissa Suomen evankelis-luterilainen kirkko on osa yhteistä kristikuntaa ja tunnustaa saaneensa tehtäväkseen viedä evankeliumin sanomaa kaikille ihmisille.' Samalla valiokunta kuitenkin totesi, että **sekä ekumeniaa että lähetystä koskeva periaatteellinen selvittely vielä kaipaavat tutkimustyötä ja 'että Suomen kirkon piirissä on näissä asioissa saavutettava nykyistä suurempi yksimielisyys ennen kuin niistä voidaan laissa erikseen mainita'.**» (XX varsinaisen kirkolliskokouksen asettaman kirkon järjestysmuodon tutkimiskomitean Mietintö 1, 1973, s. 20–21, lihav. hp).

Toivon että Koko kirkon missio saisi aikaan keskustelua ja sen selvittämistä, löytyisikö asiassa jo riittävää yksimielisyyttä. Paljon on lähetysten ja kansainvälisen vastuun rintamalla joka tapauksessa tapahtunut kuluneiden 25 vuoden aikana.

Kirjoittaja, joka oli mietinnön valmistelleen toimikunnan sihteeri, toimii kirkkohallituksessa kirkon lähetysshiiteerinä.

(Mietintö Koko kirkon missio on KLK kotisivulla osoitteessa <http://www.evl.fi/kkh/kuo/klk/lahe/kokimi.pdf> ja sitä on tilattavissa puh. (09) 1802 364 / Ritva Aalto)

ÄLÄ SUOSTU UUPUMAAN

Näinä päivinä löytyy tuskin lehteä, jossa ei olisi käsitelty työssä uupumista ja työpaikan lisääntyviä ongelmia. Ilmiöt eivät varmaankaan ole niin uusia kuin äkkiseltään voisi luulla. Nyt niistä on vain luvallista puhua ja niitä voi käsitellä. Kymmenkunta vuotta sitten tuntui vielä häpeälliseltä joutua uupumuksen tai burnoutin takia sairauslomalle. Onneksi se on tänä päivänä luvallista — valitettavasti kuitenkin myös yleistä.

Uupuminen johtuu monesta eri tekijästä. Niitä ovat työn lisääntyminen ja muutokset sen sisällössä, johtajuus, ammatti-identiteetti (, johon sisältyy työn rajaaminen) sekä henkilökohtaiset syyt. Uupuminen ei yleensä myöskään ole yksittäisen työntekijän ongelma, vaan se koskee koko työyhteisöä.

Seurakunta työyhteisönä on erittäin otollinen maaperä uupumisen kehittymiselle, koska sen työntekijöihin sijoitetaan niin paljon odotuksia ja vaatimuksia. Lisäksi seurakunta on työorganisaationa hajanainen ja itsenäinen. — Ristiriitaista seurakuntatyössä uupumisessa on se, että seurakunnan työntekijä voi itse vaikuttaa työmääräänsä, työaikaansa ja suurelta osin työn sisältöönkin. Varsinaisia tulostavoitteita ei aseteta ulkopuolelta eikä työmäärä mitenkään vaikuta palkkaan. Tästä huolimatta työn suuri määrä ja hajanaisuus aiheuttavat seurakuntatyössä uupumista.

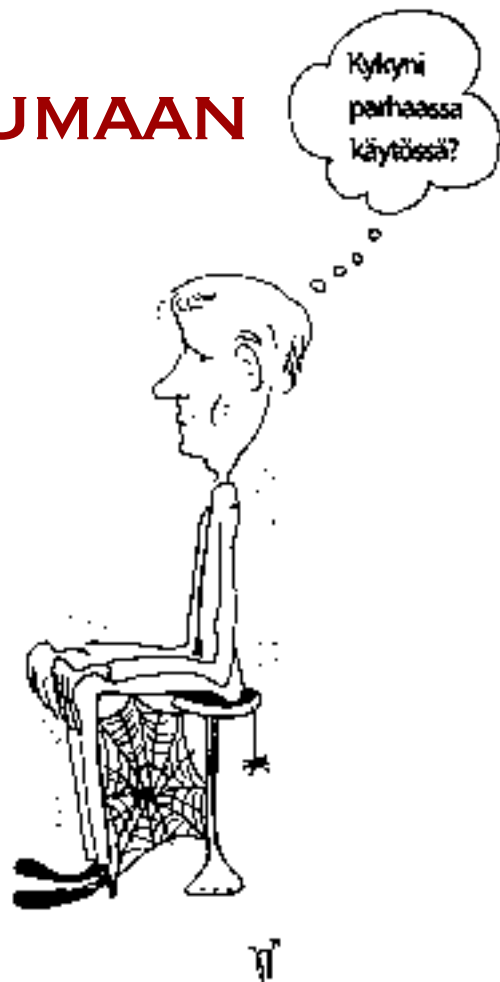
Oma työhistoriani kirkossa on 20 vuoden mittainen. Niistä kahdeksan vuotta olen toiminut paikallisseurakunnan diakonian virassa, loput selektiivivirassa. Työni puitteissa olen myös toiminut työnohjaajana. Työnohjaustilanteissani olen kiinnittänyt huomiota muutamiin asioihin, jotka näyttävät erityisesti aiheuttavan uupumista. Näitä ovat **ammatti-identiteetin epämääräisyys sekä johtajuuden ja sen myötä työyhteisön toimivuuden ongelmat.**

Ammatti-identiteetillä tarkoitan ensinnäkin työntekijän käsitystä työstään, sen sisällöstä, tavoitteista ja toteuttamisesta. Lisäksi nämä asiat täytyy suhteuttaa omaan persoonaan ja työyhteisön toimintakulttuuriin. Työntekijää, jolla on heikko ammatti-identiteetti, ohjaavat helposti ulkoa tulevat spontaanit tarpeet ja toiveet. Myöskin diakoniatyön yleistavoite »missä hätä on suurin tai muu apu ei yletä» on sellaisenaan liian laaja käsite oman työn tavoitteeksi. Kunkin työntekijän pitääkin konkretisoida se omalla kohdallaan ja suhteuttaa se yhteiskunnalliseen tilanteeseen, omaan työyhteisöön ja omaan ammattipersoonaan. On tehtävä vain sitä mikä on olennaista, välttämätöntä ja omaan persoonaan sopivaa. **Koskaan ei diakonia-**

työssä voi tehdä tarpeeksi!

Seurakunnan työkulttuuri ruokkii helposti syyllisyyttä, on vaikea kieltäytyä »ylimääräisistä» töistä kun voi saada huonon seurakuntatyöntekijän maineen. Kuinka tuttua on työkokouksessa esiin heitetty kysymys; kuka menee ja tekee? Kierrosta käydään kunnes joku suostuu — usein samat ihmiset! Liian usein hyvän työntekijän asemaa yritetään ostaa rajattomalla suostumisella miltei kaikkiin pyyntöihin ja haasteisiin. Mielestäni tämä ei ole perusteltua miltään ammattilliselta pohjalta saati kristillisen palvelun periaatteilla! **Se mikä työssä on olennaista ja välttämätöntä, on pystyttävä sopimaan esimiehen ja oman lähityöyhteisön kanssa.**

Toinen merkittävä uupumista aiheuttava tekijä on **johtajuus tai pikemminkin sen puute.** Työntekijöillä ja diakoniatimeillä ei yleensä ole riittävän lähellä olevaa työnjohdollista esimiestä. Seurakuntaorganisaatiossa kirkkoherra on useimmiten liian kaukainen ja itsekin ylityöllistetty. Harva diakonia-teologi haluaa tai pystyy toimimaan työnjohdollisena tukena.

Työyhteisön ilmapiiriin ja toimintakulttuuriin kehittämiseen kannattaa panostaa kaikin mahdollisin tavoin. Myönteistä kehitystä onkin ilahduttavasti havaittavissa. Tarkoitin tällä sitä, että työtoverit ovat ryhtyneet suojelemaan toisiaan liialta työltä ja turvaavat sovittujen vapaapäivien pidon. Tärkeätä on myös jakaa uusia tehtäviä tasapuolisesti ja miettiä yhdessä, miten voidaan luopua joistain vähemmän tärkeistä perinteisistä töistä. Oleellista on huolehtia työyhteisön yhteisten virkistys- ja koulutus-tilanteiden toteutumisesta.

1. Miten olet huolehtinut työnohjauksestasi? Tämä on olennaisin tekijä oman ammatti-identiteetin vahvistamisessa. Tarkoitan varsinaista pitkäkestoista prosessoivaa ohjausta, vähintään kahden vuoden mittaista.

2. *Mieti kuka ja mikä saa sinut tekemään liikaa työtä?* — Kirkkoherra, luottamuselimet, yhteiskunta, työtoverit, loputon asiakasjono, perinteiset tehtävät, joista et osaa luopua? Vai onko se oma sisäinen äänesi, joka voi ilmetä myös liiallisena innokkuutena olla kaikessa kiinnostavassa mukana?

3. Tee itsellesi viikkolukujärjestys, jossa arvioit tulevat tehtävät ja niiden vaatiman ajan valmisteluineen. Jos et voi rajoittaa viikon työmäärää selvästi alle 40 tunnin (yleisin työaika Suomessa on alle 37 tuntia), ota

4. Älä tee jatkuvasti ylipitkiä päiviä
5. Tee aika ajoin lista sinulle kuuluvista työtehtävistä ja yhteistyötahoista — mitä sinun muka vielä pitäisi tehdä lisää!
6. Pidä huolta vapaapäivistäsi, ennen kaikkea siirretyistä.
7. Onko johtajuutta käsitelty ja yritetty ratkaista omassa työyhteisössäsi?
8. Tukeeko oma diakoniatyöryhmä työn rajausta ja voiko siinä jakaa vaikeita asiakastilanteita?
9. Muista, ettei kaikki se mitä nyt tehdään diakoniatyöntekijävoimin ole diakoniaa, vaan yleistä seurakuntatyötä. Sitä voi tehdä myös joku muu seurakunnan työntekijä — tai maallikko!
10. Saatko tehdä riittävästi lahjojesi ja kykyjesi mukaisia tehtäviä? Tällä on suuri merkitys motivoituneisuudellesi ja henkiselle hyvinvoinnillasi.
11. Käsitelkää työn rajausta ja painopisteitä omassa työryhmässä, diakoniatyön johtokunnassa ja tarvittaessa seurakunta/kirkkoneuvostossa asti.
12. Keskustelkaa diakoniatyön arvoista ja työmenetelmistä.
13. Perhe, ystävät ja harrastukset ovat hyviä ja luontevia perusteita rajata työtä.

*Kirjoittaja on Espoon Diakoniasäätiön
toiminnanjohtaja.*

**Kuka ja
mikä saa
sinut
tekemään
liikaa
työtä?**

Jarmo Jussila

Talous, tulos ja työn arviointi

Arviointi on eräs keskeinen työelämän kehittämisalue. Arvioinnille pitäisi olla myös kriteerit. Seurakunnassa arvioinnin yksi kriteeri voisi olla seurakuntalaisen kokemus seurakunnastaan, sen palveluista ja työntekijöistä. Seuraavassa yksi näkökulma, joka avautui siirtolaispapin kokemuksesta.

TAULUKKO ONKIN VAIN SUOSITUS

Viisi vuotta sitten lensin Floridaan työpaikkahaastatteluun ja näytesaarnaa antamaan. Vähän aikaisemmin minut oli asetettu Suomen kirkon ehdokkaaksi Lake Worthin amerikkalais-suomalaisen seurakunnan apupapin virkaan. Nyt olin siis matkalla seurakunnan arvioitavaksi.

Jo hakuvaiheessa olin tiedustellut Kirkon ulko-suomalaistyön keskuskeskusta mahdollisen tulevan työpaikkani palkkaa. Opintovelkaisen perheellisen miehen tuli toki selvittää tuleva talous, jos aikoi viedä perheensä toiselle puolelle maailmaa. Sainkin Katajanokalta kopion Floridasta tulleesta Amerikan luterilaisen kirkon Florida-Bahaman hiippakunnan palkkataulukosta. Taulukosta sitten laskin, että kultaa ei olla menossa vuolemaan, mutta toimeen pitäisi tulla.

»Näytematkani» viimeisenä iltana oli seurakuntaneuvoston kokous, jossa olin paikalla. Tiesin, että asialistalla olisi neuvottelu palkastani. Oletin, että tuo neuvottelu olisi rutiiniluontoinen. Että katsoisimme tuosta palkkataulukosta apupapille kuuluvan palkan kyseisen kokoisessa seurakunnassa. Ihmetykseni oli melkoinen, kun tajusin, että seurakunta oli aikonut maksaa noin puolet taulukossa mainitusta palkasta. Kulttuurishokki piili siinä, että vasta tuossa kokouksessa tajusin, että hiippakunnasta tullut taulukko olikin vain suositus, joka ei sinänsä sitonut seurakuntaa.

Pikaisesti minun oli siis pystyttävä määrittämään oma hintani. Keskeytimme kokouksen joksikin aikaa. Laskin nopeasti, mikä olisi ehdoton minimi, jolla uskaltaisn perheen kanssa mennä vaihtaa. Parin tunnin neuvottelujen jälkeen olimme päässeet sopimukseen ehdoista, joilla viran voisin vastaanottaa, mikäli seurakunta minut siihen kutsuisi.

RAHAA EI OLEKAAN

Koti pakattiin ja siirryttiin uuteen ympäristöön. Virkani oli uusi seurakunnassa, jolla entuudestaan oli kolme päätoimista työntekijää ja noin 700 jäsentä. Jäsenlukuun sisältyvät myös silylvaavat ja eläkeläiset, joita seurakuntalaisista oli yli 70 prosenttia. Tämä joukko oli siis sitoutunut ylläpitämään kirkon, kaksi pappilaa ja neljä päätoimista työntekijää.

Hyvin pian minulle selvisi, että hyvästä tahdosta huolimatta seurakunnalla ei ollutkaan varaa pitää kahta pappia. Puolen vuoden jälkeen olimme tilanteessa, jossa jouduimme lähettämään seurakuntalaisille kirjeen, jossa tehtiin selväksi, että mikäli kolehtia ei tule lisää, apupappi joutuu pakkaamaan perheensä paluumatkalle pohjolaan.

Niin vain kävi, että seurakuntalaiset vastasivat haasteeseen ja toisen työvuoteni tilinpäätös oli jopa hiukan voitollinen. Seurakuntalaiset äänestivät kukkaroillaan sen puolesta, että ikääntyvään seurakuntaan lapsi- ja nuorisotyötä kehittämään perustettu papin virka on tärkeä.

MITÄ TÄSTÄ OPIN?

Nyt työskentelen taas Suomessa, Espoon seurakuntayhtymässä, jonka kuudessa seurakunnassa on yhteensä yli 160 000 jäsentä. Pappeja seurakunnissa on 60, siis yli 2 600 seurakuntalaista kutakin pappia kohti.

Amerikassa ollessa ei aina ollut helppoa olla pappina samoille ihmisille, joiden kanssa joutui vuosittain vääntämään kättä palkkasopimuksesta ja muista eduista. Suomalaisessa järjestelmässä tuntuu hyvältä, kun ammattiliitto käy neuvottelut puolestani ja palkkataulukko ei ole vain suositus vaan »laki».

Siitä kuitenkin Floridassa pidin, että opin tuntemaan miltei jokaisen seurakuntalaisen henkilökohtaisesti, jotkut jopa erittäin läheisesti. Jos joku sairastui, hän tiesi saavansa oman pappinsa vierailulle vielä samana päivänä. Ja usein näihin vierailuihin kodeissa ja sairaaloissa liittyi kokemus, että minä olin se, joka siunattuna kohtaamisesta poistui. Olin odotettu vieras ja kohtaamiset mielekkäitä. Olin siis jatkuvassa kontaktissa seurakuntalaisiin ja palaute oli välitöntä, palkkapussia myöten.

Olen itse kansankirkon kasvatti ja vierastan yhdistyskirkkoajatusta suomalaisessa kontekstissa.

En kadehdi amerikkalaisia virkasisaria ja -veljiä, jotka oikeasti joutuvat kilpailemaan seurakuntalaisista ja myös joskus lyömään konkreettisesti lapun luukulle. Joskus kuitenkin mietin, että miten tietty taloudellinen tulostavastuullisuus voisi toteutua paremmin kirkossamme? Töitä varmasti tehdään paljon. Mutta tehdäänkö oikeita? Jos myös taloudelliset realiteetit ohjaisivat työtämme, arviointi ja priorisointi voisivat saada uusia painotuksia. Ja seurakuntalainen vastuuta.

Kuka tietää?

Kirjoittaja on Espoon seurakuntien kasvatusasiain teologi.

Hän oli siirtolaispappina Floridassa 1994–1997.

Diakoniatoimistojen asiakkaiden kokemukset avun ja tuen saamisesta

Artikkeli perustuu Oulun yliopiston hoitotieteen ja terveyshallinnon laitokselle tekemääni pro gradu -tutkielmaan, ja on lyhennelmä Helsingissä 19.11.1998 pitämästäni luennotta. Diakonia-aiheista tutkimusta tehdään maassamme vielä verraten vähän ja erityisesti diakonian käytäntöä tutkimalla voidaan hoitotyön laatua kehittää asiakaslähtöisempään suuntaan, sillä asiakkaan tyytyväisyys antaa viitteitä hoidon laadusta ja hoidon tuloksista. Virallinen tuki ei voi korvata epävirallista tukea, mutta sitä tarvitaan täydentämään tätä. Virallisen tukiverkoston tehtävänä on etsiä sellaisia apua tarvitsevia yksilöitä, joiden sosiaalisen tuen määrä on vähäinen ja joiden selviytymiskeinot ovat heikot. Olennaista on että ihmistä autetaan silloin kun hän tarvitsee apua ja niissä asioissa jotka hän hyväksyy.

Sosiaalisen tuen käsitteestä ei ole olemassa täysin yksimielistä määritelmää. Lähestymistapa sosiaaliseen tukeen ja sosiaalisen tuen sisällöllinen painotus vaihtelevat tutkijakohtaisesti. Tässä tutkimuksessa sosiaalinen tuki tarkoittaa emotionaalishenkistä ja instrumentaalista tukea.

Diakoniatoimistojen asiakkailla **sosiaalisen tuen tarvetta** aiheuttivat hengelliset, taloudelliset ja sosiaaliset vaikeudet sekä terveyttä uhkaavat tekijät. Hengelliset vaikeudet, jotka ilmenivät hengellisenä ristiriitana ja syyllisyytenä, eivät painottuneet tuen tarvetta aiheuttavana tekijänä samalla tavoin kuin taloudelliset ja sosiaaliset vaikeudet sekä terveyttä uhkaavat tekijät.

Taloudelliset vaikeudet ilmenivät puutetta aiheuttavien tekijöiden olemassaolona ja kulutusmahdollisuuksien puutteena. Työttömyys, pienet tulot, velkaantuminen ja taloudellisen tuen riittämättömyys olivat puutetta aiheuttavia tekijöitä. Kulutusmahdollisuuksien puute ilmeni rahan, ruuan, vaatteiden, asunon ja mielekkään vapaa-ajan tekemisen puutteena.

Sairastavuus ja psyykinen vaikeus uhkasivat terveyttä. Asiakas itse tai hänen perheenjäsenensä oli sairas/vammainen. Psyykinen vaikeus ilmeni masennuksena, psyykkisenä epätasapainona, pelkona ja psyykkisten voimavarojen vähenemisenä.

Menetykokemus, kuten ero läheisestä, yksinhuoltajuus tai läheisen kuolema, ja ihmissuhdevaikeus, joka ilmeni yksinäisyytenä ja ristiriitoina mm. vanhempien ja aikuisten lasten välisissä suhteissa, aiheuttivat sosiaalisia vaikeuksia.

Asiakkaat odottivat emotionaalishenkistä ja instrumentaalista tukea. Emotionaalisenä tukena

asiakkaat odottivat työntekijän keskittyvän kokonaisvaltaisesti asiakkaaseen. Tämä merkitsi rauhallista ilmapiiriä ja työntekijän auttavaista suhtautumista. Asiakkaat odottivat myös keskusteluapua, joka tarkoitti kuulluksi tulemistä ja toivoa paremmasta. Henkisenä tukena asiakkaat odottivat tukea ja turvaa sekä rukousta.

Instrumentaalista tukea asiakkaat odottivat aineellisen ja tiedollisen tuen muodossa. Aineellinen tuki tarkoitti ruoka- ja raha-/taloudellista apua. Tiedollinen tuki tarkoitti terveydenhoidon ohjausta ja tietoa seurakunnan toiminnasta.

Asiakkaat saivat emotionaalishenkistä ja instrumentaalista tukea. Emotionaalinen tuki välittyi heille hyvän kohtelun ja auttavan vuorovaikutuksen kautta. Hyvä kohtelu merkitsi ajan antamista ja ammattitaitoista asiakkaan kohtaamista. Keskusteleminen, selviytymisen tukeminen, lohduttaminen, välittäminen ja kannustaminen välittyivät asiakkaalle auttavan vuorovaikutuksen kautta emotionaalisenä tukena. Asiakkaat saivat henkistä tukea, joka merkitsi rinnalla kulkemista. Hengellisen tuen saaminen koettiin kiitollisuutena Jumalaa kohtaan ja Jeesuksen läsnäolona sekä uskona tulevaisuuteen.

Instrumentaalisenä tukena asiakkaat saivat aineellista ja tiedollista tukea. Aineellinen tuki sisälsi ruoka-apua, rahallista/taloudellista tukea sekä vaate- ja tavara-apua. Tiedollisena tukena asiakkaat saivat terveydenhoitoon ja taloudelliseen tukeen liittyvää ohjausta, neuvoja sekä tietoa seurakunnan toiminnasta. Heitä oli myös otettu mukaan seurakunnan toimintaan.

Asiakkaiden mielestä **diakonista hoitotyötä voitaisiin kehittää** lisäämällä tuen saatavuutta ja kehittämällä tukimuotoja. Tuen saatavuutta voitaisiin lisätä tiedottamista, yhteistyötä ja avun tarjontaa lisäämällä. Tiedottamista lisäämällä voitaisiin diakonista hoitotyötä tehdä tunnetuksi ja helpottaa avun hakemista. Yhteistyön lisääminen merkitsi asiakkaiden mielestä poliittisiin päättäjiin vaikuttamista, yhteydenpitoa muihin auttajatahoihin ja diakonisen hoitotyön opetusta. Avun tarjonnan lisääminen edellyttäisi diakoniatyöntekijöiden määrän lisäämistä, vastaanoton kehittämistä ja diakonissan yhteydenottojen lisäämistä.

Tukimuotoja voitaisiin kehittää ryhmämuotoisen toiminnan, diakonissan ammattitaidon ja taloudellisen auttamisen kehittämisen sekä tiedollisen tuen lisäämisen avulla. Ryhmämuotoisen toiminnan kehittäminen tarkoitti mm. vertaistuen mah-

dollistavien tilaisuuksien, retkien, leirien ja ryhmien järjestämistä. Ammattitaidon kehittäminen merkitsi työn rajaamista ja tukiresurssien kehittämistä. Taloudellista auttamista voitiin asiakkaiden mielestä kehittää taloudellista tukea lisäämällä ja toisaalta lisäämällä kriittisyyttä taloudelliseen tukeen. Tiedollisena tukena asiakkaat odottaisivat erityisesti perhe- ja parisuhteeseen liittyvää koulutusta ja ohjausta.

Diakoniatoimistojen asiakkaila oli elämässään useita erilaisia vaikeuksia, joihin he hakivat apua. Miten voisimme entistä enemmän vaikuttaa sosiaalisen tuen tarvetta aiheuttaviin tekijöihin? Asiakkaat saivat pääsääntöisesti sitä tukea, jota he odottivat, ja he olivat tyytyväisiä saamaansa kokonaisvaltaiseen palveluun. Mainintoja negatiivisesta tuesta ei ollut. Meidän diakoniatyöntekijöiden olisi kuitenkin syytä kriittisesti miettiä omaa työskente-

lyämme ja pohtia onko työssämme sellaisia toimintamuotoja tai auttamismenetelmiä, joista voisimme luopua? Mikä on diakonisen hoitotyön ammatillisista ydinosamista? Diakoniatyöntekijöiden toimenkuvan laajuutta ihmettelivät myös tutkimukseen osallistuneet asiakkaat. Meidän tulisi myös entistä enemmän pyrkiä kehittämään toimintamuotoja (mm. koulutus, oma-apuryhmät), joilla voisimme lisätä asiakkaiden aktiivisuutta itseavun ja omaehtoisen selviytymisen suhteen.

Tutkimusaineisto kerättiin avoimia kysymyksiä sisältävillä kyselylomakkeilla Kempeleen, Limingan, Muhoksen ja Oulunsalon seurakuntien diakoniatoimistojen asiakkailta (n = 43). Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Kirjoittaja on Oulunsalon seurakunnan diakoniatyöntekijä.

Suomen Kanttori-urkuriliiton liittokokous Rovaniemellä 7.–8.6.1999

Suomen Kanttori-urkuriliiton hallitus kutsuu jäsenistön Rovaniemellä 7.–8.6.1999 pidettävään sääntömääräiseen liittokokoukseen. Liittokokouksessa käsitellään sääntöjen 10 §:n mukaiset asiat.

Liittokokousilmoittautumiset tulee tehdä liiton toimistoon **perjantaihin 9.4.1999 mennessä**. Kaikille ilmoittautuneille lähetetään kokousmateriaali etukäteen.

Jokainen huolehtii itse majoituksestaan. Liitto suosittelee Hotelli Aakenusta, puh. 016-3422 051 (230-320/260-380) sekä Matkustajakoti Matka Borealista, puh. 016-3420 130 (180/250). Rovaniemi on suosittu matkailukohde jo alkukesästä, joten huonevaraukset kannattaa tehdä hyvissä ajoin.

Läsnäolo ja äänioikeus

Kaikki liiton jäsenet — myös opiskelijat — ovat tervetulleita liittokokoukseen. Kullakin varsinaisella jäsenellä on kokouksessa yksi ääni. Kokouksesta poistuva jäsen voi valtakirjalla valtuuttaa toisen varsinaisen jäsenen (ei kuitenkaan hallituksen jäsentä) käyttämään äänivaltaansa. Yksittäinen jäsen voi valtakirjalla edustaa enintään 30 muuta varsinaista jäsentä.

Aloitteet

Liittokokouksessa esille otettaviksi tarkoitetut asiat on sääntöjen 10 §:n nojalla lähetettävä kirjallisesti hallitukselle **8.5.1999 mennessä**.

Suomen Kanttori-urkuriliitto r.y:n hallitus

Valtakirjamalli

VALTAKIRJA SKUL:N LIITTOKOKOUKSEEN 1999

Valtuutan (nimi) _____

tai hänen varamiehensä (nimi) _____

edustamaan itseäni Suomen Kanttori-urkuriliitto — Finlands Kantor-organistförbund r.y:n liittokokouksessa Rovaniemellä 8.6.1999.

Päiväys _____

Allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____

18.4.

3. pääs.ajan sunn.

Jh 10: 11–16

Virret:

Alkuvirsi 177

Kiitosvirsi 265

Päivän virsi 375

Saarnavirsi 252: 1

Offertorio 392

Ehtoollisvirsi 116

Päätösvirsi 378: 1, 2

Laidun vai karsina

Joissakin viime vuosisadan postilloissa Hyvän Paimenen sunnuntain saarnat sisältävät pitkän kuvauksen siitä, millainen eläin lammas on. Vaikka laumasieluisuus elää ja voi yhä hyvin, meidän aikanamme ihmiset ovat entistä haluttomampia samaistumaan lampaisiin. Siksi saarnaajan on visusti varottava vihjaamasta, että hänen kuulijansa olisivat lampaita. On parempi keskittyä siihen, millainen paimen Jeesus on. Se ymmärtääkseni on tekstin alkuperäinen sanomakin.

Millainen on hyvä paimen? Paimenina toimivat paitsi papit, myös opettajat, terapeutit, poliitikot ja johtavat virkamiehet. Hyvän paimenen tehtävät on mainittu päivän VT:n tekstissä Hes. 34: 15–16. Jeesus selitti lyhyesti, mistä tunnistaa hyvän paimenen: oikea paimen panee henkensä alttiiksi lampaiden puolesta. On hyvä muistaa, että näissä Raamatun

kohdissa on puhe Jumalasta ja Kristuksesta paimenena. On tärkeää pitää mielessä, että me pienet paimenet olemme vain erehtyviä ihmisiä. Mutta hyvä on lukea näitä kohtia ja miettiä: jos vaadin kunnioitusta ja kuuliaisuutta asemani perusteella, olenko valmis myös paimenen velvollisuuksiin?

Paimen-kielikuvan käyttöä voi myös tarkastella näin: Mikä on se, mihin hyvä paimen tahtoo meitä johtaa? Viekö hän meitä laitumelle vai karsinaan? Jeesus vastaa: »Minä olen portti. Se, joka tulee sisään minun kauttani, pelastuu. Hän voi vapaasti tulla ja mennä, ja hän löytää laitumen.» (Jh 10: 9) Kysymyksen ääreen voi pysähtyä pidemmäksikin aikaa: onko mielikuvani kristityn elämästä laidun vai karsina? On myönnettävä, että karsinassa on paljon hyviä puolia. Karsinassa rajat ovat selvät, ei ole eksymisen mahdollisuutta. Laitumella sen sijaan voi käydä niin kuin Jeesus kerran kertoi: lammas joutui eksyksiin ja paimen joutui jättämään 99 lammasta etsiäkseen tuon yhden (Mt 18: 12–14). Sitä ei olisi tapahtunut, jos lampaat olisivat olleet aitauksessa. Jeesus ei kuitenkaan kerro, että paimen laittoi eksyneen tämän jälkeen narusta kiinni aitaukseen. Minä olisin tehnyt niin, mutta hyvä paimen ilmeisesti luottaa lampaisiinsa yhä uudestaan. Hän sanoo: »Minä tunnen lampaani ja ne tuntevat minut». Sen suurempaa varmistuskeinoa hänellä ei ole pitääkseen omansa luonaan. Kun ihmismieli on aina taipuvainen karsina-ajatteluun, Jeesus toistaa yhä uudestaan, että hän on portti ulos karsinasta: »Minulla on myös muita lampaita, sellaisia, jotka eivät ole tästä tarhasta, ja niitäkin minun tulee paimentaa.»

Mikka Anttila

25.4.

4. pääs.ajan sunn.

Jh 16: 16–22

Virret:

327

126

365:1–6

388: 1–3

362

230

396

Lohdutusta mielipide- vainotuille

Evankeliumin sisältö on Kristuksen lohdutuspuhe, samantyyppinen kuin 6. pääsiäisen jälkeisenä sunnuntaina. Realistisesti Nasartin Mestari tahtoo valmista seurajiaan vainon, maailman vihan ja kärsimyksen kohtaamiseen: te saatte itkeä ja valittaa, sillä Kristuksen seuraaminen ei ole koskaan vetävä trendi. Te joudutte murehtimaan ja tuntemaan tuskaa, sillä kristillinen usko synnyttää aina loukkausta ja pilkkalauluja. Kaikki pitävät ehkä siitä, että suola antaa makua, mutta eivät siitä, että suola myös kirvelee.

Eksegeettisestä näkökulmasta evankeliumiin liittyvä kysymys »vähästä ajasta». Apostolitkin ihmettelivät, mitä Kristus tarkoittaa puhuessaan »vähästä ajasta»? Kestää vielä vähän aikaa, kun Kristuksen seuraajat joutuvat itkemään ja valittamaan. Sitten koittaa Vapahtajan lupaama ilo, »jota kukaan ei voi riistää». Mutta kuinka kauan on vähän aikaa?

Tarkoittaako »vähän aikaa» sitä kolmea päivää, jotka Kristus oli haudassa? Jos tarkoittaa, silloin evankeliumin lohdutuspuhe koskee oikeastaan suoraan vain apostoleja, jotka kokivat Kristuksen tarkoittamat synnytystuskat, vainon ja ahdistuksen ja pääsivät uudestaan Herran läsnäolon iloon. Me saamme sitten keskittyä vain iloon, jota meiltä ei voida riistää.

Vai tarkoittaako »vähän aikaa» passion ja paruuksien, Kristuksen kuoleman ja toisen tulemisen välistä aikaa? Jos tarkoittaa, silloin ennustukset itkusta, vainosta ja valituksesta tulevat lähemmäksi meitä. Silloin myös meitä koskee sekä realistinen uhka vainosta että yhtä realistinen, lohduttava lupaus »sydämen

täyttämästä ilosta, jota ei kukaan voi meiltä riistää.»

Itse puhuisin hävyttömästi Kristuksen seuraamisen tuomista sosiaalisista taakoista. On kyllä totta ja kiitoksen aihe, että alkukirkon ajan kaltaiset vainot ovat takana päin. Ainakaan läntisessä maailmassa ei enää tapeta siksi, että on kristitty. Mutta mielipidevaino onkin sitten toinen juttu. Kyllä jokainen papikin ymmärtää vaikkapa Hesaria lukiessaan edustavansa vanhentunutta taikauskoo. Vuosisatojen ajan olemme sumuttaneet ihmisiä, vahtineet kirkon privilegioita, syöttäneet pajunköyhtä, syyllistäneet ja olleet kaiken ihanan edistyksen jarruja. Näin »modernisti» meitä valistavat Erkkö, tuo mediamaailman Nero sekä muut oppineet journalistit ja kulttuurihenkilöt.

Rehellisesti sanottuna tähän kielteiseen kuvaan papit ja kristityt ovat tietysti osin itsekin syyllisiä. Osa kirkkokritiikistä menee myös terapiapiikkiin: pitäähän ihmisillä olla joku institutionaalinen hiekkasäkki, johon he voivat turvallisesti purkaa omaa uskonnollista ahdistustaan.

Ellei mielipidevainon ja lohdutuksen teemoista irtoa saarnaa, toinen vaihtoehto on puhua kärsimisen teemasta ylipäänsä: Vaikkeudet, ahdistukset ja valittaminen kuuluvat elämään, mutta miten jaksaa kärsimyksissä? Itse en osaa puhua »Herran kansan koti-ikävästä», sillä on melko paljon meitä, jotka vielä emme halua kuolla. Sitäpaitsi lohduttaminen pelkällä taivasodotuksella ei tunnu aina reilulta.

Kolmas vaihtoehto on puhua uskomisen vaikeudesta tai kristillisen opin ja uskontotuuksien hämähärydestä. Kyllähän se lohduttaa meitä mukamasviisaita, kun apostolitkin tuskastuivat Vapahtajan kryptisiin puheisiin. Evankeliumissa apostolit puhuvat Kristuksesta kuin rippikoululaiset omasta papistaan: »Ei hänen puhettaan ymmärrä!»

Jari Jolkkonen

2.5.

5. pääs. ajan sunn., 2.

rukouspäivä

Jh 16: 4/5–15

Virret:

Alkuvirsi 79: 1, 7–10

Kolminaisuusvirsi 130

Päivän virsi 332

Uhrivirsi 61

Ehtoollisvirsi 232

Päätösvirsi 330

Ora est labora

Tänään en tahtois sanoa mitään, saati saarnata. Tahtoisin pysäyttää ajan, elää tästä päivästä vain aamua sellaisena kuin se oli yksitoista vuotta sitten. Ikuista aamua, tietämättömänä siitä että tämän päivän iltana mikään ei tule olemaan ennallaan. Tänä iltana löydän lapseni kuolleen vuoteestaan. Yksitoista vuotta sitten, ja joka vuosi. Meidän perheen toukokuisena tuomiosunnuntaina sanat päättyivät. Yksitoista vuotta kuolemaa on kuin yksitoista päivää. Kuusikymmentä seitsemän päivää elämää on kuin kuusikymmentäseitsemän vuotta. Aika, ja ikuisuus.

Vuotta myöhemmin sylissä on uusi elämä, uskomaton armo. Vaikka lapsekkaan luottavaisuuden ja sekoittamattoman riemun kyky on iäksi mennyt, on ilo sitäkin syvempi. Pieni tytär saa silmittömässä uhmassa sen nimen, joka oli jo isolle veljelle varalla, ja se tanassa kuin lippu käymme kuolemaa päin, unettomien öiden ja ahdistuksen kiirastuleen. Minä pidän sinut rakkaudellani hengissä, minä roikun Kristuksen viitantupsun langanpätkiksi, minä kerään sinun elämäsi tunti tunnilta Tuonen käsistä kuin Lemminkäisen äiti. Ja sinä elät. Ja kun kauhut ja vaara ovat melkein ohi, huomaamme: Nimelläsi onkin päivä, pieni tytär. Ja se on sama kuin veljesi kuolinpäivä, vuosi sitten. Tyrmistys ensin, ja sitten kiitollisuus. Herra ei jättänyt meitä kuoleman saaliiksi. Niin toivon olikin voitettava epätoivo, luottamuksen voitettava pelko. Päivään, joka oli tulla vuoden mustimaksi, raottuikin valonsäteementävä ikkuna kiitoksen kirkkauteen.

Viisi vuotta myöhemmin, samaan aikaan, meitä on koolla monta. Itketään, nauretaan, muistellaan; omiamme ja toisten. Joillakin on mukana uusi lapsi, joillain vain vanha kipu. Silti jokainen tahtoo antaa siitä, mikä on otettu pois. Ja tänään tiedän: vaikenemisen kuristavat käärinliinat eivät enää hautaa per-

heitä elävältä. Nämä käsittämättömän urhoolliset elämän soturit ovat tehneet mahdottomia. Kuolema on totisesti kuolemalla voitettu, niin maan päällä kuin taivaassa. Se ei ollut Jumalan poika, se kuollut, vaan ihan tavallinen, vain meidän. Silti hän, ja hänen kaltaisensa, ovat kuljettaneet sadat ja taas sadat lapset ja aikuiset tämän päivän tekstin läpi ja sen ulkopuolelle jätettyyn päätöslauseeseen: Vielä vähän aikaa...

Tänä sunnuntaina en jaksaisi kavuta saarnatuoliin. Tuossa alhaalla on kastemalja; siitä viisi askelta tännepäin, kaksi viikkoa myöhemmin, pieni valkoinen arku. Jäisin mieluummin kotiin tutkimaan tätä tekstiä, kulkemaan sen sisällä läpi sydämen murheen, tuomion kautta, ikuisuuden portille. Joutakoon johanneslainen teologia, olkoon opillinen esiymmärrys, katveeseen kommentaarit! Pettäköön professionalismi, kun on pakko painua polvilleen. Ihmisikä ei riitä tämän perikoon avautumiseen. Ja sen ankarassa valossa näen kuoleman varjon laakson läpi vaelta- van kansan, joka sinnikästi rakentaa patoa päälle vyöryviä tuskan vesiä vastaan, jotka heittäytyvät omalla ruumillaan ja kohtalollaan esteeksi mustalle seinämälle joka kohooa heidän päittänsä ylle. Jokainen kärsivä, saman elämän raatelema, karaistunut ja paljastunut, on varjeltava lähimmäinen; enempää he eivät ehdi vastata Luukkaan, rukouspäivän evan- gelistan kysymykseen.

Tänään rukouspäivänä tunnen luissani, miten yhteinen rukoileminen on **seurakuntahyytymässä** lohe- keillut. Suuressa kaupungissa toista ei tunneta tar- peeksi hyvin rukouskumppaniksi, tai hänet tunne- taan liian hyvin. Tarjolla ovat vain ääripäät: tehoru- koilijoiden henkilahoissaan huojuvat joukot tai val- tiovallan virallinen kehoitus, silkkaa farisealaisuutta leipäjonossa kohmettuneille korville. Raitista perilu- terilaista yhdessä rukoilemista minä perään, joka päivää rukouspäiväksi, koko elämää rukoukseksi, yh- teistä leipää murtaen. Että elämä olisi niin kuin näillä veljillä ja sisarilla, jotka vain rakastamistaan rakastavat, auttamistaan auttavat. Sitä pohtimatta, että ovat valtiovallan juhlapuhe- ja rukouspäiväsuo- jeluksessa niin sanottuna kolmantena sektorina. Si- täkään tietämättä, että ovat kristittyjä, Kristuksen veripilkkuisissa jalanjäljissä, omat haavat ehdoin tah- doin avoimina. He rukoilevat tietämättään teoin, he rukoilevat tietäen tehdessään. Arki kohtaa autuu- den, myös tänään. Sanat päättyvät; rukous alkaa.

Hilkka Olkinuora

2.5.

Perhemessu

2. Rukouspäivänä

Rakkauden ketju

Perhemessu toteutetaan yhteistyössä lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden kanssa. Musiikki opetellaan ryhmissä etukäteen niin, että kirkossa voi nauttia laulamisen riemusta: tämänkin minä osaan!

Liturgia toteutetaan perhemessun kaavalla (Jumalanpalvelusten kirja ehdotus s.70 alkaen). Mikäli kirkkoon on odotettavissa paljon pieniä kirkkovieraita kirkossa harvoin käyvine vanhempineen, liturgia toteutetaan kaikulauluna. Näin jokainen voi olla koko ajan mukana.

Saarna harjoitellaan hyvin etukäteen, olipa teutus sitten yksilösuoritus tai ryhmän tekemä. Kerptomus tulee vastaanotetuksi parhaiten, jos kertoja puhuu sen omana viestinään ja osaa sanottavansa.

RAAMATUNTEKSTIT

Ps. 71: 1–2 (lukijana kouluikäinen tai nuori)
Ps. 3a, 5, 9 (lukijan vanhempi tai vanhus)
Ps. 15, 18b, 19 (lukijana isä tai äiti, työikäinen)
(Psalmit teksti voi jäädä poisikin.)
Evankeliumi Lk 10: 25–28

JOHDANTOSANAT

Jokainen meistä on kasvanut jonkinlaisessa kodissa, toisten ihmisten keskellä. Olemme läheisiltämme oppineet elämän perusasioita. Koti ja perhe ovat yhä keskeisellä sijalla, kun ajattelemme lasten ja nuorten kasvamista tulevaisuuden aikuisiksi.

Tänään vietämme rukouspäivää, jonka teema keskittyy perheeseen ja lähi-suhteisiin. Rakkaus, jota saamme läheisiltämme, antaa voimaa ja kantaa elämässä. Se siirtyy vanhemmilta lapsille ja aikanaan taas näiden omille lapsille. Onnellisessa tapauksessa elämämme osana rakkauden ketjua.

Lähi-suhteisiin ja yhdessä elämiseen liittyy siis paljon iloa, mutta myös asioita ja tapahtumia, jotka tuottavat tuskaa, pettymystä ja ahdistusta. Olemme syllisiä moniin laiminlyönteihin ja pahuuteenkin toisiamme kohtaan.

Täällä kirkossa olemme rakastavan ja kaikkitietävän Jumalan kasvojen edessä. Voimme turvallisesti mielin tunnustaa hänelle sen, mikä painaa mieltämeä ja rukoilla:

(Anteeksipyyntö s.72)

PÄIVÄN RUKOUS

Jumala, taivaallinen Isämme. Kiitos, että rakastat meitä. Auta meitäkin rakastamaan sinua ja toisiam-

me. Opetä meitä näkemään, milloin joku tarvitsee apuamme ja auttamaan häntä. Kiitos kaikista niistä, jotka ovat meitä auttaneet.

YHTEINEN ESIRUKOUS

Osana rukousta Lasten virsi 120: 1–2, 3, 4

Jumala, me rukoilemme oman maamme ja koko maailman puolesta. Anna päättäjille viisautta tehdä hyviä ja oikeudenmukaisia ratkaisuja. Anna rauha maailmaan ja myös lähiympäristöömme.

Siunaa piispoja, seurakuntien työntekijöitä ja muita vastuunkantajia. Erityisesti rukoilemme kaikkien niiden puolesta, jotka työskentelevät lasten, nuorten ja perheiden kanssa.

Anna aikuisille viisautta, elämäniloa ja toivoa, jotta he voisivat välittää kasvaville luottamusta elämään ja Jumalaan.

Jumala, me rukoilemme kaikkien vaikeuksissa elävien puolesta. Anna jokaiselle voimaa selviytymiseen ja anna lähelle sellaisia ihmisiä, jotka haluavat ja osaavat auttaa.

Herra, suothan meille alttiin sydämen, että kan-taisimme kuormaa toisien.

Että osaisimme hiukan lohduttaa toinen toisiamme, kun on vaikeaa.

Jumala. Me rukoilemme kaikkien kastettujen puolesta: (NN jne.)

Anna heidän kasvaa sinun lapsinasi. Siunaa heidän vanhempiaan, isovanhempiaan ja kummejaan.

Me kiitämme sinua siitä, että olet antanut avioliiton lahjaksi miehelle ja naiselle. Siunaa (nimet), jotka aikovat solmia / ovat solmineet avioliiton. Anna heille rakkautta ja iloa ja auta heitä pääsemään vaikeuksienkin läpi sinulta voimaa rukoillen.

Siunaa kaikkia koteja. Anna sopuun ja rauhaan pyrkivä mieli, auta jokaista ottamaan toiset perheenjäsenet huomioon. Opetä meitä iloitsemaan kaikesta siitä hyvästä, mitä meillä on. Isän, äidin anna tois-taan rakastaa, että lapset aina kodin pitää saa.

Jumala. Sinä annat elämän ja määrät sen pituuden. Olet kutsunut keskuudestamme pois (nimet). Jätämme heidät sinun haltuusi. Sinun valtasi ja rakkautesi ulottuu kuolemankin yli.

Ja kun jonkun meistä kutsut taivaaseen, lohdutat-han muita, kuivaat kyyneleen.

Jumala. Me kiitämme sinua kaikesta, mitä olet meille antanut. Rukoilemme nyt hiljaa läheistemme puolesta: Kiitos, että kuulet rukouksemme.

VIRRET

Lasten virsi
58 Kellot kaikuu
63 Jumala loi
166 Kiitos Jumalamme
Esirukouksessa Lv 120 Herra, suothan meille
69 Jeesus, kutsut minutkin
135 Kaikki sinun tekosi ylistävät
121 Käteeni tartu

Virsikirja

195 On riemu, kun saan tulla
135 Jumala loi
581 Kiitos Jumalamme
229 Saa ehtoollinen Jeesuksen
332 Herraa hyvää kiittäkää
Soitinmusiikkia

SAARNA

Ensimmäinen saarnavaihtoehto toteutetaan narratiivisena kerrontana. Kertojan kannattaa paneutua kertomukseen etukäteen niin että hän voi kertoa sen omalla tavallaan, vapaasti.

Toinen vaihtoehto on tehdä tilanteesta draama. Se sopii erityisesti kouluikäisille lapsille ja nuorille. Draamana toteutettavan saarnan alussa pappi johdattaa pohtimaan Jeesuksen luo tulleen lainopettajan kysymystä, miten tulisi elää, jotta saisi iankaikkisen elämän. Vastaukseksi hän sai kehotuksen rakastaa Jumalaa ja lähimmäistään. Draama johtaa katsojan pohtimaan, miten rakkaus näkyy.

Painopiste draamassa ei ole rosvojen hyökkäyksessä, vaikka se lasten mielestä voikin olla jännittävää. Ohjaavan aikuisen tulisi kiinnittää huomiota rosvojen käsiin joutuneen miehen ja hänen auttajansa väliseen kohtaamiseen.

Lapset tai nuoret voivat ideoida draamaa myös oman elämänsä kysymyksistä käsin. Kuka heidän maailmassaan on rosvojen käsiin joutunut? Kuka samarialainen — syrjitty tai hyljeksitty?

Aikuisen tulee huolehtia, ettei kenenkään rooli ole esiintyjälle itselleen vaikea.

KERTOMUS

On varhainen aamu. Eräs mies asettelee tavaroita aasinsa selkään Jerusalemin kaupungin pienellä kujalla. Hänen on jouduttava nopeasti matkaan. Matka Jerusalemissa Jerikoon kestäisi monta tuntia ja keskipäivän auringon paahteessa kulkeminen olisi raskasta. Kauppa-asiat vaativat häntä lähtemään.

Kuorma on valmis. Ben hyräilee tyytyväisenä ja taputtaa aasiaan. Hänellä on ollut elämässään onnea. Hän on menestynyt hyvin työssään. Lapsista on kasvanut kunnan ihmisiä ja hän itse omistaa kauniin talon. »Jumala on ollut minulle hyvä. Oikeastaan olen ansainnut tuon kaiken elämäni», Ben miettii. Hän on hurskas juutalainen. Kaikessa hän on toiminut niin kuin laki vaatii. Hän on antanut runsaasti rahaa köyhille kansansa jäsenille. »Olen rakastanut lähimmäisiäni ja auttanut ystäviäni vaikeuksissa», Ben ajattelee tyytyväisenä.

Edellisestä Jerikon matkasta onkin jo aikaa. Ben kertoo mielessään asioita, joita hänen on ehdittävä hoitamaan tällä kertaa. Vaikka matka on tärkeä, suorastaan välttämätön Benille ja hänen työnsä, matkan tekeminen myös huolettaa häntä. Tie Jerikoon on vaarallinen. Ben on kuullut, että juuri joku hänen tuttunsa on ryöstetty tuolla tiellä. Jotkut pelkäävät tietä niin, etteivät mistään hinnasta matkaisi sitä yksinään.

Tuskin Ben on päässyt kotipihaan, kun häntä vastaan tulee muuan mies. Ben tietää, että mies on samarialainen syntyperältään. Kaikesta näkee, että mies on köyhä. Ben kääntyy katsomaan toiseen suuntaan. »Rahaa en tuolle antaisi, en!» Ben tuhahtaa itsekseen. Mieshän on sekakansaa, ei tunne Jumalan lakia! Köyhä ja kurja omasta syystä! Ben oikein kiihtyy ajatellessaan mokomaa kelvotonta. Huomauttaaan hän kiihdyttää kulkuaan.

Matka taittuu mukavasti aamun viileydessä. Tie on Benille tuttu; hän tuntee sen mutkat ja ympäröivät vuorenrinteet. Kun Ben tulee matkan vaikeimman kohtaan, hän tuntee epämääräisen pelonvärityksen. Korkeat kallioseinämatat tuntuvat uhkaavilta. Ben kiirehtii askeleitaan, hoputtaa aasiaankin.

Jostain kuuluu risahdus: kivi vierii alas kallion rinnettä. Ja ennen kuin Ben ehtii tehdä mitään, hänen kimppuunsa hyökätään. Hän yrittää puolustautua, mutta turhaan. Hyökkääjiä on monta, eikä hän mahda heille mitään. Rosvot repivät häneltä rahakukkaron ja vaatteita päältä. Joku potkaisee häntä ja hän kaatuu maahan, eivätkä rosvot lopeta sittenkään lyömistään. Ben jää makaamaan tien sivuun avuttomana, ilman asiaan, sillä senkin rosvot ovat vieneet. Käsissä ja jaloissa, kasvoissakin on haavoja.

Kun Ben herää, aurinko porottaa kuumasti taivaalla. Hän yrittää nousta ylös, mutta jalkaa sattuu kipeästi. »Miten minun nyt käy?» Ben hätäntyy. Hän yrittää huutaa apua, mutta hänen suustaan kuuluu vain kuiska. Kaikkialla on hiljaista, pelottavan hiljaista. »Jumala, auta minua», Ben rukoilee.

Samassa hän kuulee askeleiden lähestyvän tiellä. »Nyt tulee joku ja auttaa minua!» Ben nostaa päätään ja yrittää taas huutaa. Tulija on pappi. Mutta pappi vain vilkaisee häneen ja menee oikein nopeasti, melkein juosten, hänen ohitse.

Benin pää painuu takaisin maahan. »Varmaan kuolen tänne», hän ajattelee peloissaan. Silloin hän kuulee jälleen tiellä askeleita. Hän kokoaa kaikki voimansa ja huutaa: »Auta minua!» Mies pysähtyy, kävelee häntä kohti, mutta sitten, kuin pelästyen lähtee eteenpäin. Ben on hädissään. Hän ei jaksa edes ajatella, miten hänen käy.

Ben herää siihen, että joku on kumartunut hänen lähelleen. Ben tuntee otsallaan kääreen ja tuntee samassa viiltävän kivun jalassaan. Hän kohottaa päätään, kun hänen auttajansa yrittää saada hänet juomaan vähän viiniä. »Olen elossa», Ben ajattelee ihmeissään ja katsoo tarkemmin auttajaansa. Samassa hän tajuaa: mies on samarialainen. »Ei», Ben haluaisi huutaa. Vihattu samarialainen! Sellaisenkö, kelvottoman ihmisen Jumala lähetti häntä auttamaan?

Samarialainen nostaa Benin aasinsa selkään. Vaikka matka on äärettömän vaikea, samarialainen mies saa Benin kuljetetuksi eräseen matkan varrella olevaan majataloon. Mies hoitaa vielä Beniä, puhdistaa uudelleen hänen haavansa ja sitoo ne huolellisesti. Samarialainen pyytää majatalon isäntää huolehtimaan Benistä. Ben kuulee, kun mies pyytää, melkein

käskee majatalon isäntää: »Hoida häntä hyvin. Tästä saat rahaa ruokaan ja juomaan, lääkkeisiinkin. Jos tämä ei riitä, maksan kaiken paluumatkallani.»

Benin mielessä risteilevät sekavat ajatukset. Viimeisenä, juuri ennen uneen vaipumista hänelle tulee mieleen, mitä laissa sanotaan: Rakasta Herraa, sinun Jumalaasi ... ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.

Työryhmä Kaija Eerola, Helena Lindfors ja Seija Saarinen, Seurakuntien lapsityön keskus

9.5.

6. pääs.ajan sunn., rukoussunn.

Jh 16: 23–28 (29–33)

Virret:

Alkuvirsi 313: 1–5

Kolminaisuusvirsi 126

Päivän virsi 372

Offertorio 324: 1

Ehtoollisvirsi 373

Päätösvirsi 467

(äitienpäivä)

Rukous ei ole runo

»Mitä ikinä te pyydätte Isältä minun nimessäni, sen hän antaa teille». Tämä lupaus on hämmäntävä ja siitä on kolmesta syystä vaikea puhua: Ensiksikin se tuntuu liian hyvältä ollakseen totta. Jos uskonnoilla olisi kuluttaja-asiamies, luulen, että tämän jakeen pohjalta tehtävät valitukset olisivat runsaat. Tietenkin on tyhmää ajatella, että tämä tarkoittaisi sitä, että voimme pyytää mitä tahansa, kunhan vain muistamme päättää pyyntömme sanoihin »Jeesuksen Kristuksen nimessä», ja rukousvastaus on taattu. Jeesuksen nimessä rukoileminen ei merkitse minkä tahansa asian rukoilemista. Jonkun nimessä esiintyminen ei muutenkaan käy päinsä missä yhteydessä tahansa. Eihän poliisi sano: »Lain nimessä, vaadin alennusta» autokauppiaille, eikä liioin pappi sano puolisolleen: »Seurakunnan nimissä, suutele minua.» Vertaukseni ehkä onnahti, mutta toisin sanoen: emme osaa edes rukoilla Jeesuksen nimessä, ellei Pyhä Henki anna rukousta sydämelleemme.

Toinen saarnaajaa kohtaava surkeus rukoussunnuntaina on se, että pappiparan oma rukouselämä saattaa olla olematonta — toivottavasti puhun vain itsestäni. Kyllähän me puhumme rukouksesta kauuniisti, mutta vietämmekö aikaa rukoillen? On niin paljon muutakin tärkeää tehtävää tässä virassa. On sanottu, että rukous on rakkautta. Jos rakkaani haluaisi suudella kanssani, viettäisin kyllä aikaa suutelossa, vaikka rationaalisesti ajatellen suutelu on ajanhukkaa. Näin on myös meidän hengellisessä elämässämme.

Kolmas vaikeus nousee rukouksen olemuksesta: se ei ole keskustelunaihe eikä opinkappale. Rukouksen voi vain rukoilla. Tämä sunnuntai osuu jälleen äitienpäiväksi. Jos äitejä on erityisesti kutsuttu kirkkoon, voi puhua äitien ja isoäitien tehtävästä esirukoilijana. Yksi mahdollinen aihe on myös rauha, jonka Jeesus omilleen lupaa. Fil 4: 7 antaa ymmärtää, että tuo rauha ei ole psykologista mielenrauhaa, vaan jotain mielentiloja korkeampaa ja perustavampaa.

Georges Bernanos'n maalaispappi kirjoittaa päiväkirjassaan rukouksesta näin: »Miten mielettömiä ajatuksia meillä yleensä onkaan rukouksesta! Kuinka tohtivat ne, jotka tietävät siitä tuskin mitään puhua siitä niin välinpitämättömästi? Trappistimunkki tai kartusiaani työskentelee vuosikymmeniä osataksaan rukoilla ja kuka tahansa hupakko luulee voivansa arvostella tätä koko elämän kestänyttä ponnistusta... Oppineet puhuvat tosin suggestiosta. He eivät varmaan koskaan ole nähneet vanhoja, mietteläitä ja viisaita munkkeja, mielipiteissään horjumattomia ja kuitenkin säteillen ymmärtämystä ja sääliä, lempeää ihmisyyttä. Kummallinen unelma, oopiumi, joka sen sijaan että saisi ihmisen tutkistelevaan itseään ja eristäisi hänet muista, saa hänet tuntemaan vastuuta kaikista yleisen lähimmäisenrakkauden hengessä.»

Päivän evankeliumiperikooppia edeltävissä jakeissa Jeesus puhuu ilosta, jonka saavuttaneet eivät enää kysy mitään. Sitä hän oikeastaan pyytää anomaan. Ristin Johannes kirjoittaa: »Jumalani, sinä et ota minulta pois sitä, minkä kerran olet minulle antanut Pojassasi Jeesuksessa Kristuksessa. Hänessä olet antanut minulle kaiken, minkä haluan. Sen vuoksi iloitsen, sillä sinä et viivy, jos sinua odotan. Miksi siis vitkastelet odottaessasi, sieluni? Sinähän voit rakastaa Jumalaa sydämessäsi aivan heti. Minun ovat taivaat, ja minun on maa. Minun ovat kansat minun ovat vanhurskaat, ja minun ovat syntiset. Enkelit ovat minun, ja minun on kaikki. Ja itse Jumala on minun ja minua varten, sillä Kristus on minun ja kokonaan minua varten. Mitä siis pyydät ja etsit, sieluni? Kaikki tämä on sinun, ja kaikki on sinua varten. Älä antaudu mitättömiin äläkä välitä muruista jotka putoavat isäsi pöydältä. Lähde ulos riemuitsemaan kirkkaudestasi! Kätkeydy siihen ja iloitse, ja olet saava, mitä sydämesi anoo.»

Miikka Anttila

13.5.

Helatorstai

Mk 16: 14–20

Sana- jumalanpalvelus Suolahden kirkossa

SEURAKUNNAN KUVAAUS

Elämme Keski-Suomessa, kaupungissa Keiteleen rannalla. Jumalanpalveluksessa noudatamme kerran kuukaudessa käsikirjakomitean ehdotuksia messusävelmiä myöten. Niin nyt helatorstaina. Kerran kuukaudessa tarvitsemme siis monistetta, mutta odotamme aikaa, jolloin »uusi kaava» on vahvistettu ja löytyy myös virsikirjan liiteosasta. Johdonmukaisuussyistä luemme joka pyhä tekstit voimassaolevasta käsikirjasta. VT:n tekstikin luetaan aina. Helatorstaina komitean ehdottamat tekstit ovat lähes identtiset voimassaolevan evankeliumikirjan tekstien kanssa. Sanajumalanpalvelusta vietämme vaihtoehdon mukaan, jossa ehtoollisjumalanpalveluksen kaavasta jää ehtoollisosa pois.

TEHTÄVÄJAKO

Helatorstaina kirkossamme palvelevat pappi (Jukka Kuparinen), kanttori (Paavo Makkonen) ja diakonina nuorisotyönohjaaja (Taneli Repo), seurakuntamestari, tekstinlukijana maallikko, kanttorin kokoama lauluryhmä ja nuorisotyönohjaajan kokoama nuorten ryhmä. Nimeltä suluissa mainitut muodostivat tämän jumalanpalveluksen suunnitteluryhmän.

TOTEUTUS

(Numerointi noudattelee komitean ehdotuksen numerointia)

1. Johdantomusiikki: virsi 106
2. Alkusiunaus
3. Yhteinen rippi. Synnintunnustusvaihtoehtona (monisteessa) »Jumala, sinä kolmiyhteinen» (Meillä on joka pyhä virsitaulun alalaidassa pieni numero, joka kertoo seurakunnalle monesko synnintunnustusvaihtoehto tänään yhteen ääneen luetaan.)
4. Psalmi 110: 1–4, diakoni lukee Pieni kunnia, lauluryhmän laulamana

5. Herra, armahda. Vaihtoehto A (»Herra, Jumala, taivaallinen Isämme»; sanat ja nuotit monisteessa), esilukijana diakoni
6. Kunnia ja kiitosvirsi: kiitosvirtenä 128: 2–4
7. Päivän rukous
8. Ensimmäinen lukukappale: Jes. 33: 17, 24
Vastausmusiikkina virsi 110: 1, lauluryhmä laulaa
9. Toinen lukukappale: Apt. 1: 1–11
10. Päivän virsi: 110 jatkuu vuorolauluna: säk. 2 ja 4 srk., säk. 3 lauluryhmä ja säk. 5 kaikki
11. Evankeliumi: Mk 16: 14–20, jonka jälkeen Halleluja (monist).

Opetuslapsille oli kovin vaikeaa uskoa ylösnousemukseen. Jeesus moitti heitä. Mutta heti moitteitten jälkeen hän antoi huiman tehtävän. Jeesuksen usko opetuslapsiin oli vahva. Ei ole olemassa kuin yhdenlaisia opetuslapsia: heikkouskoisia, joille kaikille Jeesus on antanut tehtävän. Tähän tehtävään pätevyys meillä ei koskaan riitä. Silti kelpaamme palvelukseen, koska Jeesuksen ylösnousemus ja koko työ pätee aina ja kaikkialla. Ja »Herra toimi heidän kanssaan».

Myös Markuksen evankeliumissa kaste ja lähetyskäsky kuuluvat yhteen. Niitä ei voi erottaa.

Jeesus astui Jumalan »oikeaksi kädeksi». Me jatkamme hänen työtään hänen käsinään. Sodan raunioista löytyi kädetön ristiinnaulitun kuvapatsas. Rakentajat nostivat sen takaisin uusitun kirkon alttarille. Puuttuvien käsin paikalle kirjoitettiin sanat: »Minulla ei ole muita käsiä kuin teidän kätenne».

»Menkää kaikkeen maailmaan ja julistakaa evankeliumia». Arkipiispa Simojoki sanoo (kirjassa Tästä on kysymys), että evankeliumin julistaminen on sitä, että kerjäläinen kertoo toiselle kerjäläiselle, mistä päin ruokaa on saatavana.

»Herra vahvisti sanan». Kirjailija Aino Kallas kertoo (kirjassa Löytöretkiä Lontoossa) englantilaisesta nurmikosta. Muuan ulkomaalainen ihasteli sitä ja kyseli britiltä nurmikon hoito-ohjeita. Tämä selitti kaiken tarkoin. Lopuksi hän sanoi: »Ja sitten tietysti on nurmen annettava rauhassa kasvaa pari kolmesataa vuotta. Kallas jatkoi, että niissä parissa kolmessa sadassa vuodessa onkin kai suurin osa nurmen salaisuutta. Me jatkamme nyt Herran työtä, jonka hän vahvistaa. Tämän työn salaisuus ja voima on siinä, että pari tuhatta vuotta sitten hän nousi kuolleista, astui ylös taivasiin ja istuu Jumalan oikealla puolella.

ESIRUKOUS

Pyhä Jumala, rakas taivaallinen Isämme. Me kiitämme Sinua siitä, että saamme kääntyä puoleesi kaikissa elämämme tilanteissa. Anna meille rohkeutta ja uskallusta etsiä Sinua. Kiitos, että annat sanasi koskettaa meitä ja luoda meissä uutta. Kiitos, että olet antanut meille toivon iankaikkisesta elämästä Sinun luonasi. Anna meille kärsivällisyyttä rakastaa lähimmäistä, ystäviä ja perhettämme niin kuin sinä olet meitä käkenyt. Herätä meidän synnintuntomme. Sinun puoleesi me käännymme. ➔

rakunta laulaa virrestä 584: Siunaa ja varjele meitä, Korkein kädellä.

Pyhä Jumala, siunaa kirkkosi ja seurakuntasi työ. Anna kaikille työntekijöille ja vapaaehtoisille rohkeutta kertoa Sinun ilosanomaasi eteenpäin. Siunaa koko maailmassa tehtävää lähetystyötä. Anna kaikkien ihmisten kuulla Sinusta. Anna valtakunnan päättäjille viisautta ja vastuuntuntoa. Anna kaikkien päätösten nousta heikompien etujen mukaan. Sinä näet itsekkyytemme, siksi auta meitä antamaan omatamme. Anna kaikille ihmisarvoinen elämä. Siunaa isänmaatamme ja varjele meitä sodalta sekä onnettomuuksilta. Anna meille ymmärtämystä varjella elämää, Sinun lahjaasi. Sinun puoleesi me käännyimme. Seurakunta laulaa: Siunaa ja varjele meitä, Korkein kädellä.

Pyhä Jumala, siunaa kotejamme, perheitämme ja ystäviämme. Anna vanhemmille kärsivällisyyttä lapsia kohtaan. Siunaa ja anna voimia kaikille yksinhuoltajille. Siunaa ja varjele kaikkia, jotka kamppailevat sairauden tai muun ahdingon kanssa. Muista vanhuksia ja anna meille jokaiselle lähimmäinen, ystävä, jonka kanssa voimme jakaa iloja ja suruja. Kuule sydäntemme hiljaiset rukoukset, jotka jätämme eteesi (rukoushiljaisuus). Anna meille kaikille toivoa paremmasta huomisesta. Sinun puoleesi me käännyimme. Seurakunta laulaa. Siunaa ja varjele meitä, Korkein kädellä.

Pyhä Jumala. Kiitos Poikasi ristintyöstä, siitä, että olet ottanut meidät lapsiksesi. Anna sydämiimme ilo ja odotus. Poista pelko ja ahdistus. Anna uskon liekin palaa sisällämme ja luoda valoa pimeyteen. Herätä meidät viimeisenä päivänä ylistämään ikuisesti Sinua. Sinun puoleesi me käännyimme. Virsi 584:1

*Suunnitteluryhmä: pastori Jukka Kuparinen,
kanttori Paavo Makkonen ja nuorisotyönohjaaja
Taneli Repo.*

16.5.

7. pääs.ajan sunn.

Jh 15: 26–16: 4

Virret:

117: 1–6

132

484

128: 1

451

222

114: 1: 5–6

Puolustustaja ja Lohduttaja

Päivän otsikko on vuoden 1958 evankeliumikirjassa »lapseuden henki». Sopineeko sanoa saarnatuolista, mutta otsikko tökkii pahasti. Varsinkin meidän miesten suussa hymistelevä puhe »Jumalan lapseudesta» tai »lapseuden hengestä» kuulostaa äitelältä. Sitä paitsi päivän evankeliumissa Kristus ei pyri johdattamaan apostoleja mihinkään »lapseuden henkeen», vaan pikemminkin kovaan realismiin ja hengelliseen aikuisuuteen: teidän on nyt aika tietää, että teidät erotetaan synagoogasta ja teitä tapetaan uskonne tähden... Ja vielä. Päivän evankeliumissa on kysymys Pyhästä Hengestä, Puolustajasta ja Totuuden Hengestä, eikä mistään hellistä lapseuden hengistä.

Itäisen kristikunnan perinteessä on kuuluisa Pyhälle Hengelle osoitettu rukous, joka kuuluu ns. alkurukouksiin ja joka siksi lausutaan käytännössä jokaisen toimituksen alussa. »Taivaallinen Kuningas, Lohduttaja, Totuuden Henki, joka paikassa oleva ja kaikki täyttävä, Hyvyyden lähde ja Elämän antaja. Tule ja asu meissä ja puhdist meidät kaikesta synnin pahuudesta sekä pelasta, oi Hyvä, meidän sielumme!»

Jo pelkkä puhuttelu on sekä dogmaattisesti syvä että kokemuksellisesti vaikuttava. Pyhä Henki ei ole mikään persoonaton gaia eikä yliankaran isän supergoa muistuttava syyllistävä ääni, vaan Lohduttaja. Henki lohduttaa meitä todistamalla Kristuksesta. Kun syyllisyys korventaa mieltä, Henki lohduttaa piirtämällä etemme Syntisten Ystävän. Kun kuolema ahdistaa ja tulee lähelle, Henki muistuttaa meitä Kuoleman Voittajasta. Mutta Hengellä ei ole käsiä eikä jalkoja. Hän ei toimi suoraan, vaan tarvitsee lohduttamisessa välineikseen vanhempien kädet, ystävien seuran, papin suun tai aineellisen merkin.

Paitsi Lohduttaja, Henki on myös »joka paikassa oleva ja kaikki täyttävä.» Hän ei ole läsnä vain vihityssä kirkossa tai oikeauskoisena itseään pitävien seuroissa. Hänessä me Apostolien tekojen sanoin »elämme, olemme ja liikumme». Henki on myös Puolustaja, toisin kuin Saatana, joka jo pelkän etymologiansakin perusteella on Syyttäjä. Henki ei ole myöskään itsekeksittyjen toiveiden tai omaan korvasyyhyyn väsähtyneen puolitotuksien henki, vaan Tohtuden Henki.

Itse huomaan, että evankeliumia eestaas lukiessa keskeisimmäksi aiheeksi nousee kristittyjen vaino. Kristillinen kirkko saa tietysti olla kiitollinen siitä, ettei enää-ainakaan Euroopassa-tarvitse kuolla sen tähden, että on kristitty eikä sen tähden, joku syyttää kerettiläiseksi. Enää on tuskin niitä, jotka »surmatesaan jonkun teistä luulevat toimittavansa pyhän palveluksen Jumalalle».

Sen sijaan mielipidevainon kohteeksi kirkko jouuu — tai pääsee — yhä helposti. Paljon on niitä, jotka nälviessään kristillistä kirkkoa luulevat olevansa teräviä toimittajia. Paljon on niitä, jotka luterilaista perinnettä suomiessaan luulevat olevansa älykkäitä kulttuurihenkilöitä. »He eivät tunne Isää», mikä on ymmärrettävää, mutta eivät myöskään totuutta omasta perinteestä, mikä on pölkkypäisyyttä. Kirkko ei saa olla kritiikiltä suojattu vyöhyke, mutta monesti kritiikki tuntuu enemmänkin vain perusteettomalta ja asenteelliselta mielipideterrorilta. »Olen puhunut tämän teille siksi, että kun se aika tulee, te muistaisitte minun sanoneen teille tämän...»

Jari Jolkkonen

23.5.

Helluntaipäivä

Jh 14: 23–29

Suunniteltu Helsingin tuomiokirkon jumalan- palvelukseksi

SEURAKUNNAN KUVAAUS

Helsingin tuomiokirkon jumalanpalveluselämä on vilkasta. Tavallisena sunnuntaina jumalanpalvelukseen osallistuu säännöllisesti 200–250 kävijää, joista osa on satunnaisesti Helsingissä vierailevia. Juhlapyhinä, kuten helluntaina väki moninkertaistuu. Tuomiokirkon helluntain jumalanpalvelukseen kuuluu perinteisesti Helsingin hiippakunnan pappisvihkimys, mutta tässä suunnittelussa sitä ei ole otettu huomioon.

Tuomiokirkossa on tänä keväänä paaston alkaessa otettu käyttöön uudet messusävelmät läpi jumalanpalveluksen. Uusi messujärjestys ja alkupuolen uudet messusävelmät olivat seurakunnalle jo entuudestaan tuttuja. Jumalanpalvelusta rikastuttaa joka sunnuntai myös jokin seurakunnan alueella toimiva kuoro.

Jumalanpalvelusta suunnitellaan etukäteen kuoron, kanttorien, yhteistyötahojen ja pappien kanssa. Yhteistyötahojen (mm. asukasyhdistykset, partiot, martat, opiskelijayhteisöt, srk:n eri työmuodot) kanssa on jo syksyllä jaettu kevään jumalanpalvelukset, joissa he palvelevat. Palvelukseen kuuluu sekä osallistuminen jumalanpalveluksen suunnitteluun ja toteutukseen että huolehtiminen kirkkokahvista, joka on kirkon Kryptassa joka sunnuntai.

Ehtoollisen jaossa avustaa kaksi teologian opiskelijaa. Suurina juhlapyhinä, mm. helluntaina, avustajia on enemmän ja ehtoollisen jakopisteitä useampia.

JUMALANPALVELUKSEN RUKOUKSET

(käsikirjakomitean Jumalanpalvelusten kirja = Jpk
ja Evankeliumikirja = Ek)

Kirkon ovella jaetaan jokaiselle seurakuntalaiselle virsikirjan välissä käsiohjelma. Siihen on painettu synnintunnustus, joka luetaan yhteen ääneen.

Kehotussanat, Jpk s. 240 »Rakkaat kristityt. Jumalan lupaus...»

Synnintunnustus, Jpk s. 19 »Jumala, sinä kolmiyhteinen.»

Synninpäästö, Jpk s. 249 »Jumala on pyhä ...»

Päivän rukous, Ek s. 230 »Tule, Pyhä Henki...»
(Mikael Agricolan alunperin suomentama rukous)

Yhteinen esirukous laaditaan erikseen yhteistyöryhmän kanssa, jolloin heidän elämänpiirinsä huomioidaan rukouksessa. Voidaan käyttää myös Jpk s. 268. Väleissä lauletaan virren 446: 1 alkuosaa »Oi Pyhä Henki pyydämme: Meidät liitä toinen toiseemme.» Kuolleita ilmoitettaessa sytytetään alttarille kynttilät ja soitetaan lyhyt urkukoraali.

Prefaation päätös, Jpk s. 311

Ehtoollisrukous, Jpk s. 34 »Herra, meidän Jumalamme.»

Kiitosrukous, Jpk s. 325 »Herra, kaikkivaltias Jumala...»

MUSIIKKI

Kuorolauluja:

Prosession aikana J. S. Bach: Komm, Gott, Schöpfer.

Psalmimusiikki, Juhani Haapasalo

Saarnan jälkeen virsi 112

Ehtoollisen aikana Johann Walther: Nyt saavu, henki taivainen

Ehtoollisen ajaksi sekä kuoro että urkuri varautuvat lisämusiikkiin.

Alkuvirsi 111: 1–4

Kiitosvirsi 130

Päivänvirsi 122

Saarnavirsi 125:1–3

Kolehtivirsi 119:1–

Ehtoollisvirsi 124

Loppuvirsi 484

TEHTÄVÄNJAKO JUMALANPALVELUKSESSA

Liturgi on päävastuussa koko jumalanpalveluksesta, joten hän johtaa sakaristorukouksen kaikkien palvelemassa olevien kanssa.

Ennen jumalanpalvelusta saarnaaja kättelee seurakuntalaisia ovelta.

Jumalanpalvelus alkaa prosessiolla, jossa ristin- ja kynttiläkantajat.

Avustajia tarvitaan 6 ehtoollisavustajien lisäksi.

Avustaja johdattaa synnintunnustukseen liturgin kehotussanojen jälkeen, avustaja polvistuu alttarikaiteelle.

Avustajat lukevat 1. ja 2. lukukappaleen.

Avustaja(t) osallistuvat esirukoukseen.

Avustajat (6 kpl) keräävät kolehdin, jonka liturgi sinuaa alttarikaiteen äärellä.

Uskontunnustuksena Nikean uskontunnustus.

SAARNANJUURIA

Pyhästä kolminaisuudesta juuri Pyhä Henki on usein

seurakuntalaiselle vaikeaselkoisin asia. Pyhä Henki ja sen toiminta liitetään karismaattisuuteen ja ihmetekoihin, harvemmin keskelle arjen rutiineita. Ennen saarnan tekoa, on saarnaajan syytä selvittää itselleen, mitä rehellisesti ajattelee Pyhästä Hengestä ja sen toiminnasta: Missä näkyy Hengen toiminta omassa ja seurakuntani arjessa? Missä kohdin elämäni olen selvästi tuntenut Pyhän Hengen johdusta, vai olenko? Mikä on Pyhän Hengen merkitys elämässäni?

Ensimmäisten kristittyjen kokemus ja vakaumus, että kaikki seurakunnallinen toiminta ja kristillinen elämä ovat Pyhän Hengen vaikuttamia, ei ole meille sellainen itsestäänselvyys kuin ensimmäisestä helluntaista eläneelle sukupolvelle. Jos kerran kaikki toiminta on Hengen vaikuttamaa, onko mikään sitä aivan erityisesti?

Tekstistämme nousee kolme painotusta:

1. »Jäämme asumaan hänen luokseen». Pyhän Hengen vaikutukset alkavat Isän ja Pojan tulemisesta yksityisen ihmisen elämään. Tämä majapaikan ottaminen tapahtuu pyhässä kasteessa. Niin kuin Kriksen kirkko syntyi ensimmäisenä helluntaina, niin kaste on lähtökohta yksityisen kristityn elämässä. Pyhä Henki ei tunne asumuseroa; tosin meille ihmisille se on sitäkin tutumpi.

2. »Pyhä Henki opettaa teille kaiken». Kristityn koko elämän kestävä opetus on Pyhän Hengen käsissä. Liian helposti näemme Hengen vaikutukset herätyskokouksissa enemmän kuin kirkon kasvatuksen kokonaisohjelmassa. Johanneksen helluntain evankeliumi on realistinen ja palauttaa kaiken uskonnollisen haihattelun maan pinnalle: Pyhän Hengen lupaus koskee myös seurakunnan normaalia viikko-ohjelmaa.

3. »Rauhan minä jätän teille». Jeesus tiesi keille hän puhui; ilomme on vain hetkittäin täydellinen, arkemme on totta sitä useammin. Turvallisuus, rauha ja ilo ovat helluntain eväitä kuolevaiselle. Ymmärtäisimmepä vain avata eväspakettimme! Helluntain lahjat on tarkoitettu nautittavaksi sekä arjessa että juhlassa.

Helluntaihin päättyy kirkkovuoden juhlaosa. Jumalanpalvelusuudistuksen mukaan seuraavat sunnuntait lasketaan helluntaista, ei kolminaisuudenpäivästä lähtien. Tämä korostaa sitä tosiasiaa, että kristillinen kirkko *elää* helluntaista aina tuomiosunnuntain ilmoittamaan viimeiseen päivään saakka.

Marja Heltelä-Heinonen ja Seppo Murto

30.5.

Jh 14: 8–11, 16–17

Pyhän Kolminaisuuden päivän jumalanpalvelus Ivalon kirkossa

SEURAKUNNAN KUVAAUS

Inarin seurakunta on Suomen suurin seurakunta, pinta-alaltaan 17 000 neliökilometriä. Seurakunnassa on väkeä noin 6000 henkeä, joista kaksi kolmannesta asuu hallinnollisessa keskuksessa Ivalossa. Seurakunnassa on kolme kirkkoa, Ivalon pääkirkko, Inarin saamelaiskirkko ja Pyhän Paavalin tunturikappeli Saariselällä. Ivalossa jumalanpalvelus on klo 11, Inarissa klo 14 ja Saariselällä klo 19. Joka sunnuntai pidetään kaikissa kirkkoissa Pyhä Messu. Ivalon kirkon jumalanpalvelus nauhoitetaan ja lähetetään maanantai-iltana paikallisradiossa. Seurakunnassa on kolme pappia ja saamelaispappi kuuluu myös seurakunnan papistoon.

KIRKKOTILAN KUVAAUS

Ivalon kirkko peruskorjattiin kesällä 1998. Altari siirrettiin irti seinästä ja alttarikaide poistettiin. Kuorios on korotettu muutaman askelman verran kirkkotilasta. Vanha saarnastuoli säilytettiin ja epistola-ambo rakennettiin saarnastuolin mallin mukaisesti. Ehtoollinen jaetaan alttarin edustalta siten, että kastepöytä toimii ehtoollispikareiden alustana. Ehtoollisvieraat tulevat jonossa ja saavat ensin leivän ja sitten pikarista viinin.

Liturgi käyttää langatonta mikrofonia. Seurakuntalaisilla on jumalanpalvelusvihkonen käytettävissään.

Urut ovat urkuparvella, josta käsin kanttori voi sisäisen televisiojärjestelmän avulla seurata papin liikumista alttarilla.

LITURGINEN LIIKEHDINTÄ

Liturgille ja avustajille ovat kuorituolit epistola-ambon puoleisella sivuseinällä. Virsien aikana liturgi istuu kuorituolilla. Alkutervehdys ja johdantovuorolaulu lauletaan epistola-ambosta. Synnintunnustukseen liturgi johdattaa alttarin edustalta, synnintunnustus luetaan epistola-ambosta, seurakunta yhtyy

synnintunnustukseen. Synninpäästö julistetaan alttarin edestä.

Evankeliumin liturgi lukee saarnastuolista, saarna ja uskontunnustus ja yleinen esirukous toimitetaan saarnastuolista.

Ehtoollisliturgiaa varten liturgi siirtyy alttarin taakse, ehtoollinen jaetaan alttarin edestä päätösosa toimitetaan epistola-ambosta lukuun ottamatta loppusiunausta, joka toimitetaan alttarin edestä.

JUMALANPALVELUKSEN TOIMITTAJAT

Yleensä jumalanpalveluksen toimittaa vain yksi pappi. Kirkkokuoroa ei ole, vaan kanttori hoitaa musiikin. Tekstin lukijoina ja kolehdin kerääjinä toimivat joskus seurakuntalaiset.

PYHÄ MESSU

Aloitus

Aloitetaan virrellä ja lauletuilla siunauksella ja vuorotervehdyksellä

Kehotus, synnintunnustus ja synninpäästö

Liturgi alttarin edustalta Pyhän Raamatuntekstit puhuvat mysteeristä, Jumalan salatusta olemuksesta, joka käy yli kaiken ihmismymmärryksen. Jumala on yksi, mutta hän on ilmoittanut meille itsensä Isänä, Poikana ja Pyhänä Henkenä. Hän vaikuttaa Luojana, Lunastajana ja Pyhittäjänä. Me saamme Jumalan edessä ihmetellä sitä rakkautta, mikä sai Hänet lunastamaan meidät omakseen Jeesuksen Kristuksen kärsimyksen ja kuoleman kautta ja lähettämään Pyhän Hengen neuvomaan, opastamaan ja lohduttamaan meitä.

Oman voimamme varassa emme voi tulla Jumalan rakkauden osallisuuteen, vaan ainoastaan tunnustamalla, että me tarvitsemme Kristusta syntiemme sovittajaksi ja Pyhää Henkeä johtamaan meitä Kristuksen luo.

Käykäämme siis yhdessä Jumalan eteen tunnustamaan syntimme:

Liturgi ja seurakunta yhdessä:

Vihreän kirjan synnintunnustus ja synninpäästö numero yksi

Kiitosrukous yhdessä

Kyrie litanian

Pappi laulaa litanian numero yksi ja seurakunta vastaa

L Herra Jumala, taivaallinen Isämme.

Sinä olet meidät luonut ja sinun me olemme.

Kuule lastesi rukous.

S Herra, armahda meitä.

L Herramme Jeesus Kristus, syntiemme sovittaja.

Sinä olet kuolleista noussut.

Ole meidän keskellämme.

S Kristus, armahda meitä.

L Lohduttaja, Pyhä Henki,

sinä ilon oikea lähde.

Avaa sydämemme kiittämään sinua.

S Herra, armahda meitä.

JUMALANPALVELUKSEN RUKOUKSET

Päivän rukouksena vaihtoehto numero 1, rukousta edeltää vuorotervehdys, rukous lauletaan kanttiloiden.

Yleinen esirukous vihreän kirjan rukous numero yksi. Rukouksen alussa muistetaan kuolleita nimeltä, jonka jälkeen uruilla soitetaan säkeistö virrestä 631. Musiikin jälkeen perinteinen rukous vanhan käsikirjan mukaisesti. Lisäksi muistetaan nimeltä rukouksin avioliittoon aikovia ja kastettuja.

Prefaatorukous lauletaan sivun 306 sävelmällä. Ehtoollisrukous ensimmäinen vihreän kirjan vaihtoehto. Ehtoollisen asetussanat lauletaan Lutherin sävelmällä.

Kiitosrukous vihreän kirjan vaihtoehtoon 1 mukaan.

SAARNAN JUURIA

Jes. 6: 1–8 (9–10), Ef. 1: 3–6 (7–10) 11–14, Evanke-
liumi Jh 14: 8–11, 16–17

Me ihmiset emme voi tänäkään päivänä nähdä Jumalaa yhtään sen kummemmin, kuin Filippus Jeesuksen päivinä. Meille on annettu ainoastaan Jeesus Kristus. Jeesus Kristus ei kuitenkaan ole jäänyt sinne Filippuksen aikaan, vaan hän on täällä keskellämme. Hänessä ja erityisesti hänen pelastusteossaan me saamme nähdä Jumalan. Tämä aika ei ole yhtään Jeesuksen aikaa kummempi. Me pyrimme näkemään Jumalan tai ainakin saamaan hänestä jonkinlaisen kuvan aistein havaittavalla tavalla. Sitä meille ei kuitenkaan anneta.

Me joudumme uskolla ottamaan vastaan Jeesuksen Kristuksen puolestamme tekemän pelastusteon, jonka jälkeen me voimme ehkä nähdä häivähdyksiä siitä kaikesta, mitä Jumala meidän maailmassamme tekee.

Uskoakaan me emme voi itse synnyttää, vaan sen synnyttää meissä Pyhä Henki, joka toimii sanan ja sakramenttien kautta. Sana ja sakramentit ovat keskellämme käsin kosketeltavina. Sana on siinä, missä Jumala koskettaa sydäntämme sillä tietoisuudella, että me tarvitsemme elämämme voimaksi jotain muuta kuin sen, mitä materialistinen maailma voi antaa.

Kun elämämme voimana on usko Jumalaan, me alamme nähdä hänen tekojaan kaikkialla maailmassa ja haluamme myös osallistua niihin omalla työllämme ja vastuun kantamisella. Uskomme itsemme Jumalan johdattaviksi ja huomaamme, että se toimii. Me olemme Jumalan käsinä ja jalkoina. Me toteutamme sitä, mitä Jumala on jo aikojen alusta maailmaa varten suunnitellut.

Jumalan persoonan kolmiyhteinen mysteeri toimii. Maailma on Jumalan luoma, Kristuksen lunastama ja Pyhän Hengen ylläpitämä. Me osallistumme tähän salaisuuteen kun annamme Kristuksen tulla näyttämään missä meillä on Isä. Isä, jonka luota olemme kotoisin ja jonka yhteyteen meidän kaipaamme on.

MUSIIKKI JA VIRRET

Käytetään toista sävelmäsarjaa

Alkuvirsi 131 Oi Isä, kaikkivaltias

Kiitosvirsi 134 Pyhä, pyhä, pyhä!

Päivän virsi 129 Jumala kolmiyhteinen

Uhrivirsi 123 Oi Jeesus Kristus Herramme

Ehtoollisvirret 228a Vaiti kaikki palvokaamme ja

225 Jeesus luona armopöydän

Loppuvirsi 132 Oi rakas Isä, luojamme

JUMALANPALVELUSRYHMÄ JA TOIMITTAJAT

Jumalanpalveluksen toimittavat kirkkoherra, kanttori ja suntio. Laatumiseen ei yleensä osallistu muita kuin toimittajat. Seurakuntalaiset eivät ole yleensä olleet innokkaita osallistumaan. Perhejumalanpalveluksien suunnitteluun osallistuvat lastenohjaajat ja vanhusten jumalanpalveluksiin diakonit. Seurakunnassa vietettävien kirkkopyhiin valmisteluun osallistuvat kirkkopyhiin järjestäjät.

Jouko Lepistö

Kevään koulukirkko ala-asteelle

(toteutus n. 40 min.)

Juutalainen kulttuuri on narratiivinen kulttuuri. Koko UT on syntynyt kertomuksista. Kevään koulukirkkomme on kertomus. Kertomus sisältää itsessään jumalanpalveluksen keskeisiä elementtejä.

TOTEUTUS

Koulukirkkoa valmistellaan yhdessä ala-asteen oppilaiden kanssa. Kertomuksen ja musiikin toteuttamisesta voi vastata koulun yksi luokka, esim. musiikki-, ilmaisu- tai tavallinen luokka.

ENNAKKOVALMISTELUT KIRKOSSA

Rakennetaan itämainen tori kirkon etuosaan. (Oliivit, ruukut, matot, kankaat, korit ja ruukut.)

Kertomuksen henkilöt: torimyyjät ja ostajat, pappi, leviitta, laupias samarialaisen ääni, roolihenkilöä ei näy), kertoja.

Musiikki: Israelilainen kansanmusiikki ilmentää ja elävöittää kertomusta. Rytmisoittimet ja äänitehosteet kuljettavat tarinaa luontevasti eteenpäin.

Israelilainen kansansävelmä, Hebrealaisia lauluja T (Karmel)

SAARNA

Laupias Samarialainen (Lk 10: 25–37; mukaellen Pertti Luumin kertomusta: Kerron Jeesuksen elämästä; Lasten Keskus)

(Torihälinää ja puhetta. Klarinetilla soitettu israelilainen kansansävelmä)

Jerusalemmissä, Köydenpunojankadun varrella on tori. Aamulla, jo ennen auringon nousua, saapuvat torille ensimmäiset kauppiat. Ensimmäisenä saapuu savenvalaja. Hänen aasinsa kantaa saviruukkuja, vateja, lautasia ja pulloja. Savenvalaja järjestää astiansa kauniisiin kaseihin torille levittämilleen matoille. Pian saapuvat matonkutoja, köydenpunoja, korinpunoja. Tuolta tulevat jo viinikauppias ruukkuihin ja viinirypäleiden myyjä täysine koreineen.

Nyt saapuu Simon, oliivinmyyjä. Hänen aasinsa kantaa kukkuraisia oliivikoreja. Simon levittää maton torille ja nostaa oliivikorinsa ja mittansa matolle. Uusi kaupantekopäivä voi alkaa.

(Israelilainen kansansävelmä, klarinetti)

Simon on hurskas juutalainen. Hän on onnistunut kauppiaan ammatissaan. Se on tehnyt hänestä rikkaan miehen. Simon itse, niin kuin hänen ystävänsäkin, pitävät rikkautta merkinä Jumalan siunauksesta. Jumala auttaa hurskastaan ja palkitsee hänet. Tunnontarkasti Simon maksaa kymmenykset kaikista tuloistaan temppeleille. Hän pitää sapatin. Vahingossakaan hän ei kulje sapattina pitempää matkaa kuin vanhinten perinnäissäännöissä on sallittu. Simon pitää paastoa, rakastaa lähimmäistään, siis toista juutalaista, niin kuin itseään ja jumalaa, tuota oikeudenmukaista palkitsijaa ja kostajaa, kaikesta sydämestään.

Simon on rehellinen kauppias. Hänen oliivinsa, Jerikon laaksossa kasvaneet, ovat laadultaan parhaita, meheviä ja kypsiä. Niistä valmistettu öljy on ravitsevaa ja terveellistä. Simonilla on kanta-asiakkaansa, jotka ostavat oliivinsa vain Simonilta.

Yksi huoli Simonilla kuitenkin on. Hänellä on

kilpailija. Köydenpunojan torin harvojen oliivinmyyjien joukossa on yksi, jonka tuotteet kilpailevat Simonin tuotteiden kanssa. Tämäkin hakee oliivinsa Jerikosta; tälläkin on kanta-asiakkaansa; tämäkin näyttää rikastuneen oliivikaupallaan. Se ei ole Simonin mieleen. Ellei tätä kilpailijaa olisi, Simon pystyisi kaksinkertaistamaan tulonsa.

Simon ei voi ymmärtää, että hänen kilpailijansa voi menestyä näin hyvin. Onhan mies syntyperältään Samarialainen. Ja samarialaiset — ne ovat hyvin epäilyttävää väkeä! Olisi parempi, että he pysyivät omassa maassaan. Mokoma sekakansa, joka on puolipakanallista, valikoi pyhiä kirjoituksia ja palvoo Jumalaansa jossakin Garissimin vuoren pyhäkössä. Kyllä Jumalankin täytyy vihata näitä kansansa ja uskonsa luopioita! Miten on mahdollista, että Jumala sallii tuon miehen menestyä? Se ei voi jatkua kauan! Kaiken lisäksi jokainenhan tietää, että vuoriston rosvoit ovat kaikki samarialaisia. Ukkonen iskeköön näihin pakanoitakin pahempiin!

(Israelilainen kansansävelmä, klarinetti)

Kaksi kertaa viikossa Simon tekee oliivien hakumatkan Jerikoon. Tavallisesti hän tekee matkan yhdessä toisten kauppiaitten kanssa, jotka myös noutavat omia tuotteitaan Jerikosta. (*Torimyyjät poistuvat kirkosta kantamuksineen.*) On turvallista matkustaa suuressa karavaanissa. Vuoriston rosvoit joutuvat miettimään monta kertaa, uskaltavatko käydä karavaanin kimppuun. Matkalle lähdetään jo varhain aamun hämärässä. Keskipäivän kuumuudessa ei kukaan jaksaisi kulkea paahtavan auringon alla vuoriston mutkaisilla teillä.

Simon nousee ratsuaasinsa selkään ja lähtee matkalle. Tuttua tietä on helppo seurata aamunkin hämärässä. Simon hyräilee tuttua laulua; aasin kavioiden kopse antaa laululle rytmin. (*Laulu: nro 7 Lasten viirsikirjasta, tamburiini.*)

Matka alkaa aamun miellyttävässä raikkaudessa. Tien saapuessa autioon vuoristomaastoon Simon terästä aistejaan. Täällä on oltava valppaana! Nämä ovat rosvojen pesäpaikkoja. Pieni jännityksen ja pelon

värinä kulkee pitkin Simonin selkää. Silmät seuraavat tietä ja vuorenrintettä, korvat yrittävät erottaa pienimmänkin risahduksen. (*guiro: terävä repäisy, tauko*) Mitä nyt? Simon hätkähtää ja tarttuu sauvaansa. Mitä tapahtuu vuorenrinteellä? — Se oli vain vierivä kivi! Sydämen jyskytys tasaantuu. Älä rupea kuvittelemaan olemattomia, Simon sanoo itselleen. Mutta alitajunnassa jyskyttää kysymys: mikä sai kiven vierimään?

Aasien kavioiden yksitoikkoinen kopina rauhoittaa, nukuttaa. (*rytmikapulat*) Tie kiertää kallionharranteen ympäri. Toisella puolella kohoaa kallio kohitusorana korkeuksiin. Toisella puolella on rotko, jonka pohjaa ei erota. Tämä on Simonista aina matkan epämiellyttävien kohta. Aasitkin tuntuvat tässä paikassa kiirehtivän askeleitaan. Ikään kuin ne vaistoaisivat vaarat.

Yhtäkkiä Simon kuulee takaansa juoksevia askeleita. Mistä ne nyt ilmestyivät! Ehtimättä edes vilkaista taakseen Simon tarttuu ryhmysauvaansa, hyp-pää alas aasinsa selästä ja kääntyy päin hyökkääjiä. Hän ei ehdi tehdä mitään, kun rosvoit ovat jo hänen kimpussa. Hän tuntee, kuinka vyöllä riippuva kukkaro repeistään irti. Hän yrittää käyttää sauvaansa, mutta ylivoima painaa hänet alle. Häntä lyödään, päähän, käteen; jalkoihin osuvat lyönnit suistavat hänet nurin niskoin.

Kaatuessaan hän lyö päänsä johonkin kovaan. Sen verran hän ehtii nähdä kimppuunsa hyökänneitä rosvoja, että tajuaa; eivät nämä olleetkaan samarialaisia! Nämä ovat minun kansani jäseniä! Simon menettää tajuntansa ja jää lojumaan tienoheen. Verta pulppuaa poskeen tulleet haavasta; käsi on väentynyt kummalliseen asentoon; Sääressä ammottaa avoin haava. Rosvot poistuvat kiskoien Simonin aasit mukaansa. Aasien pelokas kiljunta täyttää seudun, mutta pian on vuoristo jälleen kuolemanhiljainen. (*Hiljaisuus. Musiikki cd-levyltä, Secret Garden; PolyGram 1995 Norway.*) Kun Simon palaa tajuihinsa, on aurinko jo noussut korkealle taivaanrannan yläpuolelle. Hän koettaa liikuttaa kättään, mutta kyy-närpäässä tuntuu viiltävä tuska. Sen verran Simon pystyy kohottamaan päätään, että näkee avohaavan jalassaan. Kärpäset surisevat haavan ympärillä; päästä särkee; verta on valunut kaulalle, rinnalle; silmissä on jotain tahmeaa. Simon huomaa, että hänen on turha ponnistella pystyyn. Pahaolo ja heikkouden tunne käy aaltoina Simonin yli. Armahtava tajuttomuus pelastaa Simonin enemmiltä tuskilta. (*Hiljaisuus. Linnunlaulua.*)

Aurinko on jo korkealla taivaalla, kun Simon seuraavan kerran tajuaa jotain. Minä elän vielä! On varmaankin jo päivän viides hetki. Keskipäivä, päivän kuudes hetki ei ole enää kaukana. Aurinko paistaa melkein kohtisuoraan. Simonin suuta kuivaa. Kieli tuntuu paksulta ja on takertunut kitalakeen. Kättä ja jalkaa vaivannut särky on poissa, mutta Simon ei kykene liikahtuttamaan jäsentäkään. (*Pitkä monotoninen huilun ääni.*)

Hyvä Jumala, kuolenko minä tähän. Miksi en tunne mitään kipua?

Hyvä Jumala, lähetä edes yksi ihminen auttamaan minua!

Jumala, minä en ole tehnyt mitään ansaitakseni tällaisen kohtalon!

Mitä nyt! Simon kuulee lähestyviä kiireisiä askeleita. Jumala, sinähän kuulet hurskaasi rukouksen; tiesinhän sen! Sen verran Simon pystyy kääntämään päätään, että näkee tulijan. Papin pukuun pukeutunut mies lähestyy. (*Pappi saapuu kirkon takaosasta.*) Simon hengittää vapautuneemmin: minä saan avun. Mutta. Miksi askeleet eivät pysähdy? Onhan hänen täytynyt nähdä minut! Raottaessaan silmiään Simon näkee papin loittonevan hahmon. Askeleet etäännyvät. »Ihminen auta minua!» parkaisee Simon hädis-sään. »Minä kuolen.» Hän näkee, kuinka pappi vilkaisee taakseen, mutta askelten ääni kertoo hänelle: odotettu auttaja ei pala, askelet kertovat vauhdin muuttuneen juoksuksi. Simon sulkee silmänsä. Voiko tämä olla totta! Herra, näinkö sinä kohtelet minua?

Simon ei tiedä, kuinka kauan on kulunut tuosta tapahtumasta, kun hän kuulee uusia askeleita. »Herra, sinä uskollinen Jumala, sinä et sittenkään hylkää. Anna anteeksi epäuskoni.» Silmäkulmastaan Simon näkee lähestyvän hahmon: (*Leviitta saapuu kirkon takaosasta*) hän näyttää leviitalta, temppelin alem-paan papistoon kuulualta mieheltä. Simon ei enää odota. »Ihminen, auta minua! Minä kuolen», hän parkaisee kooten huutoon kaikki voimansa. Hän kuulee, kuinka askelet pysähtyvät. Hän tuntee, miten häntä tarkkaillaan. Leviitta ottaa muutaman askelen, pysähtyy, ja jälleen Simon saa kauhukseen kuulla vain poistuvien kiireisten askelten kaiun. Hän ei jaksaa huutaa poistujan perään. Ei ole enää mitään mahdollisuuksia. »Herra, sinun käsiisi minä annan henkeni», yrittää Simon sopertaa hiljaa iltarukous-salminsä sanoja. Vaipuessaan tajuttomuuteen Simon usko armeliaan kuoleman olevan lähellä.

Joku kohottaa Simonin päätä ja pakottaa hänen huulensa auki. Happamen viinin maku suussa on ensimmäinen, mitä Simon tajuaa huomattaessaan vielä elävänsä. Joku auttaa minua, Herra, anna anteeksi epäuskoni. Tiesinhän, ettet sinä hylkää. Olet lähettänyt enkelisi luokseni. Viinin virkistämänä Simon jaksaa ponnistaa vaivoin silmänsä auki. Kipu on palannut, se jäytää jäsenissä. Mutta sitä ei Simon huomaa. Hän näkee jotakin, mitä hänen tahtonsa ei halua heti hyväksyä todeksi; tämä hänen auttajansa! »Herra, hänetkö sinä lähetit! Tämän samarialaisen, tämän pahimman kilpailijani; tämän, jolle salaa mielessäni olen toivonut kuolemaa!» Enempää ei Simon ehdi ajatella. Muukalaisen otteet tuottavat kipeää ja Simon vaipuu jälleen tiedottomuuden uneen.

Samarialainen nostaa Simonin aasinsa selkään ja tukee häntä nyt alkavan vaivalloisen matkan aikana. Äärimmilleen voimansa ponnistaen miehen onnistuu kuljettua Simon Jerusalemin ja Jerikon puolimat-kassa sijaitsevaan majataloon. Mies vie Simonin suoraan majatalon sisäpihalla sijaitsevaan soppeen, joka on varattu ihmisten ja eläinten yöpymiseen. (*Musiikkia cd-levyltä Secret Garden*). Hellävaroen hän puh-

distaa öljyllä Simonin tulehtuneet haavat, sitoo pahimmat ihokkaastaan repäisemällä rievulla ja kaataa vielä kerran viiniä Simonin suuhun. »Hoida häntä hyvin», hän sanoo majatalon omistajalle.

Kerrottuaan tämän vertauksen Jeesus kysyi häntä kuunnelleelta lainopettajalta: »Kuka sinun mielestäsi oli sen lähimmäinen, joka oli joutunut rosvojen käsiin?» »Se, joka osoitti hänelle laupeutta», kuului hiljainen vastaus. »Mene ja tee sinä samoin», Jeesus sanoi.

Isä meidän -rukous

Virsi 503 tai laulu Jumis-messusta; Sinun siunaavan kätesi alla

*Työryhmä Leena Pulkkinen ja Anne Järvinen
Pielisensuun seurakunta, Joensuu*

6.6.

2. sunn. helluntaista

Lk. 16: 19–31

Virret:

266

130

601

157: 1, 3–4

303

228

313: 5–7

Älä rikkautta, älä köyhyyttä anna

Evankeliumina on kuuluisa Lasarus-perikooppi, mahdollista ja vaikuttava ilman suurempia selityksiäkin. Tässä elämässä köyhä Lasarus »katsoo ylös» rikkaaseen, tulevassa elämässä osat ovat vaihtuneet: nyt rikas »katsoo ylös» Lasaruksen ja kärsii.

Tekstin ydin jää kuitenkin helposti katveeseen. Meitä ihmisiä kiinnostavat tuonpuoleisuuteen liittyvät tilat ja kohtalot. Niistähän teksti näyttää antavan paljonkin tietoa. Mutta ei tarvitse olla uskovaisen kavahtama »liberaalieksegeetti» huomataksaan, että päivän evankeliumi ei sittenkään ole tuonpuoleisuuden matkaopas, välitilojen analyysi tai tulevan elämän kartta. Evankeliumi ei pyri pelottelemaan

helvetillä, mutta se ei myöskään halua tarjota uskonto-ooppiumia kärsivälle tai tuonpuoleista lohdutusta köyhälle. Evankeliumi koskee enemmän tämänpuoleista kuin tuonpuoleista, se opastaa enemmän tätä elämää kuin tulevaa varten—kiistämättä silti yhteyttä tämän elämän ja tulevan välillä.

Evankeliumin viesti näyttää kahtalaiselta. Ensiksikin se julistaa lakia. Se vaatii ankarasti sekä oikeutta että rakkautta ihmisten välille. Vertauksessa on kysymys maailman vanhimmasta ja yleisimmästä sosiaalisesta ongelmasta, köyhien ja rikkaiden välisestä erosta. Kertomuksen antisankari, rikas mies, ei tosin ollut sadistinen lurjus tai kavala verenimijä, mutta kuitenkin sokea lähimmäisen hädälle. Hänen syntinsä ei ollut rikkaus, vaan tyhmyys ja sydämettömyys, johon hän lopulta myös paadutti itsensä. On pakko tunnustaa, että tekstiin, Jeesuksen omaan vertaukseen, sisältyy ajatus mahdollisesta rangaistuksesta tuonpuoleisuudessa. Toiseksi teksti julistaa evankeliumia, sillä se muistuttaa, että — toisin kuin me papit — Jumala ei ole puolueeton. Hän on aina köyhän, kärsivän ja syrjäytyneen puolella.

Sopiiko kertomuksen tilanne sitten nykyajan kuvaukseksi? Tunnustaa pitää, että Suomessa kysymys köyhyydestä ja rikkaudesta on vertauksen tilannetta monimutkaisempi. Ei ole helppo soveltaa evankeliumitekstiä suoraan nykyaikaan. Yhtäältä meikäläinen politiikka progressivisine veroineen jne. on tassannut reilusti tuloeroja. Ei meillä ole suurta miljonäärien joukkoa. Köyhiäkin varten on ainakin teoriassa suojaverkot, yhteisesti tunnustetut. Ympärilämme on yleensä keskipalkkaista porukkaa, ei rutiinköyhiä eikä ökyrikkaita. Ei keskiverosuomalainen löydä itseään sen enempään köyhän Lasaruksen kuin rikkaan miehenkään osasta.

Toisaalta on riipaisevaa, että vaikka kaikki talouden mittarit osoittavat meidän kulkevan jo 1990-luvun alun lamaa korkeammassa suhdanteessa, silti samaan aikaan toiset seisovat yhä ruoka- tai oikeamin nälkäjonossa. Se on jo yhteisen syllisyyden paikka, jos lama toi nälkäjonot. Mutta miten se on mahdollista, että meillä yhä vielä on nämä jonot? Piispa Eero Huovisen vetämän nälkäryhmän raporttia ja vetoomusta kannattanee selailta, vaikkapa internetistä.

Ehkä tämän intin päivärahojen innostaman, mutta muuten lattean saarnajuuren idea voisi olla seuraava: Vertauksen opetuksen mukaan elämä pitää elää niin, että emme jaa sen enempää köyhän Lasaruksen tämänpuoleista kuin rikkaan miehen tuonpuoleista kohtaloa. Meidän pitää vahtia yhteistä kukkaroa niin, että aineellinen hyvyys jakaantuu tasan kaikille. Ja sitten pitää vahtia omaa sielua niin, ettei paaduta itseään, vaan pysyy herkkänä lähimmäisen hädälle ja köyhyydelle, varsinkin varusmiesten.

Ps. Jos kysymyksessä on kofirmaatiomessu, unohdaisiin itse köyhyys–riikkaus -teeman tai sitten »henkistäisin» sen.

Jari Jolkkonen

AKAVA-TARJOUS 1/99

ETUMATKAT

Bangkok hotelli Mandarin/Montien, 20.04., 27.04.

–300 mk

Amerikan Ihmema -kiertomatka: New York–Niagara–Washington–Los Angeles–Grand Canyon–Las Vegas 03.07., 24.07.

–500 mk

Kiinan Kolmet Kasvot -kiertomatka: Peking–Sian–Shanghai 08.07., 12.08.

–400 mk

AURINKOMATKAT

ALENNUS 5 %

Playa del Ingles (PDI01) 12.03., 19.03., 26.03., 02.04., 09.04.

Las Palmas (LPA01) 12.03., 19.03., 26.03., 02.04.

FINNMATKAT

ALENNUS 5 %

Costa del Sol 1.3.–25.3. ja 8.4.–30.4. **Lanzarote** 28.3.–11.4. **Dubai** 2.3.–30.3.

Playa de las Americas 5.4., 10.4. **Playa del Ingles** 20.3.–3.4. **Bahrain** 2.3.–30.3.

Hammamet 14.3., 21.3. **Lontoo** 21.3., 25.4. **Agios**

Nikolaos (Kreeta) 8.4., 16.4., 23.4.

Retimnon (Kreeta) 8.4., 16.4., 23.4. **Rhodos** 17.4., 24.4.

Alanya 12.4., 19.4., 26.4.

Hania 11.4., 19.4., 26.4.

Hertz-Autovuokraamo myöntää akavalaisille 5–20% alennuksen normaalihinnoista kohteesta riippuen. Varauksen yhteydessä ilmoitettava Hertz/Akava CDP-numero 832070.

SMT:n akavalaisille myöntämät alennukset lasketaan aina matkanjärjestäjien esitteissä mainitusta **aikuisen perushinnasta** ellei muuta mainita ja niin kauan kuin

paikkoja riittää. **Alennus ei** koske pelkkiä lentopaikkoja. Akava-jäsenetuhintaan ei voi kytkeä muita alennuksia (esim. lapsialennus tai ennakkovaraajan etu). Luottokorttiasiakkailta veloitamme toimistokulut. Alennuksen saamisen edellytyksenä on, että **matka varataan Suomen Matkatoimistosta ja, että jäsenedusta mainitaan jo matkan tilausvaiheessa**. Tämä tiedote kumoaa aikaisemmat ja on voimassa 15.02.–15.04.99.

SUOMEN MATKATOIMISTO

Valtakunnallinen vapaa-ajan matkojen varausnumero **010 8268000**, Helsinki puhelinmyynti (09)1826759, World Trade Center Aleksanterinkatu 17 (09)182665, Seurakuntamatkat (09)182310, SUL-matkapalvelu (09)18261, Pitäjänmäen Liikematkakeskus (09)613355, Tapiola (09) 5259650, Tikkurila (09)8578710, Hamina (05)2255880, Joensuu (013)254110, Jyväskylä (014)3340911, Kerava (09)2748510, Kokkola (06)8312766, Kotka (05)2308310, Kouvola (05)7449411, Lahti (03)882380, Lappeenranta (05) 4119000, Oulu (08)5338810, Pietarsaari (06) 7235277, Pori (02)6221311, Rauma (02)8220322, Rovaniemi (016)345221, Salo (02)7318585, Savonlinna (015) 576990, Tampere (03)2237100, Tornio (016)430991, Turku (02)2730950, Vaasa (06)3178300

LIITTOJEN UUDET JÄSENET

Pappisliitto

Englund, Catharina, Pedersörenejdens. kyrkl. samf.

Erelä, Paavo, Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys

Heikkinen, Jouko, Halsuan srk

Hänninen, Pirkko, Kiteen srk

Härkönen, Katri, Heinolan kaupunkisrk

Keil, Kaija, Helsingin srky/Alppilan srk

Koponen, Ilkka, Kuopion srky

Leskinen, Eino, Kirkon ulkomaanapu

Lindström, Fred, Borgå sv. domkyrkoförs.

Partanen, Tiina, Vantaan srky/Vanda sv. förs.

Tuomikoski, Pekka, Pudasjärven srk

Varhiala, Anna Liisa, Turun ja Katariinan srky

Waris, Timo, Vihannin srk

Vehviläinen, Matti, Lahden srky/Joutjärven srk

Vesa, Eino, Kiimingin srk

Diakoniatyöntekijöiden Liitto

Aumanen, Sarianne, diakoni, Jyväskylän kaupunkisrk

Grip, Minna, diakonissa, Lohjan srk

Höfer, Mari-Anne, diakonissa, Kotka

Jarva, Hanna, diakonissa, Kyyjärven srk

Kallunki, Aura, diakonissa, Kuusamon srk

Keinonen, Asta, diakonissa, Kontiolahti

Karttunen, Veera, diakoni, Pukkilan srk

Kuittilo, Sari-Johanna, diakoni, Kiikalan srk

Kujansivu, Vaula, diakoni, Kauhajoen srk

Mertanen, Mia, diakoni, Kodittomien Tuki ry/
Eeva-Maria koti

Möttönen, Eeva-Liisa, diakonissa, Paltamon srk

Rehmonen, Tiina, diakonissa, Laitilan srk

Riento, Jutta, diakoni, Tuomas Sipilä, Järvenpää

Sandell, Tua, diakonissa, Espoon srky/Esbo svenska förs.

Sutelainen, Virpi, diakoni, Espoon srky/Kanta-Espoo

Taivainen, Krista, diakonissa, Espoon srky/hallintovirasto

Tulokas, Anna-Stina, diakonissa, Kotkan srky/Langinkoski

Verho, Tiia, diakonissa, Halikon srk

Jäsentietojen muutosilmoitus Diakoniatyöntekijöiden liiton jäsenille!

☐ Osoitteen/nimenmuutos ☐ Jäsenlajin muutos ☐ Eroilmoitus

Henkilötunnus _____

Sukunimi _____ Ent. nimi _____

Etunimet _____

Lähiosoite _____

Postinro _____

Postitoimipaikka _____

Puhelin/koti _____ Puhelin/työ _____ Muu puhelin _____

Työnantaja _____

☐ Tarvitsen valtakirjan (Työnantaja vaihtunut)

☐ Varsinainen jäsen

☐ Virka-, ☐ opinto- tai ☐ hoitovapaalla ajalla: ____/____19____–____/____19____

☐ Muu jäsen ☐ Työtön ☐ Opiskelijajäsen ☐ Jään eläkkeelle

Muutos voimassa alkaen ____/____19____

Palauta liiton toimistoon osoitteella: **Diakoniatyöntekijöiden liitto**
Rautatieläisenk. 6, 00520 Helsinki
tai Fax (09) 877 7397

Jäsentietojen muutosilmoitus Pappisliiton jäsenille!

Nimi (tekstaten) _____

Henkilötunnus _____

ILMOITAN SEURAAVAT MUUTOSTIEDOT

(Rasti ruutuun):

☐ Uusi osoitteeni on _____
lähiosoite

_____ lähtien _____
postinumero ja postitoimipaikka

☐ Virkani on vaihtunut. Uusi virkani on: _____

☐ Olen äitiyslomalla/hoitovapaalla Mistä lähtien? _____

Mihin asti? _____

☐ Olen virkavapaalla Mistä lähtien? _____

Mihin asti? _____

☐ Siirryn eläkkeelle Milloin? _____

Lähetä muutosilmoituslomake Pappisliiton toimistoon osoitteella (tällöin liitto maksaa postituskulut, ts. et tarvitse postimerkkiä):

Suomen kirkon pappisliitto r.y.
Vastauslähetys/sopimus 00520/00139
Rautatieläisenkatu 6, 00520 HELSINKI

Suomen Kirkon Naisteologit r.y:n vuosikokous ja neuvottelupäivä

pidetään Lauttasaaren kirkon tiloissa maanantaina 12.4., Myllykallionrinne 1. Helsingin keskustasta kirkolle pääsee busseilla 20, 65 A ja 66 A

12.00 lounas
12.30 vuosikokous
30.30 kahvi
14.00 Nainen hengellisenä johtajana Tansaniassa, Suomesa..., pastori Riitta Heino, SLS
Seurakunnallinen työkalu-
tuuri Suomessa, pastori Liisa
Tuovinen, Kirkon perheasi-
ain keskus

Keskustelua
17.00 Neuvottelupäivän päätös
Neuvottelupäivän osallistumis-
maksu on 100 mk. Yhdis-
tyksen jäsenmaksun maksa-
minen oikeuttaa osallistu-
maan neuvottelupäivään.

Ilmoittautuminen neuvottelupäivään
31.3. mennessä Leena Salmensa-
arille sähköpostitse: [leena.salmensaa-
ri@evl.fi](mailto:leena.salmensaa-
ri@evl.fi) tai puhelin 09-8625 0337
tai 040-513 0837 tai Ann-Sofi Stor-
backalle 09-2212 101 (työ) tai 09-
2211 784 (koti).

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO

Avoimna arkisin 9–15
● Puhelin (09) 150 2453
● Fax (09) 148 5875

DIAKONIA-TYÖNTEKIJÖIDEN LIITTO

Avoimna arkisin 8–15
● Puhelin (09) 150 2487
● Fax (09) 877 7397

SUOMEN KANTTORI-URKURILIITTO

Avoimna arkisin 9–15
● Puhelin (09) 1502 446
● Fax (09) 2787 177

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO

FINLANDS KYRKAS
PRÄSTFÖRBUND R.Y.

Perustettu 14. 1. 1918

PUHEENJOHTAJA

Khra Juha Kauppinen
Helakallionkatu 6 F
33580 Tampere
(03) 219 0203 (työ)
(050 554 2427 (GSM)
s-posti:
juha.kauppinen@evl.fi

TOIMINNANJOHTAJA

Teol. tri Esko Jossas
(09) 150 2467 (työ)
050 511 6683 (GSM)
(019) 387 014 (koti)
s-posti: esko.jossas@pappisliitto.inet.fi

APULAIS- TOIMINNANJOHTAJA

Pastori Jukka Huttunen
(09) 150 2466 (työ)
(09) 812 165 (koti)
050 546 2763 (GSM)
s-posti: jukka.huttunen@pappisliitto.inet.fi

PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ

Rovasti Osmo Setälä
(09) 1502 468 (työ)
050 546 2764 (GSM)
(09) 241 0015 (koti)

JOHTAJIEN SIHTEERI

HSO-siht. Tuula Anttonen
(09) 150 2453
s-posti: tuula.anttonen@pappisliitto.inet.fi

TOIMISTOSIHTEERIT

Liiton talous
Anne Taanila
(09) 150 2657
s-posti: anne.taanila@pappisliitto.inet.fi
Jäsenasiat
Heli Meinola
(09) 150 2653
s-posti: heli.meinola@pappisliitto.inet.fi

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
Avoimna arkisin
klo 9.00–15.00
fax (09) 148 5875
kotisivu www.evl.fi/jst/pappisliitto/
s-posti: suomen.kirkon@pappisliitto.inet.fi

DIAKONIA- TYÖNTEKIJÖIDEN LIITTO

DIAKONIARBETARNAS
FÖRBUND R.Y.

Perustettu 15. 6. 1958

PUHEENJOHTAJA

Diakonissa
Sisko Rantalankila
Porintie 1 B II
00350 Helsinki
(09) 561 70416 (työ)
(09) 551 696 (koti)

TOIMINNANJOHTAJA

Diakonissa, terv. hoit.
Riitta Hiedanpää
(09) 150 2287 (työ)
040 516 5557 (GSM)
(09) 477 3853 (koti)
s-posti: riitta.hiedanpaa@dtl.inet.fi

TOIMISTOSIHTEERI

Seija Ruotsalainen
(09) 150 2487 (työ)
s-posti: seija.ruotsalainen@dtl.inet.fi

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
Avoimna arkisin
klo 8.00–15.00
fax (09) 877 7397

SUOMEN KANTTORI- URKURILIITTO

FINLANDS KANTOR-
ORGANISTFÖRBUND R.Y.

Perustettu 15.6.1907

PUHEENJOHTAJA

Kanttori, DU
Marjukka Andersson
Myllykallionrinne 2 B 15,
00200 Helsinki
(09) 675 248 (työ)
040 513 6235 (GSM) (09)
679 443 (koti)

TOIMINNANJOHTAJA

Varatuomari
Pentti Niemelä
(09) 1502 445 (työ)
040 512 9985 (GSM) (09)
7262 321 (koti)

TOIMISTOSIHTEERI

merkonomi Hely Munck
(09) 1502 446 (työ)

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
Avoimna arkisin klo
9.00–15.00
fax (09) 2787 177
kotisivu www.kolumbus.fi/skul/
s-posti: [kanttori.urkuri-
liitto@kolumbus.fi](mailto:kanttori.urkuri-liitto@kolumbus.fi)

PERUSALOJEN AKATEEMISTEN TYÖTTÖMYYSKASSA

PL 44 / Fabianinkatu
17 B, 00131 Helsinki
puh. (09) 625 634
(Gynther)
fax (09) 622 5631

ERITYISKOULLUTETTUIJEN TYÖTTÖMYYSKASSA

Asemamiehenkatu 2,
8 krs., 00520 Helsinki
puh. (09) 150 21
fax (09) 272 1212

Se on sellainen saarnaajan lauantai

Kun armeijassa valmistauduimme marssikilpailuun, muistan kuulleen seuraavan ohjeen: »Ottakaa heti alusta asti lujaa, kiristäkää puolivälissä ja painakaa lopussa niin p...sti!» Silloin taktiikka jäi kokeilematta; en pystynyt siihen. Myöhemmin on kuitenkin ruvennut tuntumaan siltä, että taidanpa pystyäkin — nimittäin saarnaajan uralla.

Muutettavat muuttaen tuntuu, että esimerkiksi papin joulunajan saarnoihin vääpelin taktiikka puuree. Eikä kyse ole siitä, että joku tietoisesti laittaisi puhekoneensa vääpelin tahtiin, mutta niin siinä vain helposti käy: mennään tiukkenevalla tempolla. Adventti ja itsenäisyyspäivän tienoo painetaan lujaa, jouluviikolla kiristetään tahtia ja sitten kun tavallinen työätekeväinen luulee, että joulun ohi, niin pyhät sen kun vaan jatkuvat ja sitä saarnaaja huomaa olevansa raskautettu. Ajatuskin kolmannelta joulupäivästä puistattaa. Vakaa käsitykseni onkin, että ensimmäisenä loppiaisen jälkeisenä pyhänä tulosvastuullisinkin saarnaaja on valmis antautumaan. Alastulo on onneksi kevyt kuin painajaisunen pudotuksessa — kasteen armon varaan. Älkää vain viisaat muuttako ensimmäisen loppiaisen jälkeisen sunnuntain sisältöä, sillä saarnauupunut pappi tarvitsee sitä.

Kollega Turun tuolla puolen on valmistunut myöhemmin kuin minä. Voinee siis olettaa, että hänellä on paremmat tiedot teologiasta ja muusta sen sellaisesta kuin minulla. Mutta joka tietoa lisää, se lisää tuskaakin. Kerran olin näkevinäni tuon tuskan hänen silmissään. Hän muisteli teologian professorin käytännöllisiä sanoja: »Lauantaina tehtyä saarnaa ei edes kannata pitää.» Me kaksi kioskinhoitajaa, joiden saarnoista suurin osa, varsinkin joulun tienoolla, valmistuu lauantaina ihailimme hetken saapasnahkatornista avautuvia esteettömiä näköaloja ja kätkimme sitten sanat kunnon kristityn tavoin sydämeemme. Ajattelimme, että sitten jouluna yhdessä Marian kanssa niitä olisi kiva tutkistella.

Laskin, että vuonna 1998 joulun tienoo, aatosta siihen loppiaisen jälkeiseen sunnuntaihin, muodostui 18 päivää. Näistä päivistä kahdeksan oli varustettu sellaisella etumerkillä, ettei olisi ollut mukava herätä ilman valmista saarnaa. Saarnat tuli tehtyä, mutta voit olla varma, ettei niistä jokaisessa laula mikään teologian kultasuu eikä jokaisen keskeinen sisältö muodostu miksikään ilmoitusteologian tihentymäksi — pelastuksen mustaksi aukoksi, joka ottaa kuulijan mukaansa ja vie mennessään pyhyiksiin. Mutta mitä puheiden vaihtelevaan tasoon tulee, niin tuskin kyse on pelkästä saarnaajan lauantaisyndroomasta.

Teen tunnustuksen: »Ei tunnu kivalta, kun teologinen oppineisuus laskeutuu saapasnahkatornista saarnaavaisten keskelle ja kääntää veistä jo valmiissa haavassa.» Tottahan nimittäin on, että ottaa koviin, kun joutuu ryssimään työssään. Erityisesti saarna on hyvin henkilökohtainen juttu. Uskon, että useimmat papit haluaisivat olla kelpo saarnaajia, mutta tiettyinä aikoina vuodesta tahti on kova.

Onneksi papin maailmassa ei ole vain saapasnahkatorni ja sen teologiset valonheittäjät, onneksi on myöskin armollinen seurakunta. Se on saarnaajalle armollisempi kuin oppineet väittävät. Tietysti aina joku kirjoittaa lehteen, että papit puhuu puuta-heinää, mutta suurimmalle osalle seurakuntaa papin hyvyys tai huonous ei ratkea saarnatuolissa vaan aivan jossakin muualla. Kyllä puheen sisällöllä ja muodolla on oma merkityksensä, mutta niiden edelle kiilaavat vielä tärkeämmät asiat. Tärkeää on, että pappi tulee seurakuntansa kanssa toimeen, ei hulluttele ja pysyy sorvinsa äärellä pitkään — monta joulua. Ja kun rovasti on vanha ja levy rahisee, niin se vasta on juhlaa.

Seurakunta on viisaampi kuin vääpelit ja valonheittäjät; se kun ei pistä rimaa liian korkealle, vaan tarjoaa kepin sijasta kahvia ja pullaa. Se ehkä tietää, että ylivoimaisessa tilanteessa syntyy helposti kiusaus »lyödä läskiksi». — Jos lauantaisaarna ei ole mitään, niin ei auta muu kuin tehdä ne sunnuntaiaamuna.

2

Esko Jossas: Kapitulille lisää paukkuja

4

Uutisia

8

Esko Jossas: Pappien määrässä suuria eroja

9

Juha Kauppinen: Naispappi ja miehen omatunto

10

Kari Salonen:

Enemmistöllä papeista herännäisvaikutteita

12

Sisko Rantalankila: Vuonna 2015

14

Pappisliiton visio 1999–2002

18

Eero Huovinen:

Ryvettykö diakonia vereslihalle asti?

22

Kati Turtiainen, Jukka Keskitalo:

Maahanmuuttajien ja kirkon identiteetti

27

Matti Repo:

Kolmisäikeinen virka ja hierarkia

31

Risto Cantell:

Luterilainen identiteetti ja ekumenia

36

Hannu Paavola:

Koko kirkon kokonainen missio

40

Johannes Niska-Virta:

Älä suostu uupumaan

42

Mauri Vibko:

Talous, tulos ja työn arviointi

43

Lea Rättö: Diakoniatoimistojen asiakkaiden kokemukset avun ja tuen saamisesta

45

Tekstin ääressä

63

Heikki Mäntylä:

Se on sellainen saarnaajan lauantai

Yli 3000 seurakuntalaista pappia kohden

PAPPISLIITON VANHASSA PERIAATEOHJELMASSA ASETETAAN TAVOITTEEKSI YKSI PAPPI JOKAISTA ALKAVAA KAHTATUHATTA SEURAKUNTALAISTA KOHDEN. LIITTO ON PÄÄTTÄNYT ALOITTAVA KAMPANJAN PAPISTON MÄÄRÄN SAATTAMISESTA KOHTUULLISEKSI NIISTÄ SEURAKUNNISSA, JOISSA ON PERÄTI YLI 3000 SEURAKUNTALAISTA PAPPIA KOHDEN.

SIVU 8

Diakonia vereslihalla

»DIAKONIATYÖNTEKIJÄ RYVETTYY MONESSA MIELESSÄ VERESLIHALLE, KUN TYÖ KULUTTAA LOPPUUN ASTI SEN MARRASKESIKERROKSEN, SUOJAKERROKSEN, JOKA TYÖN KANNALTA OLISI VÄLTÄMÄTÖN. MITEN DIAKONIATYÖNTEKIJÄ PYSTYISI SÄILYTTÄMÄÄN OMAN IHONSA TYÖKUNNOSSA, MUTTA TOISAALTA PYSTYISI KÄÄNTÄMÄÄN HUOMIONSJA VOIMAVARANSATOISEEN IHMISEEN?»

PIISPA EERO HUOVINEN, SIVUT 18–21

Chileläisiä pakolaisia on ollut Suomessa jo pitkään

Hämmästyttävän homogeeninen lintukotomme

EUROOPASTA TUSKIN LÖYTYY TOISTA MAATA, JOKA OLISI VÄESTÖLLISESTI YHTÄ YHTENÄINEN KUIN SUOMI. TILANNE ON KUITENKIN MUUTTUNUT NOPEASTI. MAAHANMUUTTAJIEN KOHTAAMINEN ON SUURI HAASTE MYÖS SEURAKUNNAN TYÖSSÄ.

SIVUT 22–26